

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
UNIVERSITY OF PIRAEUS

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ & ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ & ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ (MBA)

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ
ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΤΟΥ, ΕΝ ΜΕΣΩ ΚΡΙΣΗΣ, ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ
ΕΝΙΑΙΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΧΡΗΣΗΣ
ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΩΝ ΤΗΣ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑΣ CAMELS.

ΠΑΓΚΑΛΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΤΣΑΓΚΑΡΑΚΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

ΠΕΙΡΑΙΑΣ 2019

ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

«Δηλώνω υπεύθυνα ότι η διπλωματική εργασία για τη λήψη του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, του Πανεπιστημίου Πειραιώς, στη Διοίκηση Επιχειρήσεων : MBA» με τίτλο:

« Αναδιάρθρωση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος και αξιολόγηση της απόδοσής του, εν μέσω κρίσης, βάσει του ενιαίου συστήματος αξιολόγησης και της χρήσης αριθμοδεικτών της μεθοδολογίας CAMELS »

έχει συγγραφεί από εμένα αποκλειστικά και στο σύνολό της. Δεν έχει υποβληθεί ούτε έχει εγκριθεί στο πλαίσιο κάποιου άλλου μεταπτυχιακού προγράμματος ή προπτυχιακού τίτλου σπουδών, στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό, ούτε είναι εργασία ή τμήμα εργασίας ακαδημαϊκού ή επαγγελματικού χαρακτήρα.

Δηλώνω επίσης υπεύθυνα ότι οι πηγές στις οποίες ανέτρεξα για την εκπόνηση της συγκεκριμένης εργασίας, αναφέρονται στο σύνολό τους, κάνοντας πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου»

Υπογραφή Μεταπτυχιακού Φοιτητή και Ονοματεπώνυμο

ΠΑΓΚΑΛΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

ΠΕΙΡΑΙΑΣ

9/12/2019

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Ευρετήριο Πινάκων.....	6
Ευρετήριο Γραφημάτων	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	10
2.1 Ιστορικό - Διάρθρωση.....	11
2.2 Απαιτήσεις	14
2.2.1 Κεφαλαιακές απαιτήσεις	14
2.2.2 Απαιτήσεις ρευστότητας.....	16
2.3 Κίνδυνοι	17
2.3.1 Πιστωτικός κίνδυνος	17
2.3.2 Κίνδυνος αγοράς	18
2.3.3 Λειτουργικοί κίνδυνοι	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ.....	20
3.1 Η κρίση και οι επιπτώσεις της στον χρηματοπιστωτικό τομέα.....	20
3.1.1 Η περίοδος πριν την κρίση	20
3.1.2 Εξελίξεις κατά τη διάρκεια της κρίσης	21
3.2 Ανακεφαλαιοποιήσεις	22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΔΕΙΓΜΑ.....	27

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΒΑΘΜΟΛΟΓΗΣΗΣ C.A.M.E.L.S..... 28

5.1 Έννοια.....	28
5.2 Βαθμολόγηση	33
5.2.1 Σύνθετη βαθμολόγηση.....	33
5.2.2 Βαθμολόγηση επιμέρους παραμέτρων	36
5.3 Αξιολόγηση παραμέτρων	37
5.3.1 Ποιότητα στοιχείων ενεργητικού	37
5.3.2 Κερδοφορία.....	41
5.3.3 Κεφαλαιακή επάρκεια.....	44
5.3.4 Ρευστότητα.....	46
5.3.5 Ευαισθησία στον κίνδυνο αγοράς.....	49
5.3.6 Διοίκηση	50

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ - ΜΕΤΡΗΣΗ ΑΠΟΔΟΣΗΣ 2010-2013..... 53

6.1 Αριθμοδείκτες και βαθμολόγηση ανά κατηγορία.....	53
6.1.1 Κεφαλαιακή επάρκεια.....	53
6.1.2 Ποιότητα ενεργητικού	59
6.1.3 Διαχείριση	64
6.1.4 Κερδοφορία.....	66
6.1.5 Ρευστότητα.....	70
6.1.6 Ευαισθησία.....	74
6.2 Σύνθετη βαθμολόγηση ανά έτος	76
6.2.1 2010.....	76
6.2.2 2011.....	78
6.2.3 2012.....	79
6.2.4 2013.....	80
6.3 Σύνθετη βαθμολόγηση διαχρονικά	82

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ..... 84

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ..... 87

Ξενόγλωσση87

Ελληνική89

Ευρετήριο Πινάκων

Πίνακας 1: Διάρθρωση τραπεζικού κλάδου	12
Πίνακας 2: Συντελεστές στάθμισης ανά κατηγορία κινδύνου	31
Πίνακας 3: Ταξινόμηση αριθμοδεικτών για τις κατηγορίες της βαθμολόγησης CAMELS	32
Πίνακας 4: Αριθμοδείκτης Ιδίων Κεφαλαίων προς Μ.Ο. Ενεργητικού	53
Πίνακας 5: Βαθμολόγηση αριθμοδείκτη C1 (ίδια κεφάλαια / Μ.Ο. Ενεργητικού)	55
Πίνακας 6: Αριθμοδείκτης Tier I & II προς σταθμισμένο ενεργητικό	57
Πίνακας 7: Βαθμολόγηση αριθμοδείκτη C2	58
Πίνακας 8: Αριθμοδείκτης μη εξυπηρετούμενων δανείων προς δάνεια	60
Πίνακας 9: Βαθμολόγηση αριθμοδείκτη A1	61
Πίνακας 10: Αριθμοδείκτης προβλέψεις προς Μ.Ο. δανείων	62
Πίνακας 11: Βαθμολόγηση αριθμοδείκτη A2	63
Πίνακας 12: Αριθμοδείκτης λειτουργικών εξόδων προς συνολικό εισόδημα	64
Πίνακας 13: Βαθμολόγηση αριθμοδείκτη M1	65
Πίνακας 14: Αριθμοδείκτης απόδοσης ενεργητικού	66
Πίνακας 15: Βαθμολόγηση αριθμοδείκτη E1	67
Πίνακας 16: Αριθμοδείκτης απόδοσης ιδίων κεφαλαίων	69
Πίνακας 17: Βαθμολόγηση αριθμοδείκτη E2	70
Πίνακας 18: Αριθμοδείκτης κυκλοφορούντος ενεργητικού προς Μ.Ο. Ενεργητικού	71
Πίνακας 19: Βαθμολόγηση αριθμοδείκτη L1	72
Πίνακας 20: Αριθμοδείκτης καθαρά δάνεια προς καταθέσεις	73
Πίνακας 21: Βαθμολόγηση αριθμοδείκτη L2	74
Πίνακας 22: Αριθμοδείκτης χρεογράφων προς Μ.Ο. Ενεργητικού	75
Πίνακας 23: Βαθμολόγηση αριθμοδείκτη S1	76
Πίνακας 24: Σύνθετη βαθμολόγηση 2010	77
Πίνακας 25: Σύνθετη βαθμολόγηση 2011	79
Πίνακας 26: Σύνθετη βαθμολόγηση 2012	80
Πίνακας 27: Σύνθετη βαθμολόγηση 2013	81

Ευρετήριο Γραφημάτων

Γράφημα 1: Αριθμοδείκτης Ιδίων Κεφαλαίων προς Μ.Ο. Ενεργητικού	54
Γράφημα 2: Αριθμοδείκτης tier I & II προς σταθμισμένο ενεργητικό	58
Γράφημα 3: Αριθμοδείκτης μη εξυπηρετούμενων δανείων προς δάνεια.....	60
Γράφημα 4: Αριθμοδείκτης προβλέψεις προς Μ.Ο. δανείων	63
Γράφημα 5: Αριθμοδείκτης λειτουργικών εξόδων προς συνολικό εισόδημα	65
Γράφημα 6: Αριθμοδείκτης απόδοσης ενεργητικού	67
Γράφημα 7: Αριθμοδείκτης κυκλοφορούντος ενεργητικού προς Μ.Ο. Ενεργητικού	71
Γράφημα 8: Αριθμοδείκτης καθαρά δάνεια προς καταθέσεις	73
Γράφημα 9: Αριθμοδείκτης χρεογράφων προς Μ.Ο. Ενεργητικού	75
Γράφημα 10: Διαχρονική πορεία σύνθετης βαθμολόγησης 2010-2013	82

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η διεθνής χρηματοοικονομική κρίση επέδρασε σημαντικά στην υγεία του τραπεζικού συστήματος, απειλώντας την βιωσιμότητα μεμονωμένων πιστωτικών ιδρυμάτων (Betz et al., 2013). Ο κλονισμός του παραδοσιακού συστήματος άντλησης χρηματοδότησης των τραπεζών από τις αγορές έπληξε την αξιοπιστία και την φερεγγυότητά τους και ανέδειξε την χαλαρότητα του κανονιστικού πλαισίου στην ρύθμιση της ρευστότητας (Μιχαλόπουλος, 2011). Στην Ελλάδα η μετάλλαξη της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης σε κρίση δημόσιου χρέους, αύξησε τον πιστωτικό κίνδυνο της χώρας και σε κάποιες περιπτώσεις την έφερε προ των πυλών της χρεοκοπίας. Για την αποφυγή της, η χώρα από το 2010 έως το 2018 μπήκε σε προγράμματα χρηματοοικονομικής στήριξης (Μνημόνια) με σκοπό την εύρεση ρευστότητας για την κάλυψη των κρατικών υποχρεώσεων, την δημοσιονομική εξυγίανση και την στήριξη του χρηματοπιστωτικού συστήματος (Τράπεζα της Ελλάδος, 2014).

Από το 2010 επικράτησαν νέες ακραίες συνθήκες τόσο στην ελληνική οικονομία όσο και στο τραπεζικό σύστημα. Τα βασικά προβλήματα με τα οποία βρέθηκαν αντιμέτωπες οι τράπεζες ήταν η αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, η αδυναμία άντλησης ρευστότητας από τις αγορές, η ραγδαία μείωση των καταθέσεων, η σημαντική μείωση της κεφαλαιακής επάρκειας και η επίπτωση της αναδιάρθρωσης του ελληνικού δημόσιου χρέους (Τράπεζα της Ελλάδος, 2014). Η σημαντική μείωση της κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων την διετία 2011-2012 κατέστησε επιβεβλημένη την ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών και την εξυγίανση του χρηματοπιστωτικού συστήματος, ώστε να διατηρηθεί η σταθερότητά του και να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη σε αυτό. Απώτερος σκοπός της ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών ήταν η διασφάλιση της απρόσκοπτης λειτουργίας τους, η σταδιακή ανάκτηση καταθέσεων, δημιουργία ρευστότητας και να στηριχθεί η ελληνική οικονομία και το επιχειρηματικό περιβάλλον (Vousinas, 2015).

Η εκτίμηση των κεφαλαιακών αναγκών έγινε με βάση δυο μακροοικονομικά σενάρια (βασικό και δυσμενές), υπολογίζοντας την διαφορά μεταξύ του

απαιτούμενου επιπέδου κύριων βασικών ιδίων κεφαλαίων και των εκτιμώμενων επιπέδων των κύριων βασικών ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών στο τέλος του 2011. Την περίοδο 2011-2013 το κόστος για την ανακεφαλαιοποίηση και την εξυγίανση των πιστωτικών ιδρυμάτων ανήλθε σε 42 δισεκατομμύρια ευρώ, που κατά κύριο λόγο χρηματοδοτήθηκε από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, το οποίο έγινε ο βασικός μέτοχος των τεσσάρων συστημικών τραπεζών. Η εξυγίανση του πιστωτικού τομέα είχε ως συνέπεια την συρρίκνωση του κλάδου και την αύξηση του βαθμού συγκέντρωσης σε αυτόν (Τράπεζα της Ελλάδος, 2014).

Η αξιολόγηση των παραγόντων που μπορεί να συμβάλλουν στην χρεοκοπία μιας τράπεζας αλλά και η εξέταση των σημείων που κάθε τράπεζα υπερτερεί ή παρουσιάζει αδυναμίες είναι μεγάλης σημασίας και γενικά χρίζει ιδιαίτερης προσοχής. Ειδικότερα όμως στην συγκεκριμένη χρονική περίοδο, της πρώτης ανακεφαλαιοποίησης, όπου η επιδείνωση της κατάστασης των πιστωτικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα ήταν ραγδαία, διακυβεύοντας ακόμα και την βιωσιμότητα ιδιαίτερα εύρωστων και υγιών κατά το παρελθόν τραπεζών, είναι πολύ σημαντική. Το κόστος για την ανακεφαλαιοποίηση και την εξυγίανση του τραπεζικού συστήματος ήταν πολύ μεγάλο και στην πορεία αποδείχθηκε ότι επιβάρυνε αρκετά τα ήδη δυσχερή οικονομικά του κράτους, γεγονός που καθιστά χρήσιμη την εξέταση των προοπτικών των τραπεζών. Στην παρούσα λοιπόν εργασία εξετάζεται η εξέλιξη της αξιολόγησης των πιστωτικών ιδρυμάτων στην χώρα την περίοδο 2010-2013, ώστε να προσδιοριστεί ο αντίκτυπος των ληφθέντων μέτρων και η επίδρασή τους στην βιωσιμότητα και τις προοπτικές των τραπεζών.

Για την αξιολόγηση των δυνατών και των αδύνατων σημείων των τραπεζών για την περίοδο 2010-2013 εφαρμόζεται το Ενιαίο Σύστημα Αξιολόγησης των Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων και συγκεκριμένα η μεθοδολογία CAMELS, που αρχικά υιοθετήθηκε στις ΗΠΑ και σταδιακά εφαρμόζεται διεθνώς για την αξιολόγηση της φερεγγυότητας των τραπεζών. Η μεθοδολογία CAMELS αποτελεί ένα πολύ αποτελεσματικό εργαλείο για την μέτρηση της απόδοσης των τραπεζών και των αναμενόμενων κινδύνων. Η συγκεκριμένη μέθοδος με την χρήση αριθμοδεικτών εστιάζει στην μέτρηση και την βαθμολόγηση έξι διαφορετικών τομέων της λειτουργίας των τραπεζών, που σταθμισμένα καταλήγουν σε μια ενιαία βαθμολόγηση για την αξιολόγηση της ευρωστίας και της φερεγγυότητας των

πιστωτικών ιδρυμάτων (Rostami, 2015). Η σύνθετη βαθμολόγηση προκύπτει από το άθροισμα των σταθμισμένων επιμέρους επιδόσεων και κατατάσσει τα πιστωτικά ιδρύματα σε βαθμίδες, από το 1, για πιστωτικά ιδρύματα που έχουν ισχυρή απόδοση και πρακτικές διαχείρισης κινδύνου και είναι ασφαλή, έως το 5 για πιστωτικά ιδρύματα με μη ικανοποιητική απόδοση και ανεπάρκειες που χρίζουν άμεσης προσοχής ώστε να διασφαλιστεί η βιωσιμότητά τους (NCUA, 2000).

Η παρούσα εργασία απαρτίζεται από 7 κεφάλαια, ξεκινώντας με μια γενική αναφορά στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα και στην πορεία της αναδιάρθρωσής του, παρουσιάζει την μεθοδολογία CAMELS και μέσω αυτής καταλήγει στην αξιολόγηση και μέτρηση της απόδοσης του κατά την περίοδο 2010-2013 παρουσιάζοντας εν κατακλείδι τα γενικά συμπεράσματα. Πιο συγκεκριμένα το κεφάλαιο 2 κάνει μια συνολική παρουσίαση του τραπεζικού συστήματος στην Ελλάδα, το κεφάλαιο 3 αναφέρεται στην αναδιάρθρωση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, το 4^ο κεφάλαιο καθορίζει το δείγμα της μελέτης που θα ακολουθήσει, το κεφάλαιο 5 παρουσιάζει αναλυτικά τη μεθοδολογία βαθμολόγησης CAMELS, το κεφάλαιο 6 μελετά την απόδοση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος κατά την περίοδο 2010-2013 και το 7^ο κεφάλαιο απαρτίζεται με συμπεράσματα και προτάσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Στο κεφάλαιο αυτό θα ασχοληθούμε με τη διάρθρωση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος με μία σύντομη αναφορά στην πορεία του στο χρόνο. Επίσης θα μας απασχολήσουν οι ανάγκες και οι απαιτήσεις των τραπεζών για την ύπαρξη αλλά και την ευημερία τους. Και τέλος είναι πολύ σημαντικό να γίνει αναφορά στους κινδύνους στους οποίους είναι εκτεθειμένα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα μέσα στην ελληνική οικονομική πραγματικότητα.

2.1 Ιστορικό - Διάρθρωση

Από τα μέσα της δεκαετίας του 1980 έως και το 2001, μια περίοδο προετοιμασίας για την ένταξη της χώρας στην ευρωζώνη, υπήρξαν διάφορες εξελίξεις στο χρηματοπιστωτικό σύστημα της χώρας. Σταδιακά άρθηκαν οι περιορισμοί στην κίνηση των κεφαλαίων αλλά και ορισμένοι διοικητικοί περιορισμοί που καθόρισαν την λειτουργία του τραπεζικού συστήματος την μεταπολεμική περίοδο. Τραπεζικά ιδρύματα υπό τον έλεγχο του ελληνικού δημοσίου μετατράπηκαν σε ανώνυμες εταιρείες και τα ειδικά προνόμια στην πλειοψηφία τους καταργήθηκαν. Επίσης επιτράπηκε η παροχή του συνόλου των επενδυτικών υπηρεσιών από τις τράπεζες που λειτουργούν στην Ελλάδα και άνοιξε η διαμεσολάβηση στις ασφαλιστικές υπηρεσίες. Φτάνοντας στο 2013 όπου υπήρξε η πλήρης απελευθέρωση και στην καταναλωτική πίστη.

Η αύξηση του εύρους των παρεχόμενων υπηρεσιών και της αποδοτικότητας του τραπεζικού κλάδου οδήγησαν σε αύξηση του όγκου συναλλαγών, της παραγωγικότητας και στην μείωση των επιτοκίων δανεισμού. Η δημιουργία ισχυρών τραπεζικών ομίλων, αποτέλεσμα μιας σειράς εξαγορών και συγχωνεύσεων και της διεθνοποίησής τους, διέυρνε το δίκτυο καταστημάτων τους τόσο στην Ελλάδα όσο και μέσω θυγατρικών και υποκαταστημάτων στο εξωτερικό. Σταδιακά βελτιώθηκε η αξιοπιστία του ελληνικού τραπεζικού συστήματος και εδραιώθηκε η λειτουργία του με βάση τα ευρωπαϊκά και διεθνή ρυθμιστικά πρότυπα (Ελληνική Ένωση Τραπεζών, 2008).

Μετά τη διεθνή οικονομική κρίση και την οικονομική κρίση στην Ελλάδα, το τραπεζικό σύστημα στην Ελλάδα αναδιαρθρώθηκε σε βάθος (Ελληνική Ένωση Τραπεζών, 2017). Η επεκτατική πιστωτική πολιτική που ακολουθήθηκε πριν την κρίση (στα στεγαστικά και καταναλωτικά δάνεια), τα χαμηλά επιτόκια που επικράτησαν στην Ελλάδα μετά την υιοθέτηση του κοινού νομίσματος, η ολική άρση των περιορισμών και η ανεπάρκεια σε εποπτικά εργαλεία για την αποτελεσματική διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου ήταν κάποιοι από τους βασικούς λόγους που

με το ξέσπασμα της διεθνούς οικονομικής κρίσης, το ελληνικό τραπεζικό σύστημα βρέθηκε με αυξημένο κίνδυνο ρευστότητας και κεφαλαιακής επάρκειας. Σε συνδυασμό με τις δυσμενείς εξελίξεις στα μακροοικονομικά μεγέθη της ελληνικής οικονομίας εντάθηκαν ο πιστωτικός κίνδυνος και ο κίνδυνος ρευστότητας (ΟΤΟΕ, 2015).

Την περίοδο 2008-2014 υπήρξαν μια σειρά από νομοθετικές και ρυθμιστικές ενέργειες για την ανακεφαλαιοποίηση του τραπεζικού συστήματος που σταδιακά οδήγησε στην σημαντική μεταβολή της διάρθρωσής του.

Πίνακας 1: Διάρθρωση τραπεζικού κλάδου

	2008	2011	2012	2013	2014
Αριθμός πιστωτικών ιδρυμάτων	66	58	52	40	39
Με έδρα στην Ελλάδα	29	28	25	20	19
Εμπορικές τράπεζες	12	11	11	9	8
Συνεταιριστικές Τράπεζες	16	16	13	10	10
Ειδικοί πιστωτικοί οργανισμοί (Ταμείο Παρακαταθηκών & Δανείων)	1	1	1	1	1
Με έδρα εκτός Ελλάδας	37	30	27	20	20
Αριθμός καταστημάτων	4.097	3.847	3.629	3.109	2.688
Καταστήματα εμπορικών τραπεζών ανά 1000km ²	31,16	29,03	27,50	23,58	-
Καταστήματα εμπορικών τραπεζών ανά 100.000 ενήλικους κατοίκους	41,75	38,76	36,80	31,56	-
Αριθμός ATM	7.578	7.055	6.858	5.810	-
Αριθμός προσωπικού	66.165	59.958	57.006	48.730	45.654
Τραπεζοϋπάλληλοι ανά κατάστημα	16,10	15,50	15,70	15,60	16,90
Δείκτης Συγκέντρωσης Herfindahl (HHI)	1.172	1.278	1.487	2.136	2.195
Μερίδιο των 5 μεγαλύτερων (με βάση το σύνολο του ενεργητικού CR-5)	69,6%	72,0%	79,5%	94,0%	94,1%

Πηγή: ΟΤΟΕ, 2015, Το τραπεζικό σύστημα στην Ελλάδα και οι προτάσεις της ΟΤΟΕ για το ρόλο του και τη συμβολή του στην οικονομική ανάπτυξη

Όπως φαίνεται από τον παραπάνω πίνακα το ελληνικό τραπεζικό σύστημα κατά τη διάρκεια της κρίσης συρρικνώθηκε σε μεγάλο βαθμό ενώ παράλληλα ο βαθμός συγκέντρωσης του κλάδου αυξήθηκε πάρα πολύ. Το σύνολο των πιστωτικών ιδρυμάτων που λειτουργούσαν στην Ελλάδα το 2008 ήταν 66, εκ των οποίων τα 29 είχαν έδρα στην Ελλάδα ενώ τα 37 ήταν με έδρα στο εξωτερικό. Από τα πιστωτικά ιδρύματα με έδρα στην Ελλάδα οι 12 ήταν εμπορικές τράπεζες, οι 16 συνεταιριστικές και υπήρχε το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, το οποίο συνεχίζει να υφίσταται. Το 2014 οι εμπορικές τράπεζες μειώθηκαν σε οκτώ (Εθνική, Πειραιώς, Alpha, Eurobank, Αττικής, Επενδυτική Τράπεζα Ελλάδος, Aegean Baltic Bank και Credicom), ενώ οι συνεταιριστικές τράπεζες μειώθηκαν σε δέκα. Σήμερα εκτός από τις τέσσερις συστημικές τράπεζες, Alpha, Eurobank, Πειραιώς και Εθνική, λειτουργούν ακόμα η Τράπεζα Αττικής, η Praxia που αποτελεί συνέχεια της Credicom και η IBG που στην ουσία λειτουργεί ως χρηματιστηριακή εταιρεία (Χαροκόπος, 2019). Οι τράπεζες με έδρα εκτός Ελλάδας το 2014 είχαν μειωθεί σε 20 από 37 που ήταν το 2008. Ως αναμενόμενο μειώθηκε σημαντικά και ο αριθμός των υποκαταστημάτων των τραπεζών τόσο σε απόλυτο αριθμό όσο και σε αντιστοίχιση στον πληθυσμό καθώς και ο αριθμός των ATM και του απασχολούμενου προσωπικού. Συγκεκριμένα ο αριθμός των υποκαταστημάτων το 2008 ήταν 4.097 και έως το 2014 περιορίστηκε σε 2.688, ενώ οι εργαζόμενοι σε αυτά από 66.165 μειώθηκαν σε 45.654 αντίστοιχα. Όμως ο αριθμός των εργαζόμενων ανά υποκατάστημα ενώ το 2011 είχε μειωθεί σε 15,5 από 16,1 (το 2008), σταδιακά αυξήθηκε και το 2014 σε κάθε υποκατάστημα απασχολούνταν 16,9 άτομα κατά μέσο όρο. Το 2018 (31/12) στις τέσσερις συστημικές τράπεζες απασχολούνται συνολικά 38.044 άτομα ενώ τα υποκαταστήματά τους ανέρχονται σε 1.786 (Αγγελέτου, 2019).

Ο δείκτης συγκέντρωσης Herfindahl (Δείκτης Herfindahl-Hirschman – HHI) αποτελεί το άθροισμα του τετραγώνου των μεριδίων αγοράς των πενήντα μεγαλύτερων επιχειρήσεων σε ένα κλάδο (ή όλων όταν στον κλάδο δραστηριοποιούνται λιγότερες από 50 επιχειρήσεις). Στο μονοπώλιο η τιμή του δείκτη είναι 10.000 (100% μερίδιο αγοράς από μια επιχείρηση – 100^2) ενώ στον πλήρη ανταγωνισμό οι τιμές του δείκτη είναι περίπου 0,5 (με μερίδια αγοράς των

πενήντα επιχειρήσεων 0,1%). Για να θεωρείται μια αγορά ανταγωνιστική η τιμή του δείκτη δεν θα πρέπει να ξεπερνά το 1.000, ενώ από 1.000 έως 1.800 η αγορά έχει μέτριο βαθμό ανταγωνιστικότητας. Όταν η τιμή του ξεπερνά το 1.800 η αγορά δεν θεωρείται ανταγωνιστική. Ο δείκτης συγκέντρωσης των τεσσάρων μεγαλύτερων επιχειρήσεων (CR4) μετρά το συνολικό ποσοστό πωλήσεων ή κερδών τους στο σύνολο του κλάδου (Μ.Κ.Ε., 2015). Οι προϋποθέσεις της ανακεφαλαιοποίησης και οι εξελίξεις στο τραπεζικό σύστημα οδήγησαν σε μια σειρά από συγχωνεύσεις και εξαγορές μειώνοντας την ανταγωνιστικότητα στον κλάδο και αυξάνοντας πολύ τον βαθμό συγκέντρωσης. Την διετία 2013-2014 ο δείκτης ΗΗΙ αυξήθηκε σε 2.136 και 2.195 αντίστοιχα καθιστώντας την τραπεζική αγορά μη ανταγωνιστική, ενώ τα προηγούμενα έτη είχε μέτρια ανταγωνιστικότητα. Ο κλάδος είχε υψηλό βαθμό συγκέντρωσης που την περίοδο της αναδιάρθρωσης του τραπεζικού συστήματος μεγεθύνθηκε φθάνοντας το 2014 το 94,1%.

2.2 Απαιτήσεις

2.2.1 Κεφαλαιακές απαιτήσεις

Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να έχουν διαθέσιμα επαρκή κεφάλαια για την κάλυψη τυχόν απρόβλεπτων ζημιών και την διατήρηση της φερεγγυότητάς τους σε περιόδους κρίσης. Οι απαιτήσεις σε κεφαλαιακά διαθέσιμα εξαρτώνται από τον κίνδυνο που σχετίζεται με τα στοιχεία του ενεργητικού κάθε τράπεζας. Ανάλογα με την ποιότητα και τον κίνδυνο που ενέχουν τα κεφάλαια κατατάσσονται στις ακόλουθες κατηγορίες (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2019):

- Κεφάλαια λειτουργίας (κατηγορία 1) τα οποία δίνουν την δυνατότητα στην τράπεζα να συνεχίζει τις δραστηριότητές της και να διατηρεί την φερεγγυότητά της. Τα κεφάλαια κοινών μετοχών ανήκουν στην κατηγορία 1 και έχουν την υψηλότερη ποιότητα.

- Τα κεφάλαια εκκαθάρισης (κατηγορία 2) δίνουν την δυνατότητα στο πιστωτικό ίδρυμα σε τυχόν περίπτωση που καταστεί αφερέγγυο να αποζημιώσει τους καταθέτες και τους προνομιακούς πιστωτές.

Τα δύο πρώτα χρόνια της παγκόσμιας κρίσης το ελληνικό τραπεζικό σύστημα δεν είχε άμεσες απώλειες όμοιες με αυτές που καταγράφηκαν σε άλλες χώρες. Σταδιακά όμως λόγω της δημοσιονομικής κρίσης και την υποβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας της χώρας και τον περιορισμό των πηγών χρηματοδότησης επηρεάστηκε σημαντικά και το τραπεζικό σύστημα. Από το 2008 η εποπτεία των τραπεζών έγινε αυστηρότερη ώστε να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά οι αυξημένοι κίνδυνοι από την επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας και την αυξημένη μεταβλητότητα των αγορών. Όσον αφορά τις κεφαλαιακές απαιτήσεις πέρα από τα ποσοτικά κριτήρια για τον υπολογισμό της κεφαλαιακής επάρκειας, θεσπίστηκαν και ποιοτικά κριτήρια, ενώ παράλληλα καθορίστηκαν και εναλλακτικές μέθοδοι για το υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων για ανοίγματα των τραπεζών σε σχέση με τις τιτλοποιήσεις (Τράπεζα της Ελλάδος, 2014).

Βασικό μέλημα για την διαχείριση των κινδύνων των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, τόσο με βάση τις Συνθήκες της Βασιλείας όσο και των εποπτικών αρχών ήταν ο καθορισμός των απαιτήσεων της κεφαλαιακής επάρκειας. Παράλληλα για την αποκατάσταση και την διατήρηση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας κρίθηκε αναγκαία η λήψη μέτρων (άμεσα ή μέσω ευρωπαϊκών μηχανισμών διάσωσης) για την ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών μέσω κρατικών ενισχύσεων. Στο τραπεζικό σύστημα στην Ελλάδα το 2008 ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας ήταν 10% (με ελάχιστο όριο το 8%) ενώ στο τρίτο τρίμηνο του 2014 είχε ανέλθει σε 15,39% (ΟΤΟΕ, 2015). Από το 2015 το μερίδιο των κεφαλαίων υψηλής ποιότητας (κατηγορία 1) θα πρέπει να αντιστοιχεί στο 4,5% των σταθμισμένων ως προς τον κίνδυνο στοιχείων του ενεργητικού (έως και τον Δεκέμβριο του 2014 το ποσοστό αυτό κυμαινόταν μεταξύ του 4% και 4,5%) (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2019).

2.2.2 Απαιτήσεις ρευστότητας

Οι απαιτήσεις ρευστότητας αναφέρονται στην ανάγκη διατήρησης επαρκών ρευστών διαθεσίμων για την κάλυψη των καθαρών εκροών ρευστότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2019). Η ρευστότητα είναι ιδιαίτερα σημαντική για ένα πιστωτικό ίδρυμα καθώς του επιτρέπει όχι μόνο να καλύψει τις υποχρεώσεις σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα, αλλά του παρέχει επίσης την δυνατότητα να αναπτυχθεί και να αντιμετωπίσει τυχόν δυσμενείς εξελίξεις, χωρίς την ανάγκη προσφυγής στις χρηματοπιστωτικές αγορές για άντληση ρευστότητας. Όταν μια τράπεζα αντιμετωπίζει προβλήματα ρευστότητας δεν μπορεί να αντλήσει επαρκή ρευστά διαθέσιμα από την αύξηση κάποιων στοιχείων του παθητικού της ή μέσω της ρευστοποίησης κάποιων στοιχείων του ενεργητικού της (ΟΤΟΕ, 2015).

Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση βρήκε το ελληνικό τραπεζικό σύστημα με αυξημένο κίνδυνο ρευστότητας απόρροια της επεκτατικής πιστωτικής πολιτικής που ακολουθήθηκε τα προηγούμενα έτη. Οι δυσμενείς μακροοικονομικές εξελίξεις στην χώρα, ειδικά την περίοδο 2010-2012, ενέτειναν τον κίνδυνο ρευστότητας του τραπεζικού συστήματος, καθιστώντας δύσκολη την άντληση ρευστότητας (διατραπεζικές καταθέσεις) και επιτάσσοντας την ανάγκη κρατικών εγγυήσεων για την λήψη ρευστότητας (ΟΤΟΕ, 2015). Βασική πηγή άντλησης ρευστότητας ενός πιστωτικού ιδρύματος είναι οι καταθέσεις (Χαλδούπης, 2018). Η αβεβαιότητα για τις επερχόμενες εξελίξεις και η έλλειψη εμπιστοσύνης, οδήγησε σε σημαντικές εκροές καταθέσεων από τα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα (Τράπεζα της Ελλάδος, 2014). Επίσης η σημαντική αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων ενέτεινε την ρευστότητα των ελληνικών τραπεζών (ΟΤΟΕ, 2015).

Τα παραπάνω συνέβαλαν στην δημιουργία συνθηκών υψηλής εξάρτησης του ελληνικού τραπεζικού συστήματος από εξωτερικές πηγές χρηματοδότησης και έκτατους μηχανισμούς άσκησης νομισματικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και της Τράπεζας της Ελλάδος (ΟΤΟΕ, 2015). Το 2012 οι ελληνικές τράπεζες έλαβαν από το μηχανισμό έκτακτης ενίσχυσης ρευστότητας του ευρωσυστήματος (ELA) ρευστότητα που ξεπέρασε τα 100 δις ευρώ. Σήμερα μετά την λήξη του μνημονίου, ο άτοκος δανεισμός από την ΕΚΤ έχει σταματήσει, καθώς

με βάση τους κανόνες της δεν δέχεται τα ελληνικά κρατικά ομόλογα ως εγγύηση ενώ διατηρείται (αν και σε αρκετά περιορισμένα επίπεδα) η άντληση ρευστότητας από τον ELA (με βάση τα στοιχεία του 2018 3,6 δις ευρώ), που όμως έχει αρκετά υψηλότερο κόστος. Παράλληλα η αύξηση των καταθέσεων, ως πηγή άντλησης ρευστότητας για τις τράπεζες, πραγματοποιείται με αργούς ρυθμούς (Χαλδούπης, 2018).

2.3 Κίνδυνοι

Τα πιστωτικά ιδρύματα είναι εκτεθειμένα σε διάφορους κινδύνους, οι βασικότεροι εκ των οποίων ομαδοποιούνται σε τρεις κατηγορίες. Τους κινδύνους που σχετίζονται με τον πιστωτικό κίνδυνο, τον κίνδυνο της αγοράς και τους λειτουργικούς κινδύνους (Συριόπουλος, 2000).

2.3.1 Πιστωτικός κίνδυνος

Ο πιστωτικός κίνδυνος είναι αναπόσπαστο μέρος των τραπεζικών εργασιών και αποτελεί σημαντικό μέρος στην διαχείριση κινδύνου. Ο πιστωτικός κίνδυνος σχετίζεται με την πιστοληπτική ικανότητα των δανειζόμενων και των γενικότερα των αντισυμβαλλόμενων με τις τράπεζες. Ο πιστωτικός κίνδυνος μπορεί να σχετίζεται με (Συριόπουλος, 2000):

- Τον κίνδυνο αφερεγγυότητας, όπου ο δανειζόμενος δεν μπορεί να εξυπηρετήσει τις πληρωμές του δανείου του.
- Τον κίνδυνο χώρας και σχετίζεται με την αδυναμία αποπληρωμής του δημόσιου χρέους.
- Τον κίνδυνο αντισυμβαλλόμενων όπου σχετίζεται με την αθέτηση των υποχρεώσεων του αντισυμβαλλόμενου.

Επίσης ο πιστωτικός κίνδυνος μπορεί να δημιουργηθεί από την αγορά, μέσω της ρευστότητας που υπάρχει σε αυτή και την αξία των προϊόντων της.

Στην περίπτωση του ελληνικού πιστωτικού συστήματος ο αυξημένος πιστωτικός κίνδυνος ήταν απόρροια των ακόλουθων παραγόντων (ΟΤΟΕ, 2015):

1. Την μείωση του διαθέσιμου εισοδήματος των πολιτών, λόγω:
 - Την μείωση των μισθών
 - Τις αυξημένες φορολογικές υποχρεώσεις
 - Την μεγάλη αύξηση της ανεργίας
 - Την αποσταθεροποίηση της αγοράς εργασίας
2. Την υψηλή πιστωτική πολιτική που ακολουθήθηκε πριν την κρίση και συγκεκριμένα την χορήγηση δανεισμού σε νοικοκυριά και επιχειρηματικούς κλάδους με χαμηλή ή αρνητική προστιθέμενη αξία για την οικονομική ανάπτυξη. Παράλληλα ο αυξημένος δανεισμός δεν συνοδεύτηκε από ανάλογη ύπαρξη εποπτικού πλαισίου για την διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου.

2.3.2 Κίνδυνος αγοράς

Οι κίνδυνοι αγοράς επηρεάζουν τόσο την αξία του χαρτοφυλακίου των δανείων μιας τράπεζας όσο και την αξία του χαρτοφυλακίου των συναλλαγών της, καθώς σχετίζονται με το μέγεθος της μεταβολής των τιμών των διάφορων περιουσιακών στοιχείων. Η εκτίμηση του κινδύνου της αγοράς στηρίζεται στη μεταβλητότητα των παρακάτω παραμέτρων της αγοράς (Συριόπουλος, 2000):

- Τα επιτόκια
- Τις συναλλαγματικές ισοτιμίες
- Τους χρηματιστηριακούς δείκτες και τις μετοχές
- Την ρευστότητα της αγοράς

2.3.3 Λειτουργικοί κίνδυνοι

Οι λειτουργικοί κίνδυνοι των πιστωτικών ιδρυμάτων σχετίζονται με την κακή λειτουργία των συστημάτων (πληροφοριακών και αναφοράς) των τραπεζών, αλλά και των εσωτερικών κανόνων παρακολούθησης και διαχείρισης του κινδύνου. Οι λειτουργικοί κίνδυνοι μπορεί να είναι μικρής σημασίας έως και ιδιαίτερα σημαντικοί και ουσιαστικοί. Η εμφάνιση των λειτουργικών κινδύνων μπορεί να είναι σε τεχνικό επίπεδο ή σε επίπεδο οργανωτικής δομής για την παρακολούθηση των κινδύνων (Συριόπουλος, 2000).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Στο 3^ο κεφάλαιο θα αναφερθούμε στην πορεία του ελληνικού τραπεζικού συστήματος πριν και μετά τη διεθνή χρηματοπιστωτική κρίση και στον τρόπο με τον οποίο επηρεάστηκε από αυτήν. Μία ιδιαίτερα σημαντική απόφαση για αναδιάρθρωση και ορισμένες ανακεφαλαιοποιήσεις ακολούθησαν χρονικά οι οποίες παραθέτονται στην συνέχεια του κεφαλαίου.

3.1 Η κρίση και οι επιπτώσεις της στον χρηματοπιστωτικό τομέα

3.1.1 Η περίοδος πριν την κρίση

Με την είσοδο της Ελλάδας στο κοινό νόμισμα, διαμορφώθηκε μια κοινή νομισματική πολιτική με βασικό στόχο την διατήρηση της σταθερότητας των τιμών, γεγονός το οποίο διαμόρφωσε ένα σταθερό μακροοικονομικό περιβάλλον για την ελληνική οικονομία. Η εξάλειψη του συναλλαγματικού κινδύνου στην ευρωζώνη, η σημαντική μείωση του πληθωρισμού και η δυνατότητα δανεισμού με χαμηλά επιτόκια ήταν βασικοί παράγοντες για την δημιουργία των κατάλληλων προϋποθέσεων για την ανάπτυξη της οικονομίας. Από την άλλη μεριά η κοινή νομισματική πολιτική είχε ως συνέπεια την ύπαρξη αυστηρότερων περιορισμών και αδυναμία άσκησης εθνικής νομισματικής πολιτικής (Τράπεζα της Ελλάδος, 2014).

Από την υιοθέτηση του κοινού νομίσματος έως και την αρχή της διεθνούς οικονομικής κρίσης η ελληνική οικονομία χαρακτηρίστηκε από χαμηλό πληθωρισμό (για τα ελληνικά δεδομένα), σημαντική αύξηση της εγχώριας κατανάλωσης, διεύρυνση του δανεισμού, αλλά διαρκή μείωση της ανταγωνιστικότητας της εθνικής οικονομίας (με διεύρυνση του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου και του

καθαρού δανεισμού της χώρας). Η υιοθέτηση μιας επεκτατικής δημοσιονομικής πολιτικής και η υστέρηση των εσόδων είχαν ως συνέπεια την συνεχή άνοδο των ελλειμμάτων και την απόκλιση της χώρας από τους στόχους του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης (έλλειμμα έως και 3% του ΑΕΠ) (Τράπεζα της Ελλάδος, 2014).

Η απελευθέρωση των τραπεζικών εργασιών (που ξεκίνησε πριν την είσοδο της χώρας στην ευρωζώνη) και η ένταξη του χρηματοπιστωτικού συστήματος της Ελλάδας στην ευρωζώνη, αποτέλεσαν καίριους παράγοντες για την ταχύτατη ανάπτυξη του κλάδου. Την περίοδο πριν την κρίση σημαντική ήταν η αύξηση της χρηματοδότησης τόσο των νοικοκυριών όσο και των επιχειρήσεων (Μόσχος & Χορταρέας, 2011). Χαρακτηριστική ήταν η μεγαλύτερη αύξηση του δανεισμού σε σχέση με την αύξηση των καταθέσεων, γεγονός που οδήγησε σε μείωση της αποταμίευσης και αύξηση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και των αναληφθέντων τραπεζικών κινδύνων (Αντζουλάτος, 2011).

3.1.2 Εξελίξεις κατά τη διάρκεια της κρίσης

Η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση επιδεινώθηκε το 2008 και είχε σημαντικές επιπτώσεις στην παγκόσμια οικονομία, με αποτέλεσμα το 2009 ο παγκόσμιος ρυθμός ανάπτυξης να σημειώνει πτώση, με τις περισσότερο ανοικτές οικονομίες να πλήττονται περισσότερο. Αυτές ήταν όμως και οι χώρες που από το 2010 και μετά άρχισαν να επωφελούνται από την ανάκαμψη της παγκόσμιας οικονομίας. Αντίθετα χώρες με χαμηλότερη διεθνή ανταγωνιστικότητα και με διαρθρωτικές αδυναμίες βρέθηκαν αντιμέτωπες με σοβαρές δυσκολίες και σε κάποιες περιπτώσεις χρειάστηκε η λήψη εξωτερικής οικονομικής βοήθειας (Τράπεζα της Ελλάδος, 2014).

Στην Ελλάδα η κρίση μεγεθύνθηκε από την ανάγκη χρηματοδότησης των πρωτογενών ελλειμμάτων, την μειωμένη αξιοπιστία της χώρας και την κρίση φερεγγυότητας, γεγονότα που προκάλεσαν την αδυναμία άντλησης

χρηματοδότησης από τις αγορές. Η κατάσταση του χρηματοπιστωτικού συστήματος στην χώρα επιδεινώθηκε από την παρατεταμένη κρίση χρέους και την συμμετοχή των τραπεζών στην αναδιάρθρωση του χρέους, που δημιούργησαν συνθήκες έλλειψης χρηματοδότησης, αύξησης των επισφαλών δανείων και μείωσης των καταθέσεων (Μουρμούρας, 2015).

Για την διατήρηση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, στις νέες ακραίες συνθήκες που διαμορφώθηκαν, επιδιώχθηκαν τα ακόλουθα (Τράπεζα της Ελλάδος, 2014):

- Ο καθορισμός πιο αυστηρών κανόνων για την λειτουργία και την εποπτεία των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.
- Η εξασφάλιση της απαραίτητης ρευστότητας για την εύρυθμη λειτουργία των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.
- Την άμεση κάλυψη των αυξημένων απαιτήσεων σε τραπεζογραμμάτια.
- Την δημιουργία ενός θεσμικού πλαισίου που θα βοηθούσε την εξυγίανση των πιστωτικών ιδρυμάτων.
- Την αξιολόγηση των τραπεζών, όσον αφορά την αυτόνομη βιωσιμότητά τους αλλά και τον καθορισμό των κεφαλαιακών τους αναγκών.
- Την ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών και την εξασφάλιση των απαιτούμενων κεφαλαίων μέσω των Προγραμμάτων Στήριξης.
- Την αναμόρφωση του τραπεζικού συστήματος.

3.2 Ανακεφαλαιοποιήσεις

Τον Οκτώβριο του 2011 αποφασίστηκε η αναδιάρθρωση του δημόσιου χρέους της χώρας, ώστε αυτό να καταστεί βιώσιμο, θέτοντας ως στόχο την μείωση του λόγου του χρέους ως προς το ΑΕΠ έως το 2020 να φθάσει στο 120%. Η αξία των κρατικών ομολόγων (ονομαστική αξία) μειώθηκε κατά 53,5%, επιφέροντας ζημιές ύψους 28 δις ευρώ στις τέσσερις μεγάλες τράπεζες της χώρας. Επίσης με μελέτη που πραγματοποιήθηκε από την BlackRock Solutions εκτιμήθηκε ότι λόγω της

παρατεταμένης ύφεσης την επόμενη τριετία οι ζημιές από επισφαλή δάνεια θα ήταν ύψους 31 δις ευρώ. Τέλος την περίοδο από το τέλος του 2009 έως και το 2012 οι καταθέσεις στις ελληνικές τράπεζες ήταν μειωμένες κατά περίπου 83,1 δις ευρώ (Μουρμούρας, 2015).

Το γενικό πλαίσιο για την ανακεφαλαιοποίηση των ελληνικών τραπεζών, που περιγράφηκε για πρώτη φορά στο Μνημόνιο του Μαρτίου 2012, επικαιροποιήθηκε τον Δεκέμβριο του 2012, ενώ οι ειδικοί όροι και τα μέσα της ανακεφαλαιοποίησης από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας από την Πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου 38 / 09-11-2012. Πιο συγκεκριμένα με την πράξη αυτή ορίστηκε (Vousinas, 2015):

1. Το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας κάλυπτε τις αδιάθετες κοινές μετοχές που εκδόθηκαν με την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου που αποφάσισε το πιστωτικό ίδρυμα σύμφωνα με τον Νόμο 3864 / 2010 και την Πράξη, υπό την προϋπόθεση ότι πληρούνται οι ακόλουθες σωρευτικές προϋποθέσεις:

Το συνολικό ποσό της αύξησης, λαμβάνοντας υπόψη τα ποσά των ασφαλιστρών που ορίζει το πιστωτικό ίδρυμα, δεν μπορούσε να είναι:

- μικρότερο από το ποσό που ορίστηκε από την Τράπεζα της Ελλάδος και απαιτούσε ότι ο βασικός συντελεστής βασικών ιδίων κεφαλαίων (Core Tier 1 ratio) του πιστωτικού ιδρύματος να είναι τουλάχιστον 6%.
- υψηλότερο τις συνολικές κεφαλαιακές απαιτήσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων, όπως ορίστηκε από την Τράπεζα της Ελλάδος στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 7 του Ν. 3864/2010 και της Πράξης.

2. Το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, σύμφωνα με το άρθρο 7 του Ν.3384 / 2010, μπορούσε να αποκτήσει πιθανά μετατρέψιμα ομόλογα τα οποία εκδόθηκαν από το πιστωτικό ίδρυμα σύμφωνα με τις διατάξεις της Πράξης του Υπουργικού Συμβουλίου.

3. Το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας μπορούσε να εκδώσει πιστοποιητικά που αντιπροσώπευαν τα δικαιώματα αγοράς μετοχών κοινών μετοχών που αναλαμβάνονται στο άρθρο 1 της Πράξης, υπό τον όρο ότι επιτυγχάνεται ελάχιστο ποσοστό συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα στην αύξηση, σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 7α του Ν. 3864 / 2010.

Η Τράπεζα της Ελλάδος, κατά τους πρώτους μήνες του 2012, πραγματοποίησε την αξιολόγηση των χρηματοδοτικών αναγκών όλων των τραπεζών για την κάλυψη των ελάχιστων απαιτούμενων επιπέδων Core Tier κατά την περίοδο 2012-2014. Χρησιμοποιήθηκαν δύο μακροοικονομικά σενάρια, τα οποία ενσωμάτωσαν την εκτίμηση βασικών οικονομικών δεικτών για την περίοδο 2012-2014 (π.χ. αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ, ανεργία, πληθωρισμός, τιμές κατοικιών και άλλες τιμές ακινήτων) (Τράπεζα της Ελλάδος, 2012):

- Το βασικό σενάριο, σύμφωνα με το μνημόνιο και με στόχο τον δείκτη Core Tier 1 ήταν ο δείκτης να είναι 9% το 2012 και 10% τόσο το 2013 όσο και το 2014.
- Σύμφωνα με το αρνητικό σενάριο, σύμφωνα με τις υποθέσεις της Τράπεζας της Ελλάδος τέθηκε ο στόχος του 7% για το Core Tier I για ολόκληρη την περίοδο 2012-2014.

Το γενικό πλαίσιο για την ανακεφαλαιοποίηση των ελληνικών τραπεζών περιγράφηκε αρχικά στο Μνημόνιο του Μαρτίου 2012 και στη συνέχεια επικαιροποιήθηκε στο Αναθεωρημένο Μνημόνιο του Δεκεμβρίου του 2012 (Vousinas, 2015):

- τον Απρίλιο του 2012, 25 δις ευρώ χορηγήθηκαν στο Ελληνικό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (HFSF), από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (EFSF)
- το Μάιο του 2012, το Ελληνικό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας χορήγησε 18 δις ευρώ στις «συστημικές τράπεζες» υπό μορφή προκαταβολής για την αύξηση του κεφαλαίου τους, αποκαθιστώντας έτσι τον δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας τους στην ελάχιστη απαίτηση του 8%

- το Νοέμβριο του 2012, μετά την έκδοση της Πράξης του Υπουργικού Συμβουλίου 38 του 2012 για τα εργαλεία και τους όρους ανακεφαλαιοποίησης από το Ελληνικό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, η Τράπεζα της Ελλάδος ενημέρωσε επισήμως τις τράπεζες για τις μεμονωμένες κεφαλαιακές τους ανάγκες ζητώντας τους να ολοκληρώσουν τη διαδικασία αύξησης κεφαλαίου μέχρι το τέλος Απριλίου 2013

Η διαδικασία ανακεφαλαιοποίησης των «συστημικών» τραπεζών περιλάμβανε τρία στάδια:

1. την καταβολή κεφαλαίου από το Ελληνικό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, εν' όψη των αυξήσεων κεφαλαίου που προγραμματιζόταν έως τα τέλη του Απριλίου του 2013, καταβολή η οποία ολοκληρώθηκε τον Δεκέμβριο του 2012.
2. Την έκδοση μετατρέψιμων ομολόγων (έως το τέλος του Ιανουαρίου 2013), ανάλογα τις κεφαλαιακές απαιτήσεις κάθε «συστημικής» τράπεζας, με βάση το πλαίσιο ανακεφαλαιοποίησης, ποσό το οποίο καλυπτόταν άμεσα από το Ελληνικό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας.
3. Ολοκλήρωση της κεφαλαιακής επάρκειας έως το τέλος του Απριλίου του 2013.

Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις για την ανακεφαλαιοποίηση του τραπεζικού συστήματος ανήλθαν σε 40,5 δις ευρώ, εκ των οποίων τα 27,5 δις προορίζονται για τις συστημικές τράπεζες. Συγκεκριμένα, 9,8 δισεκατομμύρια αφορούσαν την ΕΤΕ, 5,8 δισεκατομμύρια ευρώ την Eurobank, 4,6 δισεκατομμύρια την Alpha Bank και 7,3 δισεκατομμύρια ευρώ την Τράπεζα Πειραιώς. Από τα παραπάνω ποσά, αν αφαιρούνταν οι ζημιές και οι προβλέψεις που αναφέρονταν στο PSI, οι κεφαλαιακές ανάγκες του τραπεζικού συστήματος στο τέλος του 2012, ανέρχονται σε 8,7 δις ευρώ, εκ των οποίων 3,8 δις προορίζονται για συστημικές τράπεζες. Συγκεκριμένα η ΕΤΕ δεν χρειαζόταν ανακεφαλαιοποίηση, καθώς τα κεφάλαια της παρέμεναν θετικά κατά 335 εκατ. ευρώ, η Eurobank χρειαζόταν μόνο 888 εκατ. ευρώ, η Alpha Bank μόνο 457 εκατ. ευρώ και η Τράπεζα Πειραιώς 2,429 εκατ. ευρώ (Vousinas, 2015).

Στην πράξη το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας εισέφερε 25,5 δις ευρώ, σχεδόν ίσο με τις ζημίες που υπέστησαν οι «συστημικές» τράπεζες από την εφαρμογή του PSI, εξαιρουμένων των προβλέψεων που είχαν σχηματιστεί για το λόγο αυτό, δηλαδή 24 δις ευρώ. Το 2014 είχε ολοκληρωθεί η ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών, όμως η μη αναμενόμενη επιδείνωση της οικονομίας στο τέλος του έτους, λόγω της πολιτικής αβεβαιότητας, επέφερε μαζικές εκροές από τις τράπεζες και στάση πληρωμών που οδήγησε σε αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων (Κοντογεώργης, 2015).

Η δεύτερη ανακεφαλαιοποίηση πραγματοποιήθηκε το 2014 από ιδιωτικά επενδυτικά κεφάλαια ύψους 8,3 δις ευρώ (Μαλλιάρα, 2018). Σε αυτή την ανακεφαλαιοποίηση υπήρχε η προσδοκία ότι με την βελτίωση της οικονομίας, θα ανέβαιναν και οι τιμές των μετοχών με συνέπεια την αύξηση και της αξίας του χαρτοφυλακίου του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Η προσδοκία όμως αυτή δεν επαληθεύτηκε και η αξία του χαρτοφυλακίου του ΤΧΣ μειώθηκε σημαντικά (Κοντογεώργης, 2015).

Η τρίτη ανακεφαλαίωση πραγματοποιήθηκε το 2015, με τις δυσμενείς εξελίξεις στην οικονομία και τον τραπεζικό τομέα (αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, εκροές καταθέσεων και εφαρμογή capital control) να συνεχίζονται (Παπαδογάννης, 2015). Στην τρίτη ανακεφαλαίωση περίπου 5,3 δις για τις κεφαλαιακές ανάγκες των τραπεζών καλύφθηκαν από ιδιώτες επενδυτές (Μαλλιάρα, 2018).

Συνολικά από τις τρεις ανακεφαλαιοποιήσεις διατέθηκαν στις τράπεζες περίπου 45,4 δις ευρώ, εκ των οποίων τα 31,9 δις ευρώ στις «συστημικές» τράπεζες, ενώ τα υπόλοιπα διατέθηκαν για την εκκαθάριση των υπόλοιπων τραπεζών που είτε έκλεισαν είτε απορροφήθηκαν. Επίσης λόγω των σημαντικών εκροών καταθέσεων και κατ' επέκταση της έλλειψης ρευστότητας, έως το 2015 οι ελληνικές τράπεζες είχαν λάβει δανεισμό ύψους 86 δις ευρώ από τον Έκτακτο Μηχανισμό Παροχής Ρευστότητας, που έως τις 20 Αυγούστου του 2018 (που έληξε το πρόγραμμα αναπροσαρμογής της χώρας) είχε μειωθεί σε 8,4 δις ευρώ (Μαλλιάρα, 2018).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΔΕΙΓΜΑ

Στην ανάλυσή της παρούσας εργασίας θα εξετάσουμε τη βιωσιμότητα και τις προοπτικές ευημερίας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων την περίοδο 2010-2013, καθώς μετά την αναδιάρθρωση του κλάδου που πραγματοποιήθηκε και τα μέτρα εξυγίανσης των τραπεζών που πάρθηκαν, ο αριθμός των τραπεζών με έδρα στην Ελλάδα μειώθηκε σταδιακά πολύ. Συνεπώς ως δείγμα για την έρευνα λαμβάνονται τα εμπορικά πιστωτικά ιδρύματα που διατηρήθηκαν και διαδραματίζουν ενεργό ρόλο στην οικονομία της χώρας μέχρι σήμερα. Συγκεκριμένα εκτός από τις τέσσερις συστημικές τράπεζες, όπου η ανακεφαλαιοποίησή τους ανήλθε σε 27,5 δις ευρώ, εκ των οποίων τα 24,4 δις καλύφθηκαν από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας μελετάται και η Attica Bank που δραστηριοποιείται στον χώρο και είναι επίσης εισηγμένη στο Χρηματιστήριο Αθηνών μέχρι σήμερα. Επιπρόσθετα η Attica Bank κατά την πρώτη ανακεφαλαιοποίηση αποτέλεσε την πρώτη τράπεζα που κατάφερε να συγκεντρώσει τα απαραίτητα κεφάλαια (ύψους 400 εκ. ευρώ) χωρίς να απαιτηθεί η στήριξη του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Πρώτο Θέμα, 2013). Έτσι μελετώνται οι ακόλουθες τράπεζες:

- Alpha Bank
- Eurobank Ergasias
- Πειραιώς
- Εθνική
- Attica Bank

Τα στοιχεία για τον υπολογισμό των αριθμοδεικτών λήφθησαν από τις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις των τραπεζών, οι οποίες αντλήθηκαν από τις επίσημες ιστοσελίδες των τραπεζών και την ιστοσελίδα των Χρηματιστηρίου Αθηνών. Περιορισμοί υπήρξαν κατά τον υπολογισμό κάποιων αριθμοδεικτών, συγκεκριμένα του αριθμοδείκτη των μη εξυπηρετούμενων δανείων προς το σύνολο των δανείων για την Εθνική (την περίοδο 2010-2013) και την Attica (την περίοδο 2010-2011) λόγω της μη διακριτής αναφοράς στις οικονομικές καταστάσεις των

δανείων σε καθυστέρηση άνω των 90 ημερών. Στην περίπτωση του αριθμοδείκτη κεφαλαίων προς σταθμισμένο ενεργητικό, σε κάποιες περιπτώσεις, όπως στην Alpha Bank δεν παρέχονταν στις ετήσιες εκθέσεις τα επιμέρους στοιχεία, αλλά απευθείας τα ποσοστά. Επίσης πρόβλημα ανέκυψε από τον υπολογισμό αριθμοδεικτών και συγκεκριμένα του αριθμοδείκτη ROE, όπου υπήρχαν αρνητικά ποσά στον αριθμητή (ζημιές) και τον παρανομαστή (ίδια κεφάλαια) και το αποτέλεσμα τους ήταν θετικό, ενώ στην ουσία υπήρχε μια εξαιρετικά δυσμενής κατάσταση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΒΑΘΜΟΛΟΓΗΣΗΣ C.A.M.E.L.S.

Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται μια εκτενής παρουσίαση της μεθόδου βαθμολόγησης της αξιοπιστίας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων με το χαρακτηριστικό όνομα CAMELS. Αναλύονται οι συνιστώσες της μεθοδολογίας αυτής, η αξία τους και η βαρύτητα κάθε μίας στο τελικό αποτέλεσμα, καθώς επίσης και ο τρόπος που γίνεται η βαθμολόγηση, με την παρουσίαση των χαρακτηριστικών των 5 κατηγοριών αξιολόγησης.

5.1 Έννοια

Λόγω της ιδιαιτερότητας των τραπεζικών ιδρυμάτων σε σχέση με τις άλλες επιχειρήσεις, απαιτείται η χρήση εξειδικευμένων δεικτών για τη χρηματοοικονομική τους αξιολόγηση. Μια πολύ δημοφιλής μέθοδος που χρησιμοποιεί μια ομάδα εξειδικευμένων χρηματοοικονομικών δεικτών είναι γνωστή ως ανάλυση αριθμοδεικτών CAMELS. Η μεθοδολογία CAMELS αναπτύχθηκε στις αρχές της δεκαετίας του '70 κατόπιν πρότασης του Ομοσπονδιακού Συμβουλίου Εξέτασης Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων (Federal Financial Institutions Examinations Council

- FFIEC) και βασίζεται στην αξιολόγηση έξι κρίσιμων στοιχείων της λειτουργίας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων (Diakomihalis et al., 2016).

Το Ενιαίο Σύστημα Αξιολόγησης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων (UFIRS) εγκρίθηκε από το FFIEC στις 13 Νοεμβρίου 1979. Με την πάροδο των ετών, το UFIRS έχει αποδειχθεί αποτελεσματικό εσωτερικό εποπτικό εργαλείο για την αξιολόγηση της αξιοπιστίας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων σε ενιαία βάση και χρησιμοποιείται για τον εντοπισμό εκείνων των πιστωτικών ιδρυμάτων που χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής ή ενδιαφέροντος. Ωστόσο, οι αλλαγές στον τραπεζικό κλάδο και στις πολιτικές και τις διαδικασίες των ομοσπονδιακών εποπτικών αρχών οδήγησαν σε επανεξέταση και αναθεώρηση του συστήματος διαβάθμισης του 1979 (FDIC, 2014).

Το ακρωνύμιο «CAMEL» αναφέρεται στις πέντε συνιστώσες της κατάστασης μιας τράπεζας που αξιολογούνται, δηλαδή την Κεφαλαιακή επάρκεια (Capital adequacy), την Ποιότητα ενεργητικού (Asset quality), την Διαχείριση (Management), τα Κέρδη (Earnings) και τη Ρευστότητα (Liquidity). Μια έκτη συνιστώσα, η Ευαισθησία (Sensitivity) της τράπεζας για τον κίνδυνο αγοράς, προστέθηκε το 1997 και έτσι το ακρωνύμιο άλλαξε σε CAMELS. Οι αξιολογήσεις CAMELS θεωρούνται συνήθως ως συνοπτικά μέτρα των ιδιωτικών εποπτικών πληροφοριών που συγκεντρώνονται σχετικά με τις συνολικές χρηματοοικονομικές συνθήκες των τραπεζών και αντικατοπτρίζουν διαθέσιμες δημόσιες πληροφορίες (Lopez, 1999). Οι δείκτες CAMELS αποτελούν αξιόπιστη μέθοδο εκτίμησης του κινδύνου των τραπεζικών ιδρυμάτων και έναν εναλλακτικό ή συμπληρωματικό τρόπο αξιολόγησης των τραπεζών σε σχέση με την αξιολόγηση των διεθνών οργανισμών αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας. Στην Ελλάδα χρησιμοποιούνται ευρέως για εποπτικούς σκοπούς, καθώς λαμβάνονται υπόψη τόσο τα ποσοτικά όσο και τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των τραπεζών (Diakomihalis et al., 2016).

Τα 6 πεδία της μεθόδου CAMELS συνδέονται με την κεφαλαιακή επάρκεια, την ποιότητα του ενεργητικού, τη διαχείριση, τα κέρδη, την ρευστότητα και την ευαισθησία σε κίνδυνο αγοράς. Για κάθε πεδίο επιλέγονται και υπολογίζονται σχετικοί αριθμοδείκτες, όπου με βάση τα αποτελέσματά τους, δίνεται μια

βαθμολόγηση στο κάθε πιστωτικό ίδρυμα. Σε πεδία όπου επιλέγονται περισσότεροι από ένας αριθμοδείκτες, η βαθμολόγηση για την κάθε κατηγορία υπολογίζεται από τον μέσο όρο αυτών (Rim & Salem, 2018). Στην συνέχεια με την χρήση συντελεστών στάθμισης υπολογίζεται η τελική βαθμολογία για το κάθε πιστωτικό ίδρυμα για κάθε έτος. Κατά την ανάλυση η βαθμολόγηση δεν θα πρέπει να στηρίζεται στους μέσους όρους του κλάδου ή στις επιδόσεις άλλων τραπεζών, καθώς αυτό δεν συνεπάγεται αυτόματα ότι η λειτουργία τους είναι ασφαλής, χωρίς την παρουσία προβλημάτων (NCUA, 2000).

Στην παρούσα ανάλυση τα βήματα που θα ακολουθηθούν αλλά και η βάση τους είναι:

1. Υπολογισμός για κάθε τράπεζα για κάθε έτος των παρακάτω αριθμοδεικτών:
 - Αριθμοδείκτες κεφαλαιακής επάρκειας:
 $C1 = \text{Ίδια Κεφάλαια} / \text{Μ.Ο. Ενεργητικού}$
 $C2 = \text{Tier I} + \text{Tier II} / \text{Σταθμισμένο Ενεργητικό}$
 - Αριθμοδείκτες ποιότητας ενεργητικού
 $A1 = \text{Μη εξυπηρετούμενα δάνεια (σε καθυστέρηση >90 ημέρες)} / \text{Δάνεια}$
 $A2 = \text{Προβλέψεις για πιστωτικές ζημιές} / \text{Μ.Ο. Δανείων}$
 - Αριθμοδείκτης διαχείρισης
 $M1 = \text{Λειτουργικά έξοδα} / \text{Συνολικό εισόδημα}$
 - Αριθμοδείκτες κερδών
 $E1 = \text{ROA} = \text{Λειτουργικά κέρδη} / \text{Μ.Ο. Ενεργητικού}$
 $E2 = \text{ROE} = \text{Καθαρά αποτελέσματα} / \text{Μ.Ο. Ιδίων Κεφαλαίων}$
 - Αριθμοδείκτες ρευστότητας
 $L1 = \text{Κυκλοφορούν ενεργητικό} / \text{Μ.Ο. Ενεργητικού}$
 $L2 = \text{Καθαρά δάνεια} / \text{Καταθέσεις}$
 - Αριθμοδείκτης ευαισθησίας στον κίνδυνο της αγοράς
 $S1 = \text{Σύνολο χρεογράφων} / \text{Μ.Ο. Ενεργητικού}$
2. Βαθμολόγηση κάθε αριθμοδείκτη σύμφωνα με την ακόλουθη κλίμακα (πίνακας 3) (Rozzani & Rahman, 2013; Diakomihalis et al., 2016; FDIC, 2015; Christopoulos et al., 2011; Masood et al., 2016).

3. Στις κατηγορίες όπου χρησιμοποιείται περισσότερος από ένας αριθμοδείκτης, υπολογισμός του μέσου όρου της βαθμολογίας.
4. Στάθμιση της βαθμολόγησης κάθε αριθμοδείκτη σύμφωνα με τον ανάλογο συντελεστή ποσοστιαίας βαρύτητας (πίνακας 2)
5. Υπολογισμός της σύνθετης βαθμολόγησης CAMELS ως ένας αριθμητικός μέσος όρος της βαθμολόγησης των έξι επιμέρους συστατικών στοιχείων (Diakomihalis et al., 2016).

Πίνακας 2: Συντελεστές στάθμισης ανά κατηγορία κινδύνου

Κατηγορία κινδύνου	Βαρύτητα
Κεφαλαιακή επάρκεια	20%
Ποιότητα ενεργητικού	20%
Διαχείριση	20%
Κερδοφορία	10%
Ρευστότητα	20%
Ευαισθησία	10%

Πίνακας 3: Ταξινόμηση αριθμοδεικτών για τις κατηγορίες της βαθμολόγησης CAMELS

Κατηγορία	Αριθμοδείκτης	Κλίμακα				
		1	2	3	4	5
Κεφαλαιακής επάρκειας	Ίδια κεφάλαια/Ενεργητικό	>11%	8%-11%	4%-8%	1%-4%	<1%
	Tier I + Tier II / Σταθμισμένο ενεργητικό	>10%	8%-10%	6%-8%	2%-6%	<2%
Ποιότητας ενεργητικού	Μη εξυπηρετούμενα δάνεια / Δάνεια	<1,5%	1,5%-3,5%	3,5%-7%	7%-9,5%	<9,5%
	Προβλέψεις για πιστωτικές ζημιές / Μ.Ο. δανείων	<1%	1%-1,2%	1,2%-1,7%	1,7%-2%	>2%
Διαχείρισης	Λειτουργικά έξοδα / Συνολικό εισόδημα	<50%	50%-60%	60%-68%	68%-75%	>75%
Κερδοφορίας	ROA	>1,5%	1,5%-1,25%	1,25%-1%	1%-0,75%	<0,75%
	ROE	>22%	22%-17%	17%-10%	10%-7%	<7%
Ρευστότητας	Κυκλοφορούν ενεργητικό/Μ.Ο. Ενεργητικού	>43%	38%-42%	31%-37%	26%-30%	<25%
	Καθαρά δάνεια / Καταθέσεις	<55%	56%-62%	63%-68%	69%-80%	>81%
Ευαισθησίας	Σύνολο χρεογράφων / Ενεργητικό	<15%	15%-30%	30%-45%	45%-60%	>60%

5.2 Βαθμολόγηση

5.2.1 Σύνθετη βαθμολόγηση

Οι βαθμολογίες για τα έξι επιμέρους στοιχεία CAMELS συνοψίζονται σε μία καθορισμένη σύνθετη βαθμολογία. Η σύνθετη βαθμολογία αντανακλά την κρίση του εξεταστή για τη σοβαρότητα κάθε συστατικού και την επίδρασή του στα άλλα συστατικά. Παρόλο που η σύνθετη βαθμολογία πρέπει να είναι περισσότερο από ένας απλός αριθμητικός μέσος όρος των έξι συστατικών στοιχείων, στην πράξη, συχνά υπολογίζεται με αυτόν τον τρόπο. Η σύνθετη αξιολόγηση ορίζεται ως εξής (FDIC, 2014):

Σύνθετη Αξιολόγηση 1

Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αυτής της ομάδας είναι υγιή από κάθε άποψη και γενικά έχουν στοιχεία με βαθμολογία 1 ή 2. Οποιοσδήποτε αδυναμίες είναι μικρές και μπορούν να αντιμετωπιστούν κατά τρόπο συνηθισμένο από το διοικητικό συμβούλιο και τη διοίκηση. Αυτά τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα είναι τα πιο ικανά να αντέξουν δύσκολες επιχειρηματικές συνθήκες και είναι ανθεκτικά σε εξωτερικές επιρροές όπως η οικονομική αστάθεια στην περιοχή των συναλλαγών τους. Αυτά τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα τηρούν ουσιαστικά τους νόμους και τους κανονισμούς, με αποτέλεσμα αυτά τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να παρουσιάζουν τις ισχυρότερες πρακτικές διαχείρισης επιδόσεων και διαχείρισης κινδύνου σε σχέση με το μέγεθος, την πολυπλοκότητα και το προφίλ κινδύνου του ιδρύματος και δεν δίνουν αιτία ανησυχίας για την εποπτεία.

Σύνθετη Αξιολόγηση 2

Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που λαμβάνουν αυτή την βαθμολόγηση είναι θεμελιωδώς υγιή. Προκειμένου ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα να λάβει αυτή τη βαθμολογία, γενικά καμία αξιολόγηση στοιχείων δεν θα πρέπει να είναι μεγαλύτερη από 3. Αυτά τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα είναι σταθερά και είναι σε

θέση να αντέξουν τις επιχειρησιακές διακυμάνσεις και αντιμετωπίζουν μόνο μέτριες αδυναμίες που εντοπίζονται εντός του διοικητικού συμβουλίου και των ικανοτήτων του. Αυτά τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα τηρούν ουσιαστικά τους νόμους και τους κανονισμούς και οι συνολικές πρακτικές διαχείρισης κινδύνου είναι ικανοποιητικές σε σχέση με το μέγεθος, την πολυπλοκότητα και το προφίλ κινδύνου του ιδρύματος.

Σύνθετη Αξιολόγηση 3

Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αυτής της ομάδας παρουσιάζουν κάποιο βαθμό ανάγκης μεγαλύτερης εποπτείας σε έναν ή περισσότερους από τους επιμέρους τομείς. Αυτά τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα εμφανίζουν έναν συνδυασμό αδυναμιών που μπορεί να κυμαίνονται από μέτρια έως σοβαρά. Ωστόσο, το μέγεθος των ελλείψεων γενικά δεν θα προκαλέσει την αξιολόγηση μιας συνιστώσας αυστηρότερα από 4. Η διοίκηση μπορεί να μην έχει την ικανότητα ή την προθυμία να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τις αδυναμίες εντός κατάλληλων χρονικών πλαισίων. Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αυτής της ομάδας γενικά είναι λιγότερο ικανά να αντέξουν τις επιχειρηματικές διακυμάνσεις και είναι πιο ευάλωτα στις εξωτερικές επιρροές από ό, τι τα ιδρύματα που βαθμολογήθηκαν με σύνθετη βαθμολόγηση 1 ή 2.

Επιπλέον, αυτά τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα ενδέχεται να παρουσιάζουν σημαντική έλλειψη συμμόρφωσης με τους νόμους και τους κανονισμούς. Οι πρακτικές διαχείρισης κινδύνου ενδέχεται να είναι λιγότερο από ικανοποιητικές σε σχέση με το μέγεθος, την πολυπλοκότητα και το προφίλ κινδύνου τους. Αυτά τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα χρειάζονται περισσότερη από την κανονική εποπτεία, η οποία μπορεί να περιλαμβάνει επίσημες ή ανεπίσημες ενέργειες επιβολής. Εντούτοις, η αποτυχία φαίνεται απίθανη, δεδομένης της συνολικής δύναμης και της οικονομικής ικανότητας αυτών των ιδρυμάτων.

Σύνθετη Αξιολόγηση 4

Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αυτής της ομάδας παρουσιάζουν κατά κανόνα επικίνδυνες και εσφαλμένες πρακτικές ή συνθήκες. Υπάρχουν σοβαρές

οικονομικές ή διαχειριστικές ελλείψεις που έχουν ως αποτέλεσμα μη ικανοποιητικές επιδόσεις. Τα προβλήματα κυμαίνονται από σοβαρά έως κρίσιμα ανεπαρκή. Οι αδυναμίες και τα προβλήματα δεν αντιμετωπίζονται ικανοποιητικά ή δεν επιλύονται από το διοικητικό συμβούλιο και τη διοίκηση. Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αυτής της ομάδας γενικά δεν είναι σε θέση να αντέξουν τις επιχειρηματικές διακυμάνσεις. Μπορεί να υπάρχει σημαντική μη συμμόρφωση με τους νόμους και τους κανονισμούς. Οι πρακτικές διαχείρισης κινδύνου είναι γενικά απαράδεκτες σε σχέση με το μέγεθος, την πολυπλοκότητα και το προφίλ κινδύνου του ιδρύματος. Απαιτείται στενή εποπτική προσοχή, πράγμα που σημαίνει ότι, στις περισσότερες περιπτώσεις, είναι αναγκαία η λήψη επίσημων μέτρων επιβολής για την αντιμετώπιση των προβλημάτων. Τα ιδρύματα αυτής της ομάδας θέτουν σε κίνδυνο το ταμείο ασφάλισης καταθέσεων. Η αποτυχία είναι πιθανή εάν τα προβλήματα και οι αδυναμίες δεν αντιμετωπιστούν ικανοποιητικά και δεν επιλυθούν.

Σύνθετη Αξιολόγηση 5

Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αυτής της ομάδας παρουσιάζουν εξαιρετικά επικίνδυνες συνθήκες και εσφαλμένες πρακτικές και μια εξαιρετικά ελλειμματική απόδοση. Συχνά παρουσιάζουν ανεπαρκείς πρακτικές διαχείρισης κινδύνου σε σχέση με το μέγεθος, την πολυπλοκότητα και το προφίλ κινδύνου. Ο όγκος και η σοβαρότητα των προβλημάτων είναι πέρα από την ικανότητα ή την προθυμία της διοίκησης να ελέγχει ή να διορθώνει και αυτά τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα χρειάζονται άμεση εξωτερική οικονομική ή άλλη βοήθεια για να καταστούν βιώσιμα. Η συνεχής εποπτική προσοχή είναι απαραίτητη καθώς τα ιδρύματα αυτής της ομάδας ενέχουν σημαντικό κίνδυνο για το ταμείο ασφάλισης καταθέσεων και η αποτυχία είναι πολύ πιθανή.

5.2.2 Βαθμολόγηση επιμέρους παραμέτρων

Η οικονομική ανάλυση μιας τράπεζας είναι το σημείο εκκίνησης για την εκχώρηση της βαθμολογίας CAMELS. Η ανάλυση CAMELS αξιολογεί έξι τομείς της οικονομικής κατάστασης μιας τράπεζας, τη συμμόρφωση με τους τραπεζικούς κανονισμούς και τη συνολική λειτουργική της ευρωστία. Όπως προαναφέρθηκε το ακρωνύμιο CAMELS αφορά:

- Την κεφαλαιακή επάρκεια
- Την ποιότητα των στοιχείων του ενεργητικού
- Την διοίκηση
- Την κερδοφορία
- Την ρευστότητα και
- Την ευαισθησία στον κίνδυνο της αγοράς

Κάθε στοιχείο βαθμολογείται σε κλίμακα από 1 έως 5, με το 1 να αντιπροσωπεύει το ισχυρότερο επίπεδο απόδοσης και το 5 με το ασθενέστερο. Πιο συγκεκριμένα η κλίμακα της βαθμολόγησης καταδεικνύει (Bank Analysis and Examination School, 2000):

- Η βαθμολογία 1 υποδεικνύει ισχυρή απόδοση. Το 1 αποτελεί την υψηλότερη βαθμολογία και είναι ενδεικτική απόδοσης που είναι σημαντικά υψηλότερη από το μέσο όρο.
- Η βαθμολογία 2 υποδεικνύει ικανοποιητική απόδοση. Αυτή η βαθμολογία αντανακλά απόδοση ίση ή υψηλότερη του μέσου όρου και δείχνει επάρκεια, ασφάλεια και υγεία στην λειτουργία ενός τραπεζικού ιδρύματος.
- Η βαθμολογία 3 θεωρείται εύλογη, χωρίς να είναι ικανοποιητική ή μη ικανοποιητική, αλλά με επιδόσεις ποιότητας κάτω του μέσου όρου.
- Η βαθμολογία 4 ισοδυναμεί με οριακή επίδοση και είναι σημαντικά κάτω του μέσου όρου. Εάν οι επιδόσεις παραμείνουν σε αυτά τα επίπεδα ενδέχεται να εξελιχθούν σε αδυναμίες ή συνθήκες που θα μπορούσαν να απειλήσουν τη βιωσιμότητα του πιστωτικού ιδρύματος.

- Η βαθμολογία 5 είναι μη ικανοποιητική και αποτελούν ένδειξη ότι οι επιδόσεις είναι εξαιρετικά ελλιπείς και χρήζουν άμεσης επανορθωτικής προσοχής. Μια τέτοια επίδοση από μόνη της ή σε συνδυασμό με άλλες αδυναμίες, απειλεί τη βιωσιμότητα του πιστωτικού ιδρύματος.

5.3 Αξιολόγηση παραμέτρων

Κάθε μία από τις περιγραφές των συνιστωσών αξιολόγησης χωρίζεται σε τρία τμήματα, την εισαγωγή, τον κατάλογο των κύριων παραγόντων αξιολόγησης που σχετίζονται με το στοιχείο αυτό και μια σύντομη περιγραφή κάθε αριθμητικής βαθμολογίας για αυτό το στοιχείο. Μερικοί από τους παράγοντες αξιολόγησης επαναλαμβάνονται σε μία ή περισσότερες από τις άλλες συνιστώσες για την ενίσχυση της αλληλεξάρτησης μεταξύ των στοιχείων. Η καταγραφή των συντελεστών αξιολόγησης για κάθε βαθμολογία διαχείρισης δεν έχει ιδιαίτερη σημασία (FDIC, 2014).

5.3.1 Ποιότητα στοιχείων ενεργητικού

Ένα σημαντικό μέρος της εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων είναι ο καθορισμός της ποιότητας του Ενεργητικού, το οποίο περιλαμβάνει επισφαλείς απαιτήσεις ή περιουσιακά στοιχεία των οποίων η πραγματική αξία είναι μικρότερη από ότι παρουσιάζεται στον Ισολογισμό (Grier, 2007). Η βαθμολογία ποιότητας των περιουσιακών στοιχείων του Ενεργητικού αντικατοπτρίζει την ποσότητα υφιστάμενου και δυνητικού πιστωτικού κινδύνου που συνδέεται με τα χαρτοφυλάκια δανείων και επενδύσεων, άλλα ακίνητα που κατέχονται και άλλα περιουσιακά στοιχεία καθώς και τις εκτός ισολογισμού συναλλαγές. Επίσης μετράται η ικανότητα της διοίκησης να εντοπίζει, να μετρά, να παρακολουθεί και να ελέγχει τον πιστωτικό κίνδυνο. Η αξιολόγηση της ποιότητας των περιουσιακών στοιχείων θα πρέπει να εξετάζει την επάρκεια της πρόβλεψης για ζημίες δανείων

και μισθώσεων και να σταθμίζει το άνοιγμα σε πιθανές αθετήσεις υποχρεώσεων αντισυμβαλλομένου, εκδότη ή δανειολήπτη βάσει πραγματικών ή σιωπηρών συμβατικών συμφωνιών. Πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη όλοι οι άλλοι κίνδυνοι που ενδέχεται να επηρεάσουν την αξία ή την εμπορευσιμότητα των περιουσιακών στοιχείων ενός πιστωτικού ιδρύματος, συμπεριλαμβανομένων μεταξύ άλλων κινδύνων λειτουργίας, αγοράς, φήμης, στρατηγικής ή συμμόρφωσης (FDIC, 2014).

Η σύνθεση των περιουσιακών στοιχείων μιας τράπεζας παρέχει πληροφορίες σχετικά με τις περιοχές με το μεγαλύτερο πιστωτικό κίνδυνο. Τα δάνεια έχουν συνήθως μεγαλύτερο πιστωτικό κίνδυνο από ό, τι οι τίτλοι, ιδίως τίτλοι του Δημοσίου που δεν φέρουν κίνδυνο αθέτησης. Το επίπεδο του πιστωτικού κινδύνου μπορεί να διαφέρει μεταξύ διαφορετικών τύπων εντός της ίδιας κατηγορίας. Για παράδειγμα, τα εμπορικά δάνεια για ακίνητα μπορούν να θεωρηθούν πιο επικίνδυνα από τα στεγαστικά δάνεια, τα εμπορικά δάνεια θεωρούνται πιο επικίνδυνα από τα δάνεια προς ιδιώτες και τα εταιρικά ομόλογα θεωρούνται πιο ριψοκίνδυνα από τα κρατικά χρεόγραφα (Bank Analysis and Examination School, 2000).

Πριν από την αξιολόγηση της ποιότητας των στοιχείων, θα πρέπει να εξετάζονται διάφοροι παράγοντες και να επανεξετάζονται στο πλαίσιο τυχόν τοπικών και περιφερειακών συνθηκών που ενδέχεται να επηρεάσουν την απόδοση των τραπεζών. Επίσης, θα πρέπει να λαμβάνονται δεόντως υπόψη όλες οι συστημικές αδυναμίες, σε αντίθεση με τα μεμονωμένα προβλήματα. Σε γενικές γραμμές όλες οι αξιολογήσεις πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τα ακόλουθα (FDIC, 2012):

- Την επάρκεια των προτύπων, την ορθότητα των πρακτικών διαχείρισης των πιστώσεων και την καταλληλότητα των πρακτικών προσδιορισμού των κινδύνων.
- Το επίπεδο, την κατανομή, την σοβαρότητα και την τάση προβληματικών, διαβαθμισμένων, μη δεοντολογικών, αναδιαρθρωμένων, παραβατικών και μη

αποτελεσματικών περιουσιακών στοιχείων τόσο για συναλλαγές εντός όσο και για εκτός ισολογισμού.

- Την επάρκεια των ζημιών απομείωσης από δάνεια και μισθώσεις και τα άλλα αποθεματικά αποτίμησης των περιουσιακών στοιχείων.
- Τον πιστωτικό κίνδυνο που προκύπτει ή μειώνεται από συναλλαγές εκτός ισολογισμού, όπως μη χρηματοδοτούμενες δεσμεύσεις, πιστωτικά παράγωγα, εμπορικές και εφεδρικές επιστολές και τις πιστωτικές γραμμές.
- Την διαφοροποίηση και την ποιότητα των δανειακών και επενδυτικών χαρτοφυλακίων.
- Την έκταση των δραστηριοτήτων αναδοχής τίτλων και την έκθεση σε αντισυμβαλλόμενους σε εμπορικές δραστηριότητες.
- Την ύπαρξη συγκέντρωσης περιουσιακών στοιχείων.
- Την επάρκεια των δανειακών και επενδυτικών πολιτικών, διαδικασιών και πρακτικών.
- Την ικανότητα της διοίκησης να διαχειρίζεται σωστά τα περιουσιακά στοιχεία, συμπεριλαμβανομένης της έγκαιρης αναγνώρισης και συλλογής των προβληματικών περιουσιακών στοιχείων.
- Την επάρκεια των εσωτερικών ελέγχων και των συστημάτων διαχείρισης πληροφοριών.

Κατά την ανάθεση αξιολογήσεων, οι παραπάνω παράγοντες μεταξύ άλλων, θα πρέπει να αξιολογούνται όχι μόνο σύμφωνα με τα τρέχοντα επίπεδα δυσμενούς ταξινόμησης και τις πρακτικές διαχείρισης κινδύνου, αλλά επίσης λαμβάνοντας υπόψη τυχόν τρέχουσες τάσεις. Τα ίδια επίπεδα διαβάθμισης και οι πρακτικές διαχείρισης θα μπορούσαν να θεωρηθούν περισσότερο ή λιγότερο ευνοϊκά, ανάλογα με τυχόν βελτιώσεις ή επιδείνωση των τάσεων σε έναν ή περισσότερους παράγοντες (FDIC, 2012).

Η αξιολόγηση της ποιότητας του δανειακού χαρτοφυλακίου παρουσιάζει κάποιες προκλήσεις, καθώς μια πιο αξιόπιστη αξιολόγηση θα μπορούσε να γίνει αν μπορούσε να εξεταστεί το κάθε δάνειο ξεχωριστά. Κάποιοι από αριθμοδείκτες που βοηθούν στην αξιολόγηση της ποιότητας των στοιχείων του Ενεργητικού ενός

πιστωτικού ιδρύματος και συνιστώνται στην αξιολόγηση της ποιότητας του ενεργητικού είναι (Grier, 2007):

$$\text{Κάλυψης προβλέψεων} = \frac{\text{Κέρδη προ φόρων, αποσβέσεων και προβλέψεων}}{\text{Προβλέψεις πιστωτικού κινδύνου}}$$

Ικανοποιητικά είναι τα επίπεδα του παραπάνω αριθμοδείκτη όταν οι τιμές του κυμαίνονται μεταξύ 3 και 4 φορές.

$$\text{Αριθμοδείκτης προβλέψεων} = \frac{\text{Προβλέψεις για πιστωτικές ζημιές}}{\text{Μ.Ο. Δανείων}}$$

Το ποσοστό του συγκεκριμένου αριθμοδείκτη δεν θα πρέπει να ξεπερνά το 1%, ως ένδειξη καλής ποιότητας δανειακού χαρτοφυλακίου και σε καλά διοικούμενα, υψηλής διαβάθμισης πιστωτικά ιδρύματα το ποσοστό κυμαίνεται μεταξύ 0,6%-1%.

$$\text{Αριθμοδείκτης επάρκειας αποθεματικών} = \frac{\text{Αποθεματικά για πιστωτικές ζημιές}}{\text{Μ.Ο. Δανείων}}$$

Ένα πιστωτικό ίδρυμα με μέγιστο ποσοστό του αριθμοδείκτη επάρκειας αποθεματικών ως 3% θεωρείται ότι έχει καλή ποιότητα στοιχείων ενεργητικού.

$$\text{Κάλυψης μη εξυπηρετούμενων δανείων} = \frac{\text{Αποθεματικά για πιστωτικές ζημιές}}{\text{Μη εξυπηρετούμενα δάνεια}}$$

Ως μη εξυπηρετούμενα δάνεια (NPLs) ορίζονται τα δάνεια των οποίων το κεφάλαιο ή οι τόκοι είναι ληξιπρόθεσμοι για 90 ημέρες ή περισσότερο. Μια ικανοποιητική τιμή για τον αριθμοδείκτη θεωρείται κάποια υψηλότερη της μονάδας.

$$\text{Αριθμοδείκτης μη εξυπηρετούμενων δανείων} = \frac{\text{Μη εξυπηρετούμενα δάνεια}}{\text{Σύνολο δανείων}}$$

Ο παραπάνω αριθμοδείκτης μετρά το ποσοστό των προβληματικών (μη εξυπηρετούμενων) δανείων ως προς το σύνολο των χορηγηθέντων δανείων και το

μέγιστο ποσοστό του θα πρέπει να είναι έως 1,5%. Εναλλακτικά ο παραπάνω αριθμοδείκτης θα μπορούσε να υπολογιστεί ως προς το σύνολο του Ενεργητικού, με ικανοποιητικό ποσοστό καλής ποιότητας ενεργητικό μικρότερο από 2%.

$$\text{Αριθμοδείκτης μη εξυπηρετούμενων δανείων} = \frac{\text{Μη εξυπηρετούμενα δάνεια}}{\text{Σύνολο Ενεργητικού}}$$

5.3.2 Κερδοφορία

Η κερδοφορία ενός πιστωτικού ιδρύματος είναι ένας σημαντικός δείκτης του βαθμού επιτυχίας των στρατηγικών δραστηριοτήτων του. Η σημασία της πέρα από την ανταμοιβή των μετόχων της έγκειται στο γεγονός ότι βοηθά στην απορρόφηση των ζημιών και βοηθά στην δημιουργία μιας ισορροπημένης κεφαλαιακής δομής (Grier, 2007). Η αξιολόγηση της κερδοφορίας αντικατοπτρίζει όχι μόνο την ποσότητα και την τάση των κερδών, αλλά και παράγοντες που μπορεί να επηρεάσουν τη βιωσιμότητα ή την ποιότητα των κερδών. Η ποσότητα καθώς και η ποιότητα των κερδών μπορεί να επηρεαστούν από τον υπερβολικό ή ανεπαρκώς διαχειριζόμενο πιστωτικό κίνδυνο που μπορεί να οδηγήσουν σε πιστωτικές ζημιές ή σε υψηλά επίπεδα κινδύνου αγοράς που ενδέχεται να εκθέσουν αδικαιολόγητα τα κέρδη λόγω μεταβλητότητας των επιτοκίων.

Η ποιότητα των κερδών μπορεί επίσης να μειωθεί λόγω αδικαιολόγητης εξάρτησης από έκτακτα κέρδη, μη επαναλαμβανόμενα γεγονότα ή ευνοϊκές φορολογικές επιπτώσεις. Τα μελλοντικά κέρδη ενδέχεται να επηρεαστούν δυσμενώς από την αδυναμία πρόβλεψης ή ελέγχου των χρηματοδοτικών και λειτουργικών εξόδων, επιχειρηματικών στρατηγικών που δεν έχουν εκτελεσθεί ή έχουν κακώς προταθεί ή από κακή διαχείριση ή ανεξέλεγκτη έκθεση σε άλλους κινδύνους. Χωρίς να περιορίζεται στα παρακάτω η αξιολόγηση της ποιότητας των κερδών ενός πιστωτικού ιδρύματος μπορεί να βασιστεί στην αξιολόγηση των ακόλουθων παραγόντων (FDIC, 2018):

- Το επίπεδο των κερδών συμπεριλαμβανόμενης και της τάσης και της σταθερότητάς τους.
- Την ικανότητα των κερδών να παρέχει επαρκή κεφάλαια μέσω των παρακρατημένων κερδών.
- Την ποιότητα και τις πηγές της κερδοφορίας.
- Το επίπεδο των εξόδων σε σχέση με τις λειτουργίες.
- Την επάρκεια των προϋπολογιστικών συστημάτων, των διαδικασιών πρόβλεψης και της διοίκησης των πληροφοριακών συστημάτων γενικότερα.
- Την επάρκεια των προβλέψεων για την κάλυψη των απομειώσεων από ζημιών δανείων και μισθώσεων αλλά και άλλων απομειώσεων στοιχείων.
- Την έκθεση των κερδών στους κινδύνους της αγοράς, όπως των επιτοκίων, των συναλλαγματικών ισοτιμιών και των κινδύνων των τιμών.

Οι αριθμοδείκτες είναι σημαντικοί σε κάθε στάδιο της εξέτασης της ποιότητας των κερδών, έχοντας πάντοτε κατά νου ότι η σταδιακή αύξηση των κερδών είναι πολύ πιο σημαντική από την απότομη επέκταση που συχνά επιτυγχάνεται εις βάρος των κερδών (Grier, 2007).

$$\text{Περιθώριο καθαρού εισοδήματος από τόκους} = \frac{\text{Καθαρό εισόδημα από τόκους}}{\text{Μ.Ο Ενεργητικού}}$$

Το καθαρό εισόδημα από τόκους υπολογίζεται από την διαφορά του εισοδήματος από τόκους και τα έξοδα για τόκους και το ποσοστό του θα πρέπει να ξεπερνά το 3%.

$$\text{Περιθώριο λοιπών εισοδημάτων} = \frac{\text{Άλλα έσοδα}}{\text{Σύνολο λειτουργικού εισοδήματος}}$$

Τα άλλα έσοδα περιλαμβάνουν άλλα λειτουργικά έσοδα όπως αμοιβές και προμήθειες, συνάλλαγμα και συναλλαγές σε επενδυτικά χρεόγραφα. Για την αξιολόγηση του συγκεκριμένου αριθμοδείκτη δεν υπάρχει κάποιο προκαθορισμένο επίπεδο αλλά εξετάζεται με βάση τα ιστορικά δεδομένα. Παρόλα αυτά

συγκρινόμενα με το συνολικό ενεργητικό ένα σταθερό ποσοστό στο 1% ή υψηλότερο μπορεί να θεωρηθεί ένα καλό επίπεδο για τις τράπεζες.

$$\text{Αριθμοδείκτης κόστους/εισοδήματος} = \frac{\text{Γενικά έξοδα}}{\text{Σύνολο λειτουργικού εισοδήματος}}$$

Τα γενικά έξοδα αναφέρονται στα έξοδα που δεν σχετίζονται με τους πληρωτέους τόκους και συνήθως περιλαμβάνουν τα έξοδα και τις αμοιβές του προσωπικού, τις αποσβέσεις, τα ενοίκια, τα διοικητικά και λοιπά έξοδα. Ένα ικανοποιητικό επίπεδο για την κερδοφορία ενός πιστωτικού ιδρύματος είναι γύρω στο 50% με 60%.

$$\text{Αριθμοδείκτης Απόδοσης Ενεργητικού} = \frac{\text{Λειτουργικά κέρδη}}{\text{Μ.Ο. Ενεργητικού}}$$

Με την χρήση των λειτουργικών κερδών η αξιολόγηση εστιάζει στην ποιότητα των κερδών καθώς στα λειτουργικά κέρδη χωρίς να περιλαμβάνονται έκτακτα στοιχεία και φόροι που μπορεί να διαφέρουν από τράπεζα σε τράπεζα και να παρουσιάζουν μεγαλύτερη μεταβλητότητα διαχρονικά. Για την αξιολόγηση του αριθμοδείκτη δεν υπάρχει κάποιο προκαθορισμένο επίπεδο και θα πρέπει να εξετάζεται διαχρονικά και κυρίως σε σύγκριση με τον ανταγωνισμό.

$$\text{Αριθμοδείκτης Απόδοσης Ιδίων Κεφαλαίων} = \frac{\text{Καθαρά κέρδη}}{\text{Μ.Ο. Ιδίων Κεφαλαίων}}$$

Τα καθαρά κέρδη είναι το τελικό αποτέλεσμα της λειτουργίας μιας τράπεζας για μια περίοδο και ο αριθμοδείκτης απόδοσης ιδίων κεφαλαίων δείχνει την απόδοση που πραγματοποιήθηκε για μια περίοδο προς τους μετόχους. Ένα ικανοποιητικό ποσοστό απόδοσης ιδίων κεφαλαίων κυμαίνεται μεταξύ του 15% και 20%.

5.3.3 Κεφαλαιακή επάρκεια

Τα ίδια κεφάλαια σε ένα πιστωτικό ίδρυμα εκτελούν πολλές πολύ σημαντικές λειτουργίες. Αρχικά χρησιμοποιούνται για την απορρόφηση ζημιών, επίσης προάγουν την εμπιστοσύνη του κοινού, συμβάλλουν στον περιορισμό της υπερβολικής αύξησης των περιουσιακών στοιχείων και παρέχουν προστασία στους καταθέτες και τα ταμεία ασφάλισης καταθέσεων. Οι τράπεζες αναμένεται να πληρούν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις που έχουν θεσπιστεί από το κράτος ή άλλο εξουσιοδοτημένο ρυθμιστικό φορέα. Μόλις ικανοποιηθούν αυτές οι ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις, η αξιολόγηση της κεφαλαιακής επάρκειας επεκτείνεται σε παράγοντες που απαιτούν συνδυασμό ανάλυσης και κρίσης. Οι τράπεζες είναι πολύ ανόμοιες ώστε να επιτρέπουν τη χρήση προτύπων που βασίζονται σε ένα ή μόνο λίγα κριτήρια. Γενικά, ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα αναμένεται να διατηρήσει κεφάλαιο ανάλογο με τη φύση και την έκταση των κινδύνων που είναι εκτεθειμένο και βασίζεται στην ικανότητα της διοίκησης να εντοπίζει, να μετρά, να παρακολουθεί και να ελέγχει αυτούς τους κινδύνους. Πιο συγκεκριμένα η κεφαλαιακή επάρκεια μιας τράπεζας κατά κύριο λόγο στηρίζεται στην αξιολόγηση των ακόλουθων παραγόντων (FDIC, 2015):

- Το επίπεδο και την ποσότητα των ιδίων κεφαλαίων και τις γενικότερες χρηματοπιστωτικές συνθήκες της τράπεζας.
- Την ικανότητα της διοίκησης να αναγνωρίζει πρόσθετες ανάγκες σε ίδια κεφάλαια.
- Την φύση, την τάση και την ένταση των προβληματικών στοιχείων του Ενεργητικού και την επάρκεια για απομειώσεις λόγω ζημιών από δάνεια και μισθώσεις.
- Την σύνθεση των στοιχείων του Ισολογισμού, συμπεριλαμβανομένων της φύσης και της ποσότητας των άυλων περιουσιακών στοιχείων, του κινδύνου της αγοράς, την συγκέντρωση του κινδύνου και των κινδύνων που σχετίζονται με μη παραδοσιακές δραστηριότητες.
- Την έκθεση στον κίνδυνο από δραστηριότητες στοιχείων εκτός του Ισολογισμού.

- Την ποιότητα και την δύναμη των κερδών και την λογική κατά την εφαρμογή της μερισματικής πολιτικής.
- Τις προοπτικές και τα σχέδια ανάπτυξης, σε συνδυασμό με την παρελθούσα εμπειρία στην διαχείριση της ανάπτυξης.
- Την αξιολόγηση των κεφαλαιακών αγορών και των άλλων πηγών άντλησης κεφαλαίων.

Για την μέτρηση και την αξιολόγηση της κεφαλαιακής επάρκειας οι κεφαλαιακοί αριθμοδείκτες αποτελούν βασική τεχνική και σε εθνικό επίπεδο αρνητικές αποκλίσεις μεμονωμένων τραπεζών από τον εθνικό μέσο όρο μπορούν να ληφθούν ως προειδοποιητικά σημάδια. Η αξιολόγηση της επάρκειας ενός πιστωτικού ιδρύματος μπορεί να γίνει υπό δύο προσεγγίσεις, της αγοράς και των ρυθμιστικών αρχών (Grier, 2007).

$$\text{Βασικός αριθμοδείκτης κεφαλαίων} = \frac{\text{Ίδια Κεφάλαια}}{\text{Ενεργητικό}}$$

Υπό την προσέγγιση της αγοράς ο βασικός αριθμοδείκτης κεφαλαίων, μετρά την αναλογία του συνόλου των ιδίων κεφαλαίων (μετοχικού κεφαλαίου, αποθεματικών, παρακρατούμενων κερδών, κλπ) προς το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων. Η επάρκειά των κεφαλαίων χαρακτηρίζεται ως ικανοποιητική όταν το ποσοστό του αριθμοδείκτη υπερβαίνει το 5% ενώ αν ξεπερνά το 8% η τράπεζα θεωρείται ότι έχει πολύ καλή κεφαλαιακή επάρκεια.

$$\text{Αριθμοδείκτης διανομής μερίσματος} = \frac{\text{Μερίσματα}}{\text{Καθαρά κέρδη}}$$

Το ποσοστό διανομής μερίσματος των τραπεζών δεν θα πρέπει να ξεπερνά το 50% των καθαρών κερδών, καθώς η υπέρβαση αυτού του ποσοστού μπορεί να είναι ένδειξη έλλειψης ανάληψης επενδύσεων ή απλά πρόσκαιρης ικανοποίησης των μετόχων. Μια τράπεζα χρειάζεται κεφάλαια για αναπτυχθεί και από τις καλύτερες πηγές άντλησής τους είναι τα ίδια κέρδη (Grier, 2007).

$$\text{Αριθμοδείκτης κεφαλαιακής επάρκειας} = \frac{\text{Πρωτεύοντα κεφάλαια}}{\text{Σύνολο Ενεργητικού}}$$

Επίσης με την ρυθμιστική προσέγγιση η κεφαλαιακή επάρκεια αξιολογείται από το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων προς το Ενεργητικό μόνο που στα ίδια κεφάλαια προστίθενται και τα αποθεματικά για τις ζημιές από τα δάνεια. Η κεφαλαιακή επάρκεια με αυτόν τον αριθμοδείκτη κρίνεται καλή όταν υπερβαίνει το 8% (Grier, 2007).

5.3.4 Ρευστότητα

Η ρευστότητα αντανακλά την ικανότητα του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος να χρηματοδοτεί περιουσιακά στοιχεία και να ανταποκρίνεται στις οικονομικές του υποχρεώσεις. Η ρευστότητα είναι απαραίτητη σε όλες τις τράπεζες για να ανταποκρίνεται στις αναλήψεις πελατών, να αντισταθμίζει τις διακυμάνσεις του ισολογισμού και να παρέχει κεφάλαια για ανάπτυξη. Η διαχείριση των κεφαλαίων προϋποθέτει την εκτίμηση των απαιτήσεων ρευστότητας και την ικανοποίηση των αναγκών αυτών με οικονομικά αποδοτικό τρόπο. Οι τράπεζες πρέπει να διατηρούν επαρκή επίπεδα ρευστών διαθεσίμων, ρευστών στοιχείων ενεργητικού και μελλοντικών πολιτικών δανειοδοτήσεων για την κάλυψη των αναμενόμενων και ενδεχόμενων απαιτήσεων ρευστότητας (FDIC, 2019).

Στο πλαίσιο του ενιαίου συστήματος αξιολόγησης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, η κατάσταση της ρευστότητας ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος πρέπει να αξιολογείται με βάση το σημερινό επίπεδο και τις μελλοντικές πηγές ρευστότητας σε σύγκριση με τις ανάγκες χρηματοδότησης, καθώς και την επάρκεια των πρακτικών διαχείρισης κεφαλαίων σε σχέση με το μέγεθος, την πολυπλοκότητα και το προφίλ κινδύνου του ιδρύματος. Η ρευστότητα αξιολογείται με βάση, αλλά όχι μόνο από την αξιολόγηση των ακόλουθων παραγόντων (FDIC, 2019):

- Την επάρκεια των πηγών ρευστότητας σε σύγκριση με τις σημερινές και τις μελλοντικές ανάγκες και την ικανότητα του ιδρύματος να ανταποκρίνεται στις

ανάγκες ρευστότητας χωρίς να επηρεάζει αρνητικά τις λειτουργίες ή τις συνθήκες λειτουργίας του.

- Την διαθεσιμότητα περιουσιακών στοιχείων εύκολα μετατρέψιμων σε μετρητά χωρίς την δημιουργία αδικαιολόγητων ζημιών.
- Την πρόσβαση στις αγορές χρήματος και σε άλλες πηγές χρηματοδότησης.
- Το επίπεδο διαφοροποίησης των πηγών χρηματοδότησης, τόσο εντός όσο και εκτός ισολογισμού.
- Τον βαθμό εξάρτησης από τις βραχυπρόθεσμες πηγές χρηματοδότησης (συμπεριλαμβανομένων των δανείων και των καταθέσεων μέσω μεσιτείας), για τη χρηματοδότηση μακροπρόθεσμων περιουσιακών στοιχείων.
- Την τάση και την σταθερότητα των καταθέσεων.
- Την ικανότητα τιλοποίησης και πώλησης ορισμένων ομάδων περιουσιακών στοιχείων.
- Την ικανότητα της διοίκησης να εντοπίζει, να μετρά, να παρακολουθεί και να ελέγχει τη θέση ρευστότητας του ιδρύματος, συμπεριλαμβανομένης της αποτελεσματικότητας των στρατηγικών διαχείρισης κεφαλαίων, των πολιτικών ρευστότητας, των συστημάτων πληροφοριών διαχείρισης και των σχεδίων χρηματοδότησης έκτακτης ανάγκης.

Η ανάλυση της ρευστότητας ενός πιστωτικού ιδρύματος ποικίλει από τράπεζα σε τράπεζα και εξαρτάται από το μέγεθος την φύση και τον σκοπό της λειτουργίας της. Επειδή η ρευστότητα ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος είναι πολυδιάστατη η αξιολόγηση μέσω αριθμοδεικτών θα πρέπει να γίνεται σε συνδυασμό με τις κανονιστικές απαιτήσεις ρευστότητας αλλά των ακόλουθων παραγόντων (Grier, 2007):

- Την μεταβλητότητα των καταθέσεων
- Τον βαθμό εξάρτησης σε κεφάλαια ευαίσθητα στις διακυμάνσεις των επιτοκίων
- Την διαθεσιμότητα περιουσιακών στοιχείων που μπορούν να μετατραπούν εύκολα σε μετρητά.
- Την πρόσβαση σε αγορές χρήματος.

- Την συνολική αποτελεσματικότητα των στρατηγικών και των πολιτικών διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων.
- Την συμμόρφωση με τις εσωτερικές πολιτικές ρευστότητας.
- Την φύση, την ένταση και την αναμενόμενη χρήση των πιστωτικών δεσμεύσεων.

$$\text{Αριθμοδείκτης ρευστότητας} = \frac{\text{Ρευστά περιουσιακά στοιχεία}}{\text{Σύνολο Ενεργητικού}}$$

Ο παραπάνω αριθμοδείκτης είναι το πρώτο μέτρο ένδειξης της ρευστότητας ενός πιστωτικού ιδρύματος από την άμεση παρατήρηση του Ισολογισμού. Τα ρευστά και άμεσα ρευστοποιήσιμα περιουσιακά στοιχεία περιλαμβάνονται τα μετρητά, τα αποθεματικά στην κεντρική τράπεζα, οι βραχυπρόθεσμες καταθέσεις σε άλλες τράπεζες, διαπραγματεύσιμα πιστοποιητικά καταθέσεων, εμπορικά χρεόγραφα υψηλής ποιότητας (λόγω της λήξης τους σε λιγότερο από ένα έτος ή της ευκολίας πώλησής τους στην αγορά) και τα κρατικά χρεόγραφα τα οποία μπορούν άμεσα να πωληθούν μέσω πρακτόρων ή επίσημα ανταλλακτήρια. Το ποιοτικό επίπεδο αυτού του αριθμοδείκτη κυμαίνεται μεταξύ 20% και 30%. Εναλλακτικά μπορεί να χρησιμοποιηθεί ο λόγος των ρευστών περιουσιακών στοιχείων προς το σύνολο των καταθέσεων (διατραπεζικές και μη) και τα ποσοστά θα πρέπει να βρίσκονται μεταξύ 30% και 45%.

$$\text{Αριθμοδείκτης καθαρών δανείων / Ενεργητικό} = \frac{\text{Καθαρά δάνεια}}{\text{Σύνολο Ενεργητικού}}$$

Οι τράπεζες με υψηλή ρευστότητα έχουν μικρότερη αναλογία των συνολικών περιουσιακών τους στοιχείων σε δάνεια από τράπεζες με χαμηλή ρευστότητα και περισσότερη σε βραχυπρόθεσμες επενδύσεις στην αγορά χρήματος και σε επενδυτικά χρεόγραφα, που επίσης μπορούν πολύ εύκολα να μετατραπούν σε μετρητά. Βέβαια η διατήρηση υπέρμετρης ρευστότητας μπορεί να συνεπάγεται έλλειψη καλών επιχειρηματικών ευκαιριών και κατά συνέπεια μείωση της κερδοφορίας. Το ποσοστό του συγκεκριμένου αριθμοδείκτη θεωρείται καλό όταν δεν υπερβαίνει το 65%.

$$\text{Αριθμοδείκτης καθαρών δανείων / Καταθέσεις} = \frac{\text{Καθαρά δάνεια}}{\text{Καταθέσεις}}$$

Ο παραπάνω αριθμοδείκτης αντανακλά την ικανότητα μιας τράπεζας να χρηματοδοτεί την αύξηση των δανείων που χορηγεί με καταθέσεις αντί για δανειακά κεφάλαια. Τα δανειακά κεφάλαια μπορούν εύκολα να αποσυρθούν από μια τράπεζα αν γίνει αντιληπτό ότι μπορεί να αντιμετωπίζει προβλήματα. Όμοια και οι διατραπεζικές καταθέσεις που κατά τον υπολογισμό του αριθμοδείκτη θα πρέπει να αποκλείονται από τις καταθέσεις. Όσο πιο υψηλή είναι η τιμή του αριθμοδείκτη τόσο χαμηλότερη η ρευστότητα της τράπεζας και θα πρέπει να αξιολογείται με βάση άλλες τράπεζες. Συνήθως για τις μικρότερες τράπεζες το ποσοστό κυμαίνεται μεταξύ 80% και 90%, ενώ για τις μεγαλύτερες ή τις διεθνείς τράπεζες μπορεί να ξεπερνά και το 100%, λόγω της τάσης τους να χρησιμοποιούν σημαντικά υψηλότερη αναλογία δανειακών κεφαλαίων για τις στρατηγικές χρηματοδότησής τους (Grier, 2007).

5.3.5 Ευαισθησία στον κίνδυνο αγοράς

Η ευαισθησία στον κίνδυνο αγοράς αντικατοπτρίζει το βαθμό στον οποίο οι μεταβολές των επιτοκίων, των συναλλαγματικών ισοτιμιών, των τιμών των εμπορευμάτων ή των τιμών των μετοχών μπορεί να επηρεάσουν δυσμενώς τα κέρδη ή τα κεφάλαια ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος. Για πολλά πιστωτικά ιδρύματα η πρωταρχική πηγή του κινδύνου της αγοράς προέρχεται από την ευαισθησία τους στις μεταβολές των επιτοκίων, ενώ σε μεγαλύτερες τράπεζες, με σημαντική λειτουργία στο εξωτερικό μπορεί να πηγάζει από τις συναλλαγματικές ισοτιμίες. Ο κίνδυνος της αγοράς μπορεί να αξιολογείται με βάση τους ακόλουθους παράγοντες (FDIC, 2018):

- Την ευαισθησία των κερδών του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος ή την οικονομική αξία του κεφαλαίου του στις δυσμενείς μεταβολές των επιτοκίων, των συναλλαγματικών ισοτιμιών, των τιμών των εμπορευμάτων ή των τιμών των μετοχών.

- Την ικανότητα της διοίκησης να εντοπίζει, να μετρά, να παρακολουθεί και να ελέγχει την έκθεση σε κίνδυνο αγοράς λαμβάνοντας υπόψη το μέγεθος, την πολυπλοκότητα και το προφίλ κινδύνου του ιδρύματος.
- Την φύση και την πολυπλοκότητα της έκθεσης σε κίνδυνο επιτοκίου που προκύπτει από τις μη διαπραγματεύσιμες θέσεις.
- Τη φύση και την πολυπλοκότητα της έκθεσης σε κινδύνους αγοράς που προκύπτουν από συναλλαγές και πράξεις στο εξωτερικό.

Μια ιδιαίτερα σημαντική προσέγγιση για την αξιολόγηση της ευαισθησίας στον κίνδυνο της αγοράς και συγκεκριμένα στον κίνδυνο των επιτοκίων είναι η ανάλυση του ανοίγματος (gap analysis). Παρόλα αυτά η συγκεκριμένη αξιολόγηση περιλαμβάνει εσωτερικές πληροφορίες για μια τράπεζα που ο εξωτερικός αναλυτής είναι δύσκολο να αποκτήσει (Grier, 2007).

Για την μέτρηση της ευαισθησίας μπορεί να χρησιμοποιηθεί ο παρακάτω αριθμοδείκτης (Diakomihalis et al., 2016):

$$\text{Αριθμοδείκτης ευαισθησίας} = \frac{\text{Σύνολο χρεογράφων}}{\text{Μ.Ο. Ενεργητικού}}$$

Ο αριθμοδείκτης αναφέρεται σε όλα τα στοιχεία που είναι ευαίσθητα στην αύξηση του κινδύνου της αγοράς, όπως τα χρεόγραφα (μετοχές, ομόλογα, παράγωγα και αμοιβαία κεφάλαια). Ο συγκεκριμένος αριθμοδείκτης θα πρέπει να διατηρείται σε χαμηλά επίπεδα καθώς η τράπεζα με αυτό τον τρόπο θα είναι σε θέση να διαχειριστεί καλύτερα τον κίνδυνο της αγοράς.

5.3.6 Διοίκηση

Η ποιότητα της διοίκησης από κάποιους αναλυτές θεωρείται ίσως το πιο σημαντικό στοιχείο στην επιτυχή λειτουργία μιας τράπεζας, αλλά μαζί με την αξιολόγηση της ποιότητας των περιουσιακών στοιχείων είναι τα πιο δύσκολα στοιχεία να αξιολογηθούν (Grier, 2007). Όταν υπάρχουν σημαντικά προβλήματα στη

γενική κατάσταση μιας τράπεζας, πρέπει να ληφθεί υπόψη ο βαθμός ευθύνης της διοίκησης. Όμως θα πρέπει επίσης να αναγνωρίζεται κατάλληλα ο βαθμός στον οποίο οι αδυναμίες προκαλούνται από εξωτερικά προβλήματα (όπως μια σοβαρά μειωμένη τοπική οικονομία). Θα πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ των προβλημάτων που προκαλούνται από τη διοίκηση των τραπεζών και εκείνων που οφείλονται σε μεγάλο βαθμό σε εξωτερικές επιρροές (FDIC, 2018).

Η αξιολόγηση της ικανότητας και απόδοσης της διοίκησης μιας τράπεζας μπορεί να βασιστεί στην εξέταση των ακόλουθων παραγόντων (FDIC, 2018):

- Το επίπεδο και την ποιότητα της εποπτείας και της υποστήριξης όλων των δραστηριοτήτων από το διοικητικό συμβούλιο και τη διοίκηση.
- Την ικανότητα του διοικητικού συμβουλίου και της διοίκησης, στους αντίστοιχους ρόλους τους, να σχεδιάζουν και να ανταποκρίνονται σε κινδύνους που ενδέχεται να προκύψουν από την αλλαγή των επιχειρηματικών συνθηκών ή την έναρξη νέων δραστηριοτήτων ή προϊόντων.
- Την επάρκεια και την συμμόρφωση με κατάλληλες εσωτερικές πολιτικές και ελέγχους που αφορούν τις λειτουργίες και τους κινδύνους σημαντικών δραστηριοτήτων.
- Την ακρίβεια, την επικαιρότητα και την αποτελεσματικότητα των συστημάτων διαχείρισης πληροφοριών και παρακολούθησης κινδύνου, κατάλληλα για το μέγεθος, την πολυπλοκότητα και το προφίλ κινδύνου του ιδρύματος.
- Την καταλληλότητα των ελέγχων και των εσωτερικών ελέγχων για την προώθηση αποτελεσματικών διαδικασιών και αξιόπιστων χρηματοοικονομικών και κανονιστικών εκθέσεων, την προστασία των περιουσιακών στοιχείων και την διασφάλιση της συμμόρφωσης με τους νόμους, τους κανονισμούς και τις εσωτερικές πολιτικές.
- Την συμμόρφωση με τους νόμους και τους κανονισμούς.
- Την ανταπόκριση στις συστάσεις των ελεγκτών και των εποπτικών αρχών.
- Τον βαθμό στον οποίο η διοίκηση ή διοικητικό συμβούλιο επηρεάζεται ή είναι ευάλωτο σε κυρίαρχη επιρροή ή συγκέντρωση εξουσίας.

- Την λογική των πολιτικών αμοιβών και την αποφυγή πράξεων αυτοεξυπηρέτησης.
- Την συνολική απόδοση και το προφίλ του κινδύνου της τράπεζας.

Ο αριθμοδείκτης αποδοτικότητας αποτελεί σημαντική ένδειξη για την αποτυχία μιας τράπεζας ή την βελτίωση της κατάστασής της. Ο αριθμοδείκτης αποδοτικότητας αντιπροσωπεύει τα ποσά που μια τράπεζα δαπανά για την απόκτηση των εσόδων της.

$$\text{Αριθμοδείκτης αποδοτικότητας} = \frac{\text{Λειτουργικά Έξοδα (εκτός έξοδα τόκων)}}{\text{Συνολικό εισόδημα}}$$

Η διοίκηση μιας τράπεζας μπορεί να ελέγξει το επίπεδο των λειτουργικών εξόδων, μέσω της μείωσης δαπανών, αναδιάρθρωσης των διαδικασιών και ορθολογισμού των δραστηριοτήτων. Επίσης είναι υπεύθυνη για την βελτίωση της λειτουργικής αποδοτικότητας και παραγωγικότητας. Ένας γενικός κανόνας του αποτελεσματικού ελέγχου των εξόδων είναι ο αριθμοδείκτης να κυμαίνεται σε ποσοστά μεταξύ 50% και 60% (Grier, 2007).

Επίσης η μέτρηση της ποιότητας της διοίκησης μπορεί να γίνει και από δύο προαναφερθέντες αριθμοδείκτες, της απόδοσης του Ενεργητικού και της απόδοσης των ιδίων κεφαλαίων, με ικανοποιητικά ποσοστά υψηλότερα του 1% για τον πρώτο και 15% με 30% για τον δεύτερο. Τέλος συμπληρωματικά η αξιολόγηση της διοίκησης μπορεί να πραγματοποιηθεί και με τα ακόλουθα (Grier, 2007):

- Απευθείας συνεντεύξεις
- Στοιχεία της αγοράς
- Γνώμες των ανταγωνιστών
- Μέσω των κανονιστικών αρχών
- Πελάτες
- Λογιστικές εταιρείες
- Οίκους αξιολόγησης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ - ΜΕΤΡΗΣΗ ΑΠΟΔΟΣΗΣ 2010-2013

6.1 Αριθμοδείκτες και βαθμολόγηση ανά κατηγορία

6.1.1 Κεφαλαιακή επάρκεια

Η κεφαλαιακή επάρκεια των πέντε ελληνικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων την περίοδο 2010-2013 μετράται με την χρήση δύο αριθμοδεικτών, του δείκτη ιδίων κεφαλαίων προς τον μέσο όρο του ενεργητικού και με τον δείκτη των συνολικών βασικών και συμπληρωματικών ιδίων κεφαλαίων προς το σταθμισμένο προς τον κίνδυνο ενεργητικό. Αρχικά εξετάζεται η διαχρονική πορεία για τα παραπάνω μεγέθη και στην συνέχεια η βαθμολόγησή τους με βάση την μεθοδολογία CAMELS.

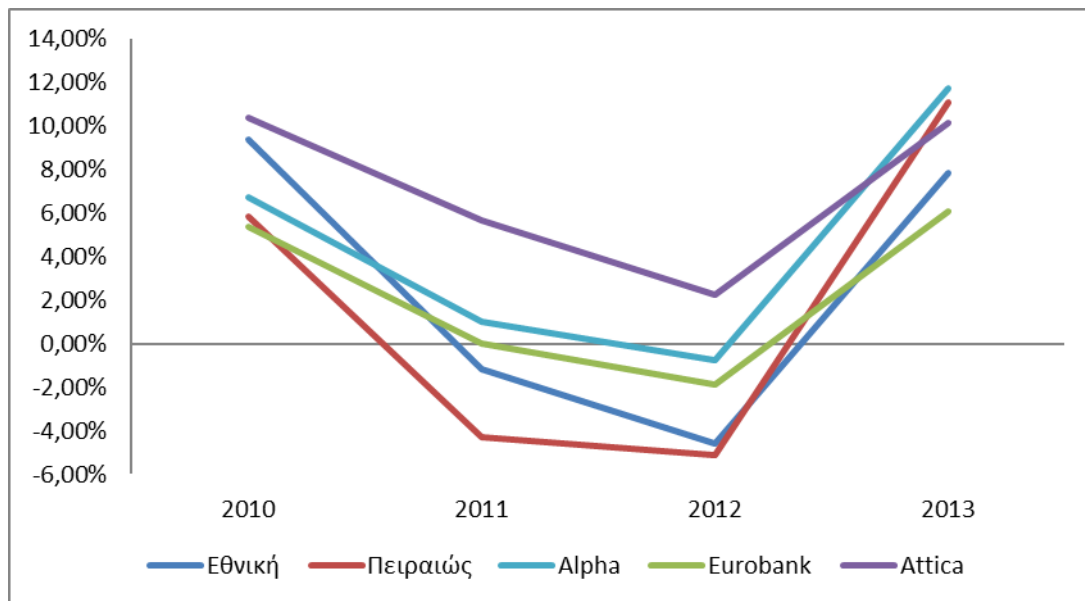
Πίνακας 1: Αριθμοδείκτης Ιδίων Κεφαλαίων προς Μ.Ο. Ενεργητικού

	σε χιλ. €	2009	2010	2011	2012	2013
Εθνική	Ίδια Κεφάλαια		8.780.120	-1.065.516	-3.794.594	6.383.000
	Ενεργητικό	91.220.464	96.304.857	87.307.550	77.939.482	84.197.000
	Μ.Ο. Ενεργητικού		93.762.661	91.806.204	82.623.516	81.068.241
			9,36%	-1,16%	-4,59%	7,87%
Πειραιώς	Ίδια Κεφάλαια		2.956.979	-2.058.682	-2.734.123	8.269.089
	Ενεργητικό	48.922.004	51.786.358	43.840.306	63.019.820	85.777.870
	Μ.Ο. Ενεργητικού		50.354.181	47.813.332	53.430.063	74.398.845
			5,87%	-4,31%	-5,12%	11,11%
Alpha	Ίδια Κεφάλαια		4.430.498	592.944	-405.019	7.147.306
	Ενεργητικό	67.848.576	63.770.895	55.196.949	53.798.659	68.103.047
	Μ.Ο. Ενεργητικού		65.809.736	59.483.922	54.497.804	60.950.853
			6,73%	1,00%	-0,74%	11,73%
Eurobank	Ίδια Κεφάλαια		5.115.000	-10.000	-1.297.000	4.002.000
	Ενεργητικό	99.856.000	90.372.000	75.782.000	60.808.000	70.669.000
	Μ.Ο. Ενεργητικού		95.114.000	83.077.000	68.295.000	65.738.500

			5,38%	-0,01%	-1,90%	6,09%
	Ίδια Κεφάλαια		520.797	253.898	91.827	404.283
Attica	Ενεργητικό	5.259.340	4.780.734	4.181.960	3.906.305	4.060.314
	Μ.Ο. Ενεργητικού		5.020.037	4.481.347	4.044.132	3.983.310
			10,37%	5,67%	2,27%	10,15%

Όπως φαίνεται από τον παραπάνω πίνακα τα ίδια κεφάλαια και των πέντε τραπεζών, έτσι όπως παρουσιάζονται στην Κατάσταση Ισολογισμού, την διετία 2011-2012 παρουσιάζουν ραγδαία επιδείνωση και ειδικά για τις τέσσερις (πλην της Attica) καθίστανται αρνητικά. Οι συσσωρευμένες ζημιές ξεπερνούν το μετοχικό κεφάλαιο και τις λοιπές κατηγορίες και η καθαρή θέση των τεσσάρων συστημικών τραπεζών είναι αρνητική και ειδικά για την Εθνική φθάνει τα -3,8 δις το 2012. Όμοια μειώνεται και το ενεργητικό των τραπεζών, χωρίς όμως τόσο μεγάλες μειώσεις.

Γράφημα 1: Αριθμοδείκτης Ιδίων Κεφαλαίων προς Μ.Ο. Ενεργητικού

Ως συνέπεια ο αριθμοδείκτης ιδίων κεφαλαίων προς τον μέσο όρο του ενεργητικού έως το 2012 έχει σταθερή πτώση και ενώ το 2010 κυμαινόταν μεταξύ 5,38% (Eurobank) και 10,37% (Attica) το 2012 παρουσιάζει αρνητικά ποσοστά (εκτός της Attica που μειώνεται στο 2,27%). Το 2013 η ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών βελτιώνει σημαντικά στην καθαρή τους θέση και τα ίδια κεφάλαια παρουσιάζουν

μεγάλη βελτίωση. Έτσι οι τιμές του αριθμοδείκτη κυμαίνονται από 6,09% (Eurobank) έως 11,73% (Alpha Bank).

Η παραπάνω κατάσταση αντανακλάται και στην βαθμολόγηση CAMELS. Συγκεκριμένα το 2010 η Εθνική και η Attica (με βαθμολόγηση 2) έχουν ικανοποιητική κεφαλαιακή επάρκεια και δείχνουν να έχουν κεφάλαια προσαρμοσμένα στο προφίλ του κινδύνου τους. Οι άλλες τρεις τράπεζες (με βαθμολόγηση 3) έχουν χαμηλότερη κεφαλαιακή επάρκεια και κατατάσσονται στην κατηγορία χαμηλής κεφαλαιοποίησης, με επίπεδο κινδύνου υψηλότερο από το συνηθισμένο, σε ορισμένα τμήματα της λειτουργίας τους. Το γεγονός αυτό θα μπορούσε να επηρεάσει την ικανότητά τους να διατηρήσουν τα ελάχιστα απαιτούμενα κεφάλαια.

Πίνακας 2: Βαθμολόγηση αριθμοδείκτη C1 (ίδια κεφάλαια / Μ.Ο. Ενεργητικού)

	2010		2011		2012		2013	
	Τιμή	Βαθμός	Τιμή	Βαθμός	Τιμή	Βαθμός	Τιμή	Βαθμός
Εθνική	9,36%	2	-1,16%	5	-4,59%	5	7,87%	3
Πειραιώς	5,87%	3	-4,31%	5	-5,12%	5	11,11%	1
Alpha	6,73%	3	1,00%	5	-0,74%	5	11,73%	1
Eurobank	5,38%	3	-0,01%	5	-1,90%	5	6,09%	3
Attica	10,37%	2	5,67%	3	2,27%	4	10,15%	2

Στο επίπεδο 3 μειώνεται η κεφαλαιακή επάρκεια της Attica το 2011, ενώ οι υπόλοιπες τράπεζες τόσο το 2011 όσο και το 2012 έχουν κεφαλαιακή επάρκεια 5. Το επίπεδο αυτό της κλίμακας δείχνει πιστωτικά ιδρύματα με σοβαρά προβλήματα κεφαλαιακής επάρκειας και σημαντική έκθεση σε κινδύνους που μπορούν να θέσουν σε κίνδυνο την φερεγγυότητά τους. Όπως είναι αναμενόμενο η ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών το 2013 μεταβάλλει την αξιολόγηση της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών. Σε σχέση με τον μέσο όρο του ενεργητικού υψηλότερα ίδια κεφάλαια υπάρχουν στην Πειραιώς και την Alpha, οι οποίες το 2013 έχουν βαθμολόγηση 1, καταδεικνύοντας ότι πλέον είναι σε θέση να

ανταποκριθούν σε ενδεχόμενες απώλειες και κινδύνους. Η Attica αξιολογείται με 2 δείχνοντας ότι έχει ικανοποιητικά επίπεδα κεφαλαίων για να καλύψει μελλοντικές ζημιές. Τέλος η Εθνική και η Eurobank αξιολογούνται με 3, δείχνοντας ότι εξακολουθούσαν να έχουν χαμηλά επίπεδα κεφαλαιακής επάρκειας.

Εξετάζοντας την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών με βάση τα βασικά και συμπληρωματικά ίδια κεφάλαια και το σταθμισμένο ως προς τον κίνδυνο ενεργητικό η κατάσταση είναι διαφορετική, ειδικά το 2012. Το 2010 ιδιαίτερα καλή κεφαλαιακή επάρκεια παρουσιάζει η Εθνική και η Attica με ποσοστά που ξεπερνούν το 18% δείχνοντας ότι με βάση τον κίνδυνο που έχουν τα στοιχεία του ενεργητικού τους η κάλυψή τους από τα βασικά και συμπληρωματικά κεφάλαια είναι σε πολύ καλά επίπεδα. Όμως καλή κεφαλαιακή επάρκεια έχουν και τα άλλα τρία πιστωτικά ιδρύματα, με την Πειραιώς να έχει το χαμηλότερο ποσοστό για το έτος, 11,19%.

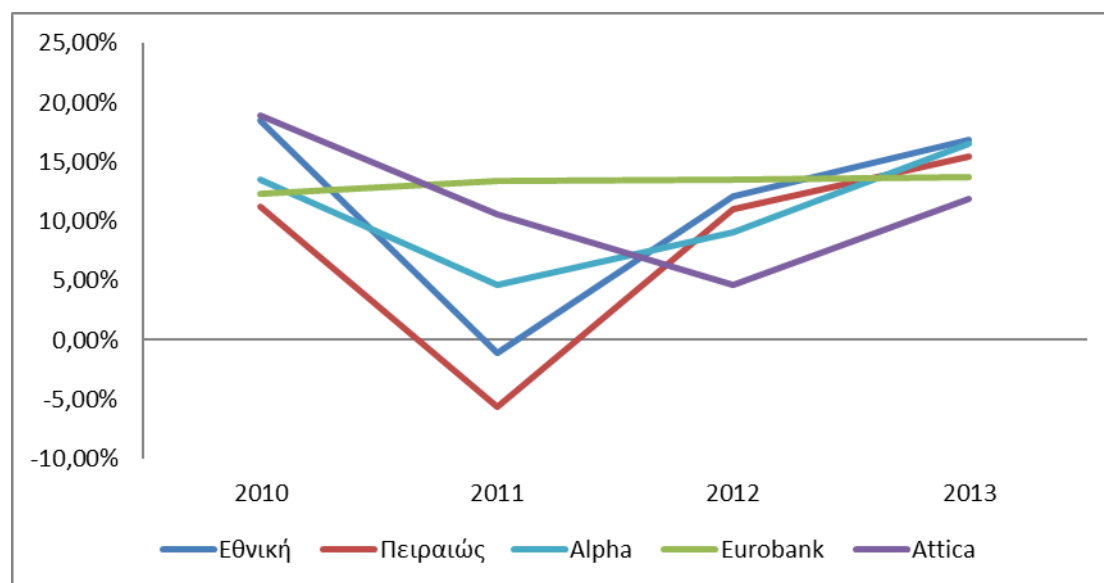
Εκτός από την Eurobank οι άλλες τέσσερις τράπεζες έχουν σημαντική μείωση στον αριθμοδείκτη το 2011¹. Τα βασικά ίδια κεφάλαια της Εθνικής και της Πειραιώς καθίστανται αρνητικά, ενώ το σταθμισμένο ενεργητικό έχει μικρότερη μείωση. Έτσι και οι αριθμοδείκτες το 2011 είναι αρνητικοί, -1,14% και -5,66% αντίστοιχα. Σημαντική πτώση έχει και ο αριθμοδείκτης της Alpha (4,6%), αλλά και της Attica, που όμως εξακολουθεί να είναι σε καλά επίπεδα (10,59%). Όμως για την Attica η πτώση συνεχίστηκε και το 2012, φθάνοντας να έχει κεφαλαιακή επάρκεια 4,68%. Αντίθετα στις συστημικές τράπεζες το 2012 ο αριθμοδείκτης βελτιώνεται κυρίως λόγω της αύξησης των βασικών ιδίων κεφαλαίων. Περαιτέρω βελτίωση υπήρξε το 2013, τόσο για τις συστημικές τράπεζες όσο και για την Attica.

¹ Για όλη την τετραετία στις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις της Alpha Bank και για το 2013 της Εθνικής δεν παρουσιάζονται αναλυτικά τα βασικά και συμπληρωματικά κεφάλαια ούτε το σταθμισμένο ενεργητικό, αλλά μόνο οι σχετικοί αριθμοδείκτες.

Πίνακας 3: Αριθμοδείκτης Tier I & II προς σταθμισμένο ενεργητικό

	σε χιλ. €	2010	2011	2012	2013
Εθνική	Σύνολο βασικών ιδίων κεφαλαίων (tier I)	9.625.000	-1.406.000	5.584.000	
	Σύνολο συμπληρωματικών ιδίων κεφαλαίων	248.000	828.000	170.000	
	Σταθμισμένο Ενεργητικό	53.347.000	50.539.000	47.543.000	
		18,51%	-1,14%	12,10%	16,80%
Πειραιώς	Σύνολο βασικών ιδίων κεφαλαίων (tier I)	3.013.134	-2.136.097	3.685.426	7.998.488
	Σύνολο συμπληρωματικών ιδίων κεφαλαίων	497.945	486.370	248.681	100.952
	Σταθμισμένο Ενεργητικό	31.363.559	29.169.802	35.757.932	52.503.489
		11,19%	-5,66%	11,00%	15,43%
Alpha	Σύνολο βασικών ιδίων κεφαλαίων (tier I)				
	Σύνολο συμπληρωματικών ιδίων κεφαλαίων				
	Σταθμισμένο Ενεργητικό				
		13,50%	4,60%	9,10%	16,50%
Eurobank	Σύνολο βασικών ιδίων κεφαλαίων (tier I)	4.804.000	4.655.000	4.287.000	3.933.000
	Σύνολο συμπληρωματικών ιδίων κεφαλαίων	688.000	369.000	68.000	364.000
	Σταθμισμένο Ενεργητικό	44.667.000	37.462.000	32.194.000	31.346.000
		12,30%	13,41%	13,53%	13,71%
Attica	Σύνολο βασικών ιδίων κεφαλαίων (tier I)	542.765	279.941	104.038	367.084
	Σύνολο συμπληρωματικών ιδίων κεφαλαίων	85.713	66.205	45.744	20.997
	Σταθμισμένο Ενεργητικό	3.315.617	3.267.745	3.197.824	3.257.221
		18,96%	10,59%	4,68%	11,91%

Γράφημα 2: Αριθμοδείκτης tier I & II προς σταθμισμένο ενεργητικό

Πίνακας 4: Βαθμολόγηση αριθμοδείκτη C2

	2010		2011		2012		2013	
	Τιμή	Βαθμός	Τιμή	Βαθμός	Τιμή	Βαθμός	Τιμή	Βαθμός
Εθνική	18,51%	1	-1,14%	5	12,10%	1	16,80%	1
Πειραιώς	11,19%	1	-5,66%	5	11,00%	1	15,43%	1
Alpha	13,50%	1	4,60%	4	9,10%	2	16,50%	1
Eurobank	12,30%	1	13,41%	1	13,53%	1	13,71%	1
Attica	18,96%	1	10,59%	1	4,68%	4	11,91%	1

Με βάση αυτό το κριτήριο εξαιρετικά καλή κρίνεται η κεφαλαιακή επάρκεια και των πέντε τραπεζών για το 2010, αλλά και το 2013, καθώς δεν φαίνεται η ποιότητα του ενεργητικού τους να δημιουργεί προβλήματα στην κεφαλαιακή επάρκεια. Το 2011 η Πειραιώς και η Εθνική με αρνητικά βασικά ίδια κεφάλαια βαθμολογούνται ως προς την κεφαλαιακή επάρκεια με 5, ενώ αρκετά υποκεφαλαιοποιημένη είναι και η Alpha με βαθμολόγηση 4. Θετική παραμένει η κατάσταση για την Eurobank και την Attica, όπου εξακολουθούν να διατηρούν βαθμολόγηση 1. Το 2012 αποκαθίσταται η καλή σχέση μεταξύ βασικών και

συμπληρωματικών ιδίων κεφαλαίων σε σχέση με το σταθμισμένο στον κίνδυνο ενεργητικό για την Εθνική και την Πειραιώς όπου μαζί με την Eurobank λαμβάνουν βαθμολόγηση 1. Σε ελαφρά χαμηλότερα επίπεδα είναι η κεφαλαιακή επάρκεια της Alpha, με βαθμολόγηση 2, ενώ δυσχερής είναι η θέση της Attica που για πρώτη φορά κατηγοριοποιείται στο 4, δείχνοντας ανεπαρκή κεφαλαιοποίηση και αυξημένους κινδύνους. Το 2013 ο αριθμοδείκτης αυξημένος για όλες τις τράπεζες (11,91% το χαμηλότερο ποσοστό για την Attica) κατηγοριοποιεί τις τράπεζες στο 1, κατατάσσοντάς αυτές στην κατηγορία των καλά κεφαλαιοποιημένων.

6.1.2 Ποιότητα ενεργητικού

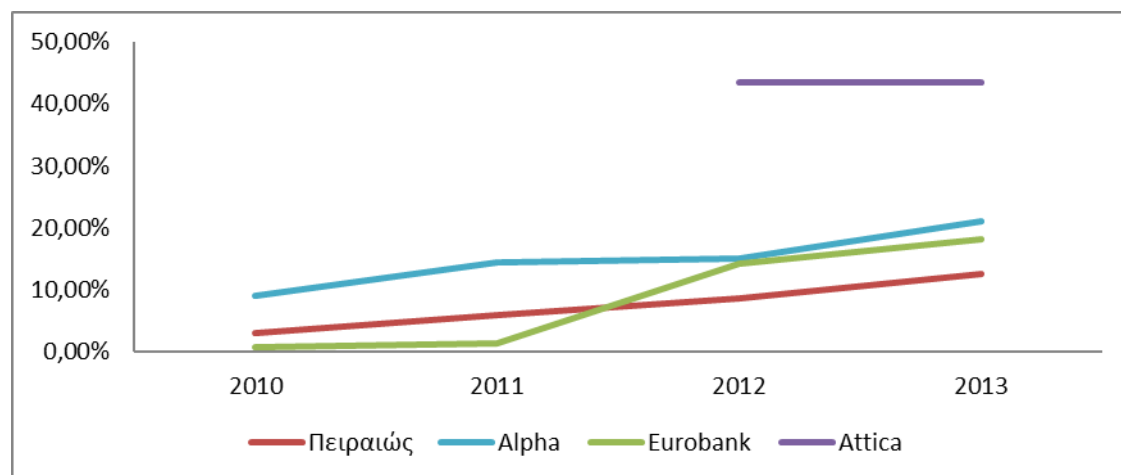
Η ποιότητα του ενεργητικού των τραπεζών εξετάζεται με επίσης δύο αριθμοδείκτες, τον αριθμοδείκτη μη εξυπηρετούμενων δανείων ως προς το σύνολο των δανείων² και τον αριθμοδείκτη προβλέψεων για πιστωτικές ζημιές προς τον μέσο όρο των δανείων. Όσο υψηλότερες είναι οι τιμές στον αριθμοδείκτη μη εξυπηρετούμενα δάνεια προς το σύνολο των δανείων τόσο δυσμενέστερη είναι η ποιότητα του ενεργητικού μιας τράπεζας. Όπως φαίνεται από τον πίνακα 8 διαχρονικά τα δάνεια των τριών συστημικών τραπεζών (Πειραιώς, Alpha και Eurobank) βρίσκονται όλο και περισσότερο σε δυσκολία είσπραξης. Συγκεκριμένα το 2013 σε καθυστέρηση άνω των 90 ημερών βρίσκεται το 12,6% των δανείων της τράπεζας Πειραιώς, το 18,11% της τράπεζας Eurobank και το 21,1% της Alpha. Με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία (για το 2012-2013) ιδιαίτερα δυσχερής είναι η εξυπηρέτηση των δανείων της Attica καθώς περίπου το 43% των δανείων παρουσιάζει καθυστέρηση άνω των 90 ημερών.

² Στις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις της Εθνικής δεν αναφέρονται διακριτά τα δάνεια που βρίσκονται σε καθυστέρηση άνω των 90 ημερών, όπως επίσης και της Attica για την διετία 2010-2011

Πίνακας 5: Αριθμοδείκτης μη εξυπηρετούμενων δανείων προς δάνεια

	σε χιλ. €	2010	2011	2012	2013
Μη εξυπηρετούμενα δάνεια					
	Σύνολο δανείων	58.242.991	52.891.237	46.999.623	46.327.000
A1	Εθνική	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Μη εξυπηρετούμενα δάνεια (>90 ημέρες)					
	Σύνολο δανείων (μετά προβλέψεων)	31.189.760	29.897.655	37.618.002	57.399.117
A1	Πειραιώς	3,07%	5,79%	8,59%	12,60%
Μη εξυπηρετούμενα δάνεια (>90 ημέρες)					
	Σύνολο δανείων	39.919.035	36.152.015	32.796.574	44.236.465
A1	Alpha	9,00%	14,43%	14,98%	21,10%
Μη εξυπηρετούμενα δάνεια (>90 ημέρες)					
	Σύνολο δανείων	43.539.000	36.087.000	33.434.000	37.468.000
A1	Eurobank	0,60%	1,27%	14,16%	18,11%
Μη εξυπηρετούμενα δάνεια (>90 ημέρες)					
	Σύνολο δανείων	3.709.704	3.468.910	3.240.905	3.300.524
A1	Attica	0,00%	0,00%	43,40%	43,50%

Γράφημα 3: Αριθμοδείκτης μη εξυπηρετούμενων δανείων προς δάνεια

Πίνακας 6: Βαθμολόγηση αριθμοδείκτη A1

	2010		2011		2012		2013	
	Τιμή	Βαθμός	Τιμή	Βαθμός	Τιμή	Βαθμός	Τιμή	Βαθμός
Εθνική		-		-		-		-
Πειραιώς	3,07%	2	5,79%	3	8,59%	4	12,60%	5
Alpha	9,00%	4	14,43%	5	14,98%	5	21,10%	5
Eurobank	0,60%	1	1,27%	2	14,16%	5	18,11%	5
Attica		-		-	43,40%	5	43,50%	5

Για την Eurobank η ποιότητα του δανειακού της χαρτοφυλακίου, σύμφωνα με τον συγκεκριμένο αριθμοδείκτη το 2010 και το 2011 είναι αρκετά καλή, δείχνοντας θετική και σταθερή λειτουργική πορεία. Τα επόμενα δύο έτη όμως η μεγέθυνση των μη εξυπηρετούμενων δανείων είναι τέτοια που την κατατάσσει στα πιστωτικά ιδρύματα που εμφανίζουν να έχει προβλήματα διαχείρισης ενεργητικού, ικανά να διακυβεύσουν την βιωσιμότητά της. Με παρεμφερή πορεία διαχρονικά είναι και η βαθμολόγηση του συγκεκριμένου αριθμοδείκτη για την Πειραιώς, ενώ για την Alpha η ποιότητα του ενεργητικού βαθμολογείται με 4 και 5 όλα τα έτη.

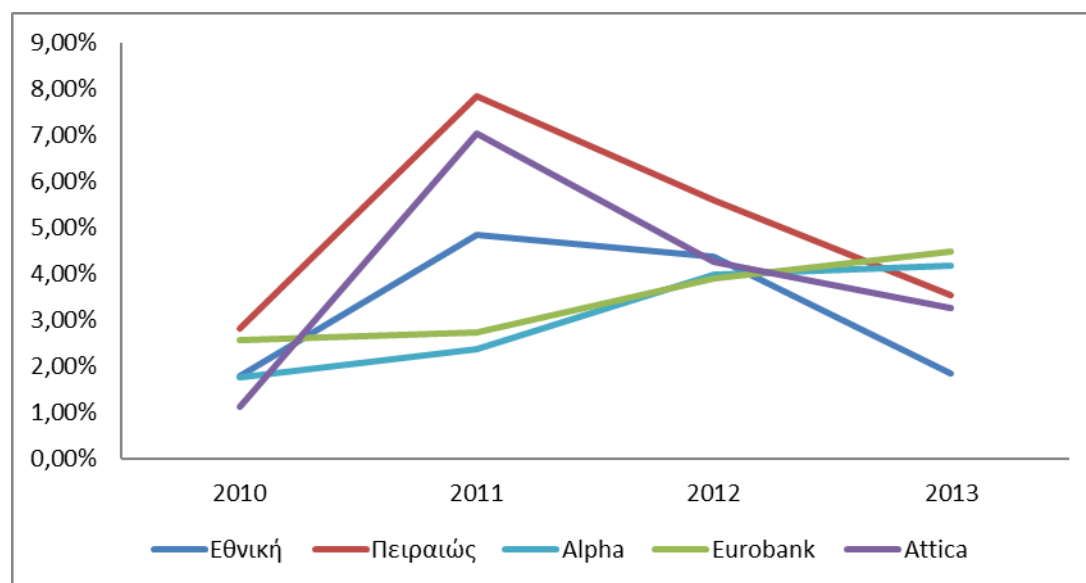
Με τον αριθμοδείκτη προβλέψεων για πιστωτικές ζημιές προς τον μέσο όρο των δανείων η ποιότητα του ενεργητικού βελτιώνεται όσο χαμηλότερα είναι τα επίπεδά του. Το 2010 οι προβλέψεις για πιστωτικές ζημιές της Πειραιώς και της Eurobank είναι σε υψηλότερα επίπεδα σε σχέση με τον μέσο όρο των δανείων που έχουν χορηγήσει, συγκριτικά με τις άλλες τράπεζες, έχοντας αριθμοδείκτες 2,81% και 2,56% αντίστοιχα. Μικρότερο αριθμοδείκτη προβλέψεων έχει η Attica που το 2010 διαμορφώνεται στο 1,11%. Το 2011 οι προβλέψεις όλων των τραπεζών (πλην της Eurobank) μεγεθύνονται ενώ ταυτόχρονα ο μέσος όρος των δανείων μειώνεται με συνέπεια την αύξηση των ποσοστών του αριθμοδείκτη σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό. Ραγδαία επιδείνωση υπήρξε στην Πειραιώς και την Attica, ενώ μικρότερες ήταν οι αυξήσεις αλλά με αριθμοδείκτες επίσης σε υψηλά επίπεδα ήταν και οι άλλες τρεις τράπεζες.

Πίνακας 7: Αριθμοδείκτης προβλέψεις προς Μ.Ο. δανείων

σε χιλ. €	2009	2010	2011	2012	2013
Προβλέψεις για πιστωτικές ζημιές		1.041.086	2.689.151	2.181.712	863.000
Σύνολο δανείων	58.129.698	58.242.991	52.891.237	46.999.623	46.327.000
Μ.Ο. δανείων		58.186.345	55.567.114	49.945.430	46.663.312
Εθνική		1,79%	4,84%	4,37%	1,85%
Προβλέψεις για πιστωτικές ζημιές		876.165	2.398.990	1.886.247	1.683.709
Σύνολο δανείων	31.245.446	31.189.760	29.897.655	37.618.002	57.399.117
Μ.Ο. δανείων		31.217.603	30.543.708	33.757.829	47.508.560
Πειραιώς		2,81%	7,85%	5,59%	3,54%
Προβλέψεις για πιστωτικές ζημιές		724.235	897.803	1.374.711	1.609.775
Σύνολο δανείων	41.810.755	39.919.035	36.152.015	32.796.574	44.236.465
Μ.Ο. δανείων		40.864.895	38.035.525	34.474.295	38.516.520
Alpha		1,77%	2,36%	3,99%	4,18%
Προβλέψεις για πιστωτικές ζημιές		1.093.000	1.086.000	1.355.000	1.587.000
Σύνολο δανείων	42.015.000	43.539.000	36.087.000	33.434.000	37.468.000
Μ.Ο. δανείων		42.777.000	39.813.000	34.760.500	35.451.000
Eurobank		2,56%	2,73%	3,90%	4,48%
Προβλέψεις για πιστωτικές ζημιές		42.524	253.320	142.778	106.909
Σύνολο δανείων	3.922.450	3.709.704	3.468.910	3.240.905	3.300.524
Μ.Ο. δανείων		3.816.077	3.589.307	3.354.908	3.270.715
Attica		1,11%	7,06%	4,26%	3,27%

Όπως φαίνεται και στο γράφημα 4 το 2012 υπάρχει μείωση, που συνεχίζεται και το 2013, στον αριθμοδείκτη των τραπεζών Πειραιώς, Εθνικής και Attica. Αντίθετα οι προβλέψεις της Alpha και Eurobank εξακολουθούν να αυξάνουν και παρά το γεγονός ότι το 2013 αύξηση είχε και ο μέσος όρος των δανείων, δεν ήταν μεγαλύτερη από την αύξηση των προβλέψεων για πιστωτικές ζημιές και ο αριθμοδείκτης συνέχισε την ανοδική πορεία.

Γράφημα 4: Αριθμοδείκτης προβλέψεις προς Μ.Ο. δανείων

Σύμφωνα με την μεθοδολογία CAMELS και το συγκεκριμένο κριτήριο για την αξιολόγηση της ποιότητας του ενεργητικού των τραπεζών, όλες οι τράπεζες (πλην της Attica το 2010) παρουσιάζουν σοβαρά προβλήματα, που αν δεν επιλυθούν και διατηρηθούν σε συνδυασμό με τυχόν άλλα προβλήματα, μπορεί να οδηγήσουν σε χρεοκοπία. Η συγκεκριμένη κατάσταση δείχνει ότι ενδεχομένως χρειάζεται η βελτίωση των πρακτικών είσπραξης ή υπάρχει μεγάλη συγκέντρωση υψηλού κινδύνου επενδύσεων και χορηγήσεων. Σε κάθε περίπτωση η ποιότητα ενεργητικού των τραπεζών χρίζει βελτίωσης για την αποφυγή δυσάρεστων εξελίξεων.

Πίνακας 8: Βαθμολόγηση αριθμοδείκτη A2

	2010		2011		2012		2013	
	Τιμή	Βαθμός	Τιμή	Βαθμός	Τιμή	Βαθμός	Τιμή	Βαθμός
Εθνική	1,79%	4	4,84%	5	4,37%	5	1,85%	4
Πειραιώς	2,81%	5	7,85%	5	5,59%	5	3,54%	5
Alpha	1,77%	4	2,36%	5	3,99%	5	4,18%	5
Eurobank	2,56%	5	2,73%	5	3,90%	5	4,48%	5
Attica	1,11%	2	7,06%	5	4,26%	5	3,27%	5

6.1.3 Διαχείριση

Η αξιολόγηση της διαχείρισης των τραπεζών γίνεται με τον αριθμοδείκτη λειτουργικών εξόδων (πλην των εξόδων τόκων) προς το συνολικό εισόδημα.

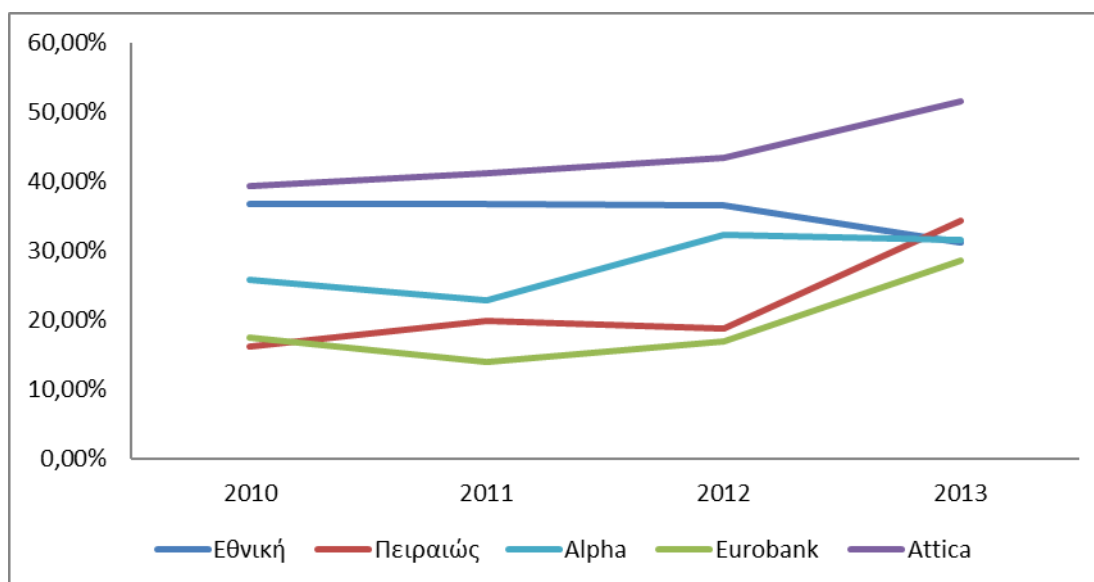
Πίνακας 9: Αριθμοδείκτης λειτουργικών εξόδων προς συνολικό εισόδημα

σε χιλ. €	2010	2011	2012	2013
Λειτουργικά έξοδα (εκτός έξοδα τόκων)	1.387.704	1.472.593	1.213.380	1.042.000
Συνολικό εισόδημα	3.782.710	4.001.239	3.311.064	3.346.000
Εθνική	36,69%	36,80%	36,65%	31,14%
Λειτουργικά έξοδα (εκτός έξοδα τόκων)	531.690	494.501	599.685	1.176.168
Συνολικό εισόδημα	3.287.159	2.484.709	3.195.604	3.432.252
Πειραιώς	16,17%	19,90%	18,77%	34,27%
Λειτουργικά έξοδα (εκτός έξοδα τόκων)	856.892	811.854	847.616	949.773
Συνολικό εισόδημα	3.306.811	3.561.133	2.627.961	3.003.790
Alpha	25,91%	22,80%	32,25%	31,62%
Λειτουργικά έξοδα (εκτός έξοδα τόκων)	892.000	674.000	631.000	674.000
Συνολικό εισόδημα	5.086.000	4.840.000	3.716.000	2.362.000
Eurobank	17,54%	13,93%	16,98%	28,54%
Λειτουργικά έξοδα (εκτός έξοδα τόκων)	106.891	111.931	103.773	113.772
Συνολικό εισόδημα	271.477	272.140	238.931	220.911
Attica	39,37%	41,13%	43,43%	51,50%

Ενώ μεταξύ των τραπεζών αλλά και διαχρονικά στις ίδιες τις τράπεζες υπάρχουν αποκλίσεις στην αναλογία μεταξύ των λειτουργικών εξόδων και των εσόδων, ο λόγος τους δεν φαίνεται να δημιουργεί προβλήματα. Πιο συγκεκριμένα, ανά τράπεζα, παρατηρείται ότι διαχρονική αύξηση των λειτουργικών εξόδων στην Attica (που όλα τα έτη έχει υψηλότερα λειτουργικά έξοδα σε σχέση με τα έσοδά της), αλλά και στην Πειραιώς, την Alpha και την Eurobank. Η μόνη τράπεζα που

διατηρεί μια σταθερότητα στην σχέση αυτών των δύο μεγεθών και το 2013 την βελτιώνει είναι η Εθνική. Σε γενικές γραμμές το 2013 τα λειτουργικά έξοδα των τραπεζών κυμαίνονται γύρω στο 30%, ενώ επιδείνωση υπάρχει για την Attica που τα λειτουργικά της έξοδα ξεπερνούν το 50% των συνολικών της εσόδων.

Γράφημα 5: Αριθμοδείκτης λειτουργικών εξόδων προς συνολικό εισόδημα

000000Πίνακας 10: Βαθμολόγηση αριθμοδείκτη M1

	2010		2011		2012		2013	
	Τιμή	Βαθμός	Τιμή	Βαθμός	Τιμή	Βαθμός	Τιμή	Βαθμός
Εθνική	36,69%	1	36,80%	1	36,65%	1	31,14%	1
Πειραιώς	16,17%	1	19,90%	1	18,77%	1	34,27%	1
Alpha	25,91%	1	22,80%	1	32,25%	1	31,62%	1
Eurobank	17,54%	1	13,93%	1	16,98%	1	28,54%	1
Attica	39,37%	1	41,13%	1	43,43%	1	51,50%	2

Η αποτελεσματική διαχείριση των λειτουργικών εξόδων σε σχέση με τα πραγματοποιούμενα έσοδα, αποτυπώνεται και στην βαθμολόγηση της μεθοδολογίας CAMELS. Οι διοικήσεις και των πέντε τραπεζών φαίνεται να είναι πλήρως αποτελεσματικές (σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό) στην προσαρμογή των λειτουργικών εξόδων στα έσοδα που επιτυγχάνονται.

6.1.4 Κερδοφορία

Η κερδοφορία των τραπεζών, όπως και όλων των επιχειρήσεων, είναι ένας βασικός τομέας για την αξιολόγησή τους. Για την αξιολόγηση με την μεθοδολογία CAMELS λαμβάνονται δύο μέτρα (από τα οποία θα προκύψει ο μέσος όρος), οι αριθμοδείκτες απόδοσης ενεργητικού και απόδοσης ιδίων κεφαλαίων.

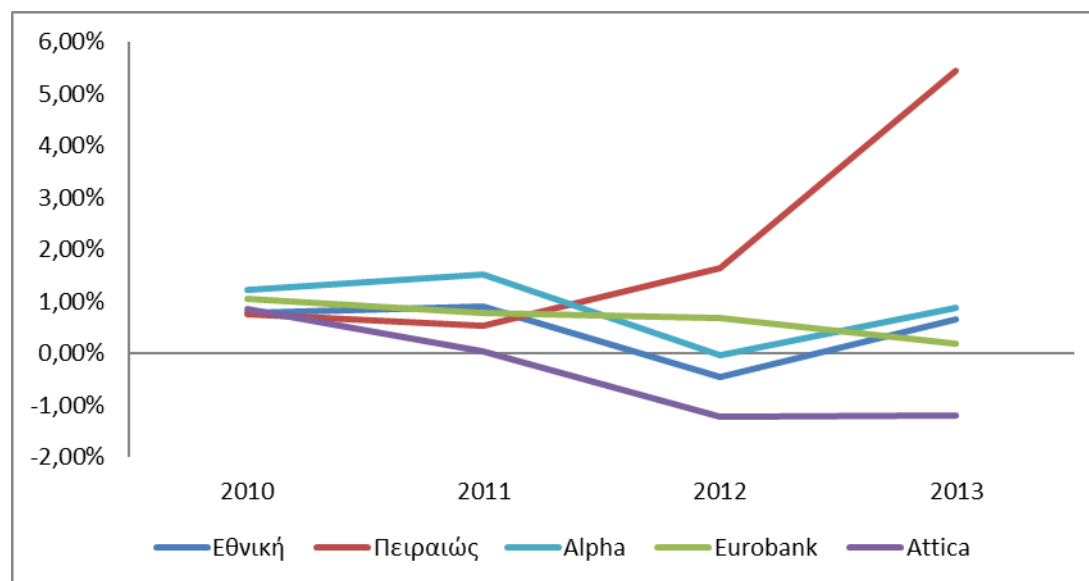
Πίνακας 11: Αριθμοδείκτης απόδοσης ενεργητικού

σε χιλ. €	2010	2011	2012	2013
Λειτουργικά κέρδη	724.545	834.310	-379.194	530.000
M.O. Ενεργητικού	93.762.661	91.806.204	82.623.516	81.068.241
Εθνική	0,77%	0,91%	-0,46%	0,65%
Λειτουργικά κέρδη	375.228	251.676	882.699	4.061.813
M.O. Ενεργητικού	50.354.181	47.813.332	53.430.063	74.398.845
Πειραιώς	0,75%	0,53%	1,65%	5,46%
Λειτουργικά κέρδη	810.437	904.846	-14.882	536.515
M.O. Ενεργητικού	65.809.736	59.483.922	54.497.804	60.950.853
Alpha	1,23%	1,52%	-0,03%	0,88%
Λειτουργικά κέρδη	989.000	656.000	465.000	122.000
M.O. Ενεργητικού	95.114.000	83.077.000	68.295.000	65.738.500
Eurobank	1,04%	0,79%	0,68%	0,19%
Λειτουργικά κέρδη	42.746	1.178	-49.172	-47.843
M.O. Ενεργητικού	5.020.037	4.481.347	4.044.132	3.983.310
Attica	0,85%	0,03%	-1,22%	-1,20%

Με εξαίρεση την τράπεζα Πειραιώς, οι άλλες τέσσερις τράπεζες την τριετία 2010-2012 είχαν σημαντική μείωση των λειτουργικών τους αποτελεσμάτων. Συγκεκριμένα τρεις από τις πέντε (Εθνική, Alpha και Attica), το 2012 σημείωσαν ζημιές σε λειτουργικό επίπεδο, που για την Attica διατηρήθηκαν και το 2013. Όπως είναι αναμενόμενο, για αυτές η απόδοση ενεργητικού επιδεινώθηκε σημαντικά. Όμως και η Eurobank παρά το γεγονός ότι διατήρησε λειτουργική κερδοφορία όλα τα έτη, τα λειτουργικά κέρδη μειώθηκαν σταδιακά, περισσότερο από την μείωση του μέσου όρου του ενεργητικού με αποτέλεσμα να μειώνεται και η απόδοση των

στοιχείων του ενεργητικού, φθάνοντας το 2013 στο 0,19%, την χαμηλότερη απόδοση, μεταξύ των τραπεζών που είχαν λειτουργικά κέρδη. Όπως προαναφέρθηκε μόνο η τράπεζα Πειραιώς την τετραετία κατάφερε να μεγιστοποιήσει την εκμετάλλευση των στοιχείων που είχε στην διάθεσή της και να βελτιώσει την απόδοσή τους, που ειδικά το 2013 αυξήθηκε σε 5,46%.

Γράφημα 6: Αριθμοδείκτης απόδοσης ενεργητικού

Πίνακας 12: Βαθμολόγηση αριθμοδείκτη Ε1

	2010		2011		2012		2013	
	Τιμή	Βαθμός	Τιμή	Βαθμός	Τιμή	Βαθμός	Τιμή	Βαθμός
Εθνική	0,77%	4	0,91%	4	-0,46%	5	0,65%	5
Πειραιώς	0,75%	4	0,53%	5	1,65%	1	5,46%	1
Alpha	1,23%	3	1,52%	1	-0,03%	5	0,88%	4
Eurobank	1,04%	3	0,79%	4	0,68%	5	0,19%	5
Attica	0,85%	4	0,03%	5	-1,22%	5	-1,20%	5

Οι παραπάνω διακυμάνσεις είχαν σχετικό αντίκτυπο στην βαθμολόγηση της κερδοφορίας των τραπεζών και στην κατάταξή τους. Μέτρια έως κακή ήταν η κατάταξη των τραπεζών όσον αφορά την κερδοφορία τους το 2010, με βάση το

κριτήριο του αριθμοδείκτη απόδοσης ενεργητικού. Η Alpha και η Eurobank είχαν βαθμολόγηση 3, δείχνοντας ότι η απόδοση της λειτουργίας τους παρουσίαζε ελλείψεις και ανεπάρκειες στον σχεδιασμό ή την εποπτεία. Οι υπόλοιπες τρεις τράπεζες με βαθμολόγηση 4 φαίνεται να έχουν μεγαλύτερες αδυναμίες και σοβαρότερα προβλήματα διαχείρισης. Εκτός από την Alpha Bank το 2011, οι άλλες τέσσερις τράπεζες με βαθμολόγηση 4 και 5 φαίνεται να είναι αντιμέτωπες με σοβαρά προβλήματα στην λειτουργία τους, που χρίζουν άμεσης επίλυσης, ώστε να μπορέσουν να λειτουργήσουν σε συνθήκες ασφάλειας και υγείας. Τα σοβαρά προβλήματα διατηρήθηκαν και το 2012 αλλά και το 2013 για όλες τις τράπεζες πλην της Πειραιώς, η οποία βελτίωσε σημαντικά την κερδοφορία της, δείχνοντας ότι ήταν σε θέση να διαχειριστεί αποτελεσματικά τις μεταβαλλόμενες οικονομικές συνθήκες σε αυτό το πεδίο της λειτουργίας της.

Η απόδοση ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών όλη την περίοδο (εκτός από το 2013 για την Πειραιώς και Alpha) είναι εξαιρετικά κακή. Αφενός για όλα τα έτη για όλες τις τράπεζες (για το 2013 μόνο για την Eurobank και Attica) τα καθαρά αποτελέσματα ήταν ζημιές. Οι ζημιές κλιμακώθηκαν το 2011 και βελτίωση υπήρξε από το 2012 και μετά. Αφετέρου η σταδιακή μείωση των ιδίων κεφαλαίων, κατέστησε αρνητικό τον μέσο όρο τους το 2012 για την Πειραιώς, την Εθνική και την Eurobank αλλά και το 2013 για την Εθνική. Έτσι οι αποδόσεις είναι εξαιρετικά κακές και ενώ το 2012 σε κάποιες περιπτώσεις (Εθνική, Eurobank και Πειραιώς) παρουσιάζουν υψηλά θετικά ποσοστά προέρχονται από την ύπαρξη αρνητικών μεγεθών στον αριθμητή και τον παρανομαστή. Επίσης παρατηρούνται ιδιαίτερα ακραίες αρνητικές αποδόσεις όπως στην Πειραιώς το 2011 και την Alpha το 2012, καθώς τις συγκεκριμένες χρονιές τα ίδια κεφάλαια ήταν σε πολύ μικρά επίπεδα και οι ζημιές αρκετά υψηλές διαμορφώνοντας ακραία ποσοστά. Το 2013 μεταξύ των πέντε τραπεζών οι τρεις συστημικές (πλην της Eurobank) κατάφεραν να έχουν θετικά καθαρά αποτελέσματα, ενώ μόνο η Πειραιώς και η Alpha είχαν και θετικό μέσο όρο ιδίων κεφαλαίων. Συγκεκριμένα για τις δυο αυτές τράπεζες η κατάσταση φαίνεται πολύ βελτιωμένη και οι αποδόσεις είναι ιδιαίτερα καλές.

Πίνακας 13: Αριθμοδείκτης απόδοσης ιδίων κεφαλαίων

σε χιλ. €	2009	2010	2011	2012	2013
Εθνική					
Καθαρά					
αποτελέσματα		-360.852	-12.144.748	-2.935.625	618.000
Ίδια Κεφάλαια	8.224.161	8.780.120	-1.065.516	-3.794.594	6.383
Μ.Ο. Ιδίων					
Κεφαλαίων		8.502.141	3.857.302	-2.430.055	-1.894.106
		-4,24%	-314,85%	120,80%	-32,63%
Πειραιώς					
Καθαρά					
αποτελέσματα		-3.620	-6.428.843	-804.665	2.506.328
Ίδια Κεφάλαια	3.238.154	2.956.979	-2.058.682	-2.734.123	8.269.089
Μ.Ο. Ιδίων					
Κεφαλαίων		3.097.567	449.149	-2.396.403	2.767.483
		-0,12%	-1431,34%	33,58%	90,56%
Alpha					
Καθαρά					
αποτελέσματα		-56.309	-3.842.666	-1.137.140	2.857.021
Ίδια Κεφάλαια	4.775.572	4.430.498	592.944	-405.019	7.147.306
Μ.Ο. Ιδίων					
Κεφαλαίων		4.603.035	2.511.721	93.963	3.371.144
		-1,22%	-152,99%	-1210,21%	84,75%
Eurobank					
Καθαρά					
αποτελέσματα		-83.000	-5.155.000	-1.364.000	-1.008
Ίδια Κεφάλαια	5.486.000	5.115.000	-10.000	-1.297.000	4.002.000
Μ.Ο. Ιδίων					
Κεφαλαίων		5.300.500	2.552.500	-653.500	1.352.500
		-1,57%	-201,96%	208,72%	-0,07%
Attica					
Καθαρά					
αποτελέσματα		-7.367	-253.443	-180.887	-113.160
Ίδια Κεφάλαια	582.812	520.797	253.898	91.827	404.283
Μ.Ο. Ιδίων					
Κεφαλαίων		551.805	387.348	172.863	248.055
		-1,34%	-65,43%	-104,64%	-45,62%

Σύμφωνα με τα παραπάνω η κατάταξη των τραπεζών, όλα τα έτη (εκτός του 2013 η Πειραιώς και η Alpha) είναι εξαιρετικά δυσμενής, εγείροντας ανησυχίες για την ασφαλή λειτουργία των πιστωτικών ιδρυμάτων στο μέλλον.

Πίνακας 14: Βαθμολόγηση αριθμοδείκτη E2

	2010		2011		2012		2013	
	Τιμή	Βαθμός	Τιμή	Βαθμός	Τιμή	Βαθμός	Τιμή	Βαθμός
Εθνική	-4,24%	5	-314,85%	5	120,80%	5	-32,63%	5
Πειραιώς	-0,12%	5	-1431,34%	5	33,58%	5	90,56%	1
Alpha	-1,22%	5	-152,99%	5	-1210,21%	5	84,75%	1
Eurobank	-1,57%	5	-201,96%	5	208,72%	5	-0,07%	5
Attica	-1,34%	5	-65,43%	5	-104,64%	5	-45,62%	5

6.1.5 Ρευστότητα

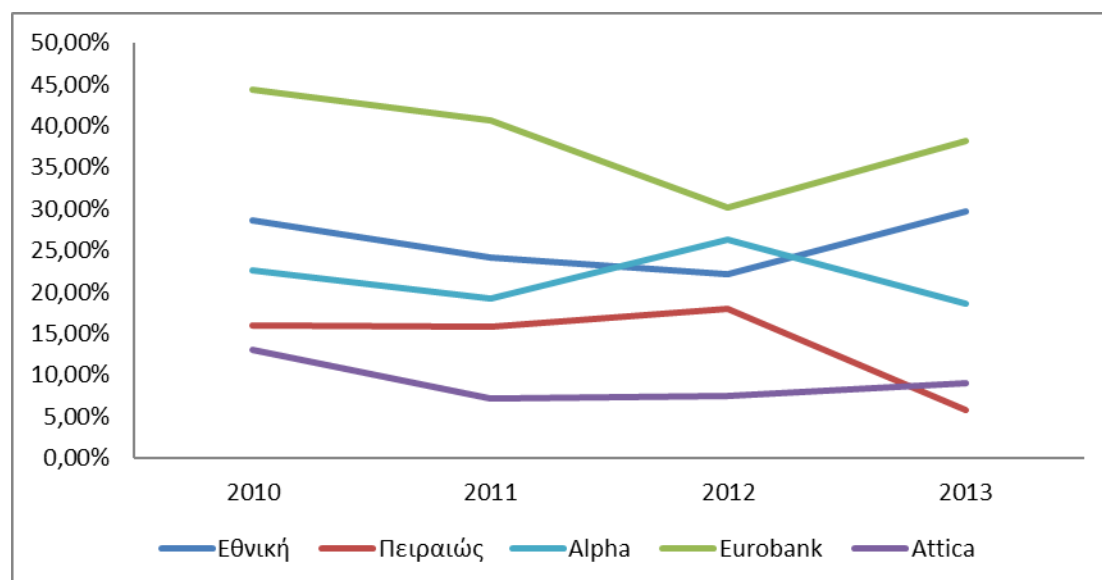
Επίσης με δύο κριτήρια εξετάζεται η ρευστότητα των τραπεζών την περίοδο 2010-2013. Ο πρώτος αριθμοδείκτης για την μέτρηση της ρευστότητας είναι ο αριθμοδείκτης κυκλοφορούντος ενεργητικού (αποτελούμενος από στοιχεία ρευστά ή άμεσα ρευστοποιήσιμα, όπως χρεόγραφα, καταθέσεις σε άλλες τράπεζες, κλπ) προς τον μέσο όρο του ενεργητικού. Όσο μεγαλύτερα είναι τα ρευστά και άμεσα ρευστοποιήσιμα στοιχεία των τραπεζών τόσο καλύτερη είναι η διαθέσιμη ρευστότητα. Από την άλλη πλευρά η διακράτηση ιδιαίτερα υψηλής ρευστότητας μειώνει την δυνατότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων για την εκμετάλλευση των ρευστών διαθεσίμων για την πραγματοποίηση επενδύσεων ή άλλων περισσότερο επικερδών δράσεων.

Ανομοιομορφία υπάρχει μεταξύ των τραπεζών αλλά και διακυμάνσεις από έτος σε έτος. Όλα τα έτη η Eurobank έχει το υψηλότερο κυκλοφορούν ενεργητικό τόσο σε απόλυτο μέγεθος όσο και ως προς το σύνολο του μέσου όρου του ενεργητικού και κατά συνέπεια υψηλότερο αριθμοδείκτη ρευστότητας.

Πίνακας 15: Αριθμοδείκτης κυκλοφορούντος ενεργητικού προς Μ.Ο. Ενεργητικού

σε χιλ. €	2010	2011	2012	2013
Κυκλοφορούν Ενεργητικό	26.830.496	22.136.937	18.333.837	24.135.000
Μ.Ο. Ενεργητικού	93.762.661	91.806.204	82.623.516	81.068.241
Εθνική	28,62%	24,11%	22,19%	29,77%
Κυκλοφορούν Ενεργητικό	8.055.955	7.529.696	9.600.000	4.336.723
Μ.Ο. Ενεργητικού	50.354.181	47.813.332	53.430.063	74.398.845
Πειραιώς	16,00%	15,75%	17,97%	5,83%
Κυκλοφορούν Ενεργητικό	14.915.792	11.421.962	14.319.712	11.307.642
Μ.Ο. Ενεργητικού	65.809.736	59.483.922	54.497.804	60.950.853
Alpha	22,67%	19,20%	26,28%	18,55%
Κυκλοφορούν Ενεργητικό	42.285.000	33.776.000	20.601.000	25.079.000
Μ.Ο. Ενεργητικού	95.114.000	83.077.000	68.295.000	65.738.500
Eurobank	44,46%	40,66%	30,16%	38,15%
Κυκλοφορούν Ενεργητικό	653.421	318.704	303.810	358.862
Μ.Ο. Ενεργητικού	5.020.037	4.481.347	4.044.132	3.983.310
Attica	13,02%	7,11%	7,51%	9,01%

Γράφημα 7: Αριθμοδείκτης κυκλοφορούντος ενεργητικού προς Μ.Ο. Ενεργητικού

Στον αντίποδα η Attica που όλα τα έτη (εκτός του 2013) έχει χαμηλότερο αριθμοδείκτη, που σημείωσε μείωση το 2011 και σταδιακή αύξηση τα επόμενα έτη

φθάνοντας στο 9%. Επίσης σε χαμηλά επίπεδα κυμάνθηκε ο αριθμοδείκτης της Πειραιώς που ενώ έως το 2012 είχε αύξηση το 2013 μειώθηκε σε 5,83% (το μικρότερο ποσοστό μεταξύ των τραπεζών για το έτος).

Πίνακας 16: Βαθμολόγηση αριθμοδείκτη L1

	2010		2011		2012		2013	
	Τιμή	Βαθμός	Τιμή	Βαθμός	Τιμή	Βαθμός	Τιμή	Βαθμός
Εθνική	28,62%	4	24,11%	5	22,19%	5	29,77%	4
Πειραιώς	16,00%	5	15,75%	5	17,97%	5	5,83%	5
Alpha	22,67%	5	19,20%	5	26,28%	4	18,55%	5
Eurobank	44,46%	1	40,66%	2	30,16%	4	38,15%	2
Attica	13,02%	5	7,11%	5	7,51%	5	9,01%	5

Σε γενικές γραμμές η βαθμολόγηση της ρευστότητας με τον δείκτη ρευστών προς μέσο όρο ενεργητικού είναι σε μη ικανοποιητικά επίπεδα πλην της Eurobank (που μειώθηκε αρκετά μόνο το 2012). Η παραπάνω βαθμολόγηση (με την χρήση του συγκεκριμένου αριθμοδείκτη) δείχνει ότι τα πιστωτικά ιδρύματα την συγκεκριμένη περίοδο είναι σε δυσχερή θέση όσον αφορά την ρευστότητα.

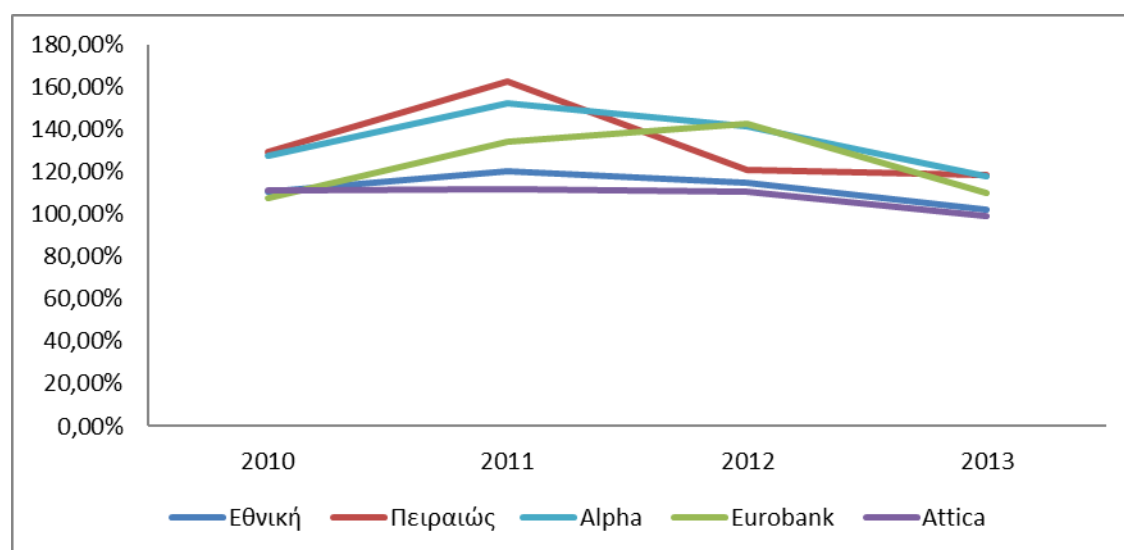
Συμπληρωματικά με τον προηγούμενο αριθμοδείκτη, η ρευστότητα εξετάζεται και με τον αριθμοδείκτη, τον δανείων προς τις καταθέσεις. Για να μειώσει μια τράπεζα τον κίνδυνο αδυναμίας ανταπόκρισης στις παρούσες και μελλοντικές ανάγκες της σε ρευστότητα θα πρέπει να διατηρεί τον συγκεκριμένο αριθμοδείκτη σε μικρότερα ποσοστά του 100%. Μόνο μεγάλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα με διεθνή λειτουργία υπερβαίνουν το σύνολο των καταθέσεών τους για την χορήγηση δανεισμού. Την στρατηγική αυτή ακολούθησε το σύνολο των εξεταζόμενων τραπεζών δυσχεραίνοντας σημαντικά τα επίπεδα ρευστότητάς τους. Έτσι ενώ μεταξύ τους τα μεγέθη του δανεισμού και των καταθέσεων είναι διαφορετικά, παρουσιάζουν μεγάλη έκθεση στον συγκεκριμένο κίνδυνο. Η κατάσταση επιδεινώνεται το 2011, ειδικά για την Πειραιώς, Alpha και Eurobank καθώς η μείωση των καταθέσεων ήταν αρκετά μεγαλύτερη από την μείωση των δανείων. Το 2013 με την αύξηση των καταθέσεων και ταυτόχρονα την προσπάθεια

διατήρησης των δανείων στα χαμηλότερα δυνατά επίπεδα (αν και δύσκολο να πραγματοποιηθεί από τις συστημικές τράπεζες που απορρόφησαν άλλες τράπεζες) γίνεται προσπάθεια βελτίωσης της ρευστότητας.

Πίνακας 17: Αριθμοδείκτης καθαρά δάνεια προς καταθέσεις

σε χιλ. €	2010	2011	2012	2013
Καθαρά δάνεια	58.242.991	52.891.237	46.999.623	46.327.000
Καταθέσεις	52.471.008	44.025.167	40.908.040	45.290.000
Εθνική	111,00%	120,14%	114,89%	102,29%
Καθαρά δάνεια	31.189.760	29.897.655	37.618.002	57.399.117
Καταθέσεις	24.051.885	18.334.429	31.107.800	48.498.391
Πειραιώς	129,68%	163,07%	120,93%	118,35%
Καθαρά δάνεια	39.919.035	36.152.015	32.796.574	44.236.465
Καταθέσεις	31.233.710	23.749.193	23.191.009	37.504.689
Alpha	127,81%	152,22%	141,42%	117,95%
Καθαρά δάνεια	43.539.000	36.087.000	33.434.000	37.468.000
Καταθέσεις	40.522.000	26.864.000	23.366.000	33.952.000
Eurobank	107,45%	134,33%	143,09%	110,36%
Καθαρά δάνεια	3.709.704	3.468.910	3.240.905	3.300.524
Καταθέσεις	3.331.029	3.102.663	2.931.371	3.327.620
Attica	111,37%	111,80%	110,56%	99,19%

Γράφημα 8: Αριθμοδείκτης καθαρά δάνεια προς καταθέσεις

Πίνακας 18: Βαθμολόγηση αριθμοδείκτη L2

	2010		2011		2012		2013	
	Τιμή	Βαθμός	Τιμή	Βαθμός	Τιμή	Βαθμός	Τιμή	Βαθμός
Εθνική	111,00%	5	120,14%	5	114,89%	5	102,29%	5
Πειραιώς	129,68%	5	163,07%	5	120,93%	5	118,35%	5
Alpha	127,81%	5	152,22%	5	141,42%	5	117,95%	5
Eurobank	107,45%	5	134,33%	5	143,09%	5	110,36%	5
Attica	111,37%	5	111,80%	5	111,37%	5	99,19%	5

Με τον αριθμοδείκτη δανείων προς καταθέσεις να ξεπερνά το 100% (μόνο για την Attica το 2013 είναι 99,19%) οι τράπεζες παρουσιάζουν ιδιαίτερα χαμηλή ρευστότητα που μπορεί να θεωρηθεί κρίσιμη και άμεση απειλή για την συνέχιση της δραστηριότητάς τους. Σε αυτές τις καταστάσεις η βιωσιμότητα εξαρτάται από λήψη άμεσων μέτρων ή την λήψη εξωτερικής βοήθειας για την ανάκτηση της δυνατότητας ικανοποίησης των τρεχουσών υποχρεώσεων.

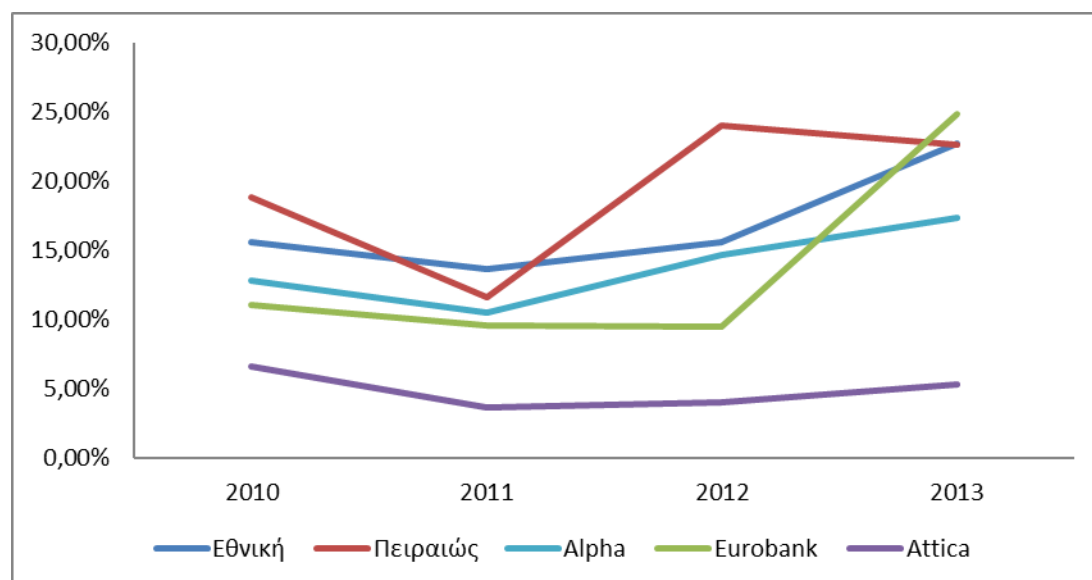
6.1.6 Ευαισθησία

Η αύξηση της κατοχής χρεογράφων από μια τράπεζα αυξάνει την έκθεσή της στον κίνδυνο των επιτοκίων, γεγονός που μπορεί να επιδράσει στην κερδοφορία αλλά και την οικονομική αξία της τράπεζας. Το 2010 το σύνολο των χρεογράφων προς τον μέσο όρο του ενεργητικού κυμαίνεται μεταξύ 6,6% για την Attica και 18,85% για την Πειραιώς. Το επόμενο έτος παρατηρείται μείωση στον αριθμοδείκτη για όλα τα πιστωτικά ιδρύματα, ενώ σταδιακή αύξηση υπάρχει την διετία 2012-2013. Όπως φαίνεται και από το γράφημα 9, η Attica διαχρονικά διατηρεί την μικρότερη έκθεση στον κίνδυνο των επιτοκίων, ενώ σημαντικές είναι οι διακυμάνσεις για την Πειραιώς. Επίσης η Eurobank ενώ την τριετία 2010-2012 διατήρησε χαμηλή έκθεση στον συγκεκριμένο κίνδυνο το 2013 αυξάνει σημαντικά την αναλογία των χρεογράφων προς τον μέσο όρο του ενεργητικού της και φθάνει στο υψηλότερο επίπεδο τόσο για την ίδια όσο και μεταξύ των υπόλοιπων τραπεζών.

Πίνακας 19: Αριθμοδείκτης χρεογράφων προς Μ.Ο. Ενεργητικού

σε χιλ. €	2010	2011	2012	2013
Σύνολο χρεογράφων	14.669.902	12.544.345	12.925.904	18.462.000
Μ.Ο. Ενεργητικού	93.762.661	91.806.204	82.623.516	81.068.241
Εθνική	15,65%	13,66%	15,64%	22,77%
Σύνολο χρεογράφων	9.492.666	5.547.668	12.821.542	16.830.547
Μ.Ο. Ενεργητικού	50.354.181	47.813.332	53.430.063	74.398.845
Πειραιώς	18,85%	11,60%	24,00%	22,62%
Σύνολο χρεογράφων	8.467.505	6.232.063	8.008.231	10.590.738
Μ.Ο. Ενεργητικού	65.809.736	59.483.922	54.497.804	60.950.853
Alpha	12,87%	10,48%	14,69%	17,38%
Σύνολο χρεογράφων	10.564.000	7.990.000	6.450.000	16.330.000
Μ.Ο. Ενεργητικού	95.114.000	83.077.000	68.295.000	65.738.500
Eurobank	11,11%	9,62%	9,44%	24,84%
Σύνολο χρεογράφων	331.356	163.960	161.897	212.126
Μ.Ο. Ενεργητικού	5.020.037	4.481.347	4.044.132	3.983.310
Attica	6,60%	3,66%	4,00%	5,33%

Γράφημα 9: Αριθμοδείκτης χρεογράφων προς Μ.Ο. Ενεργητικού

Πίνακας 20: Βαθμολόγηση αριθμοδείκτη S1

	2010		2011		2012		2013	
	Τιμή	Βαθμός	Τιμή	Βαθμός	Τιμή	Βαθμός	Τιμή	Βαθμός
Εθνική	15,65%	2	13,66%	1	15,64%	2	22,77%	2
Πειραιώς	18,85%	2	11,60%	1	24,00%	2	22,62%	2
Alpha	12,87%	1	10,48%	1	14,69%	1	17,38%	2
Eurobank	11,11%	1	9,62%	1	9,44%	1	24,84%	2
Attica	6,60%	1	3,66%	1	4,00%	1	5,33%	1

Ανεξάρτητα από τις όποιες διακυμάνσεις και την αύξηση που υπήρξε το 2013 στον αριθμοδείκτη χρεογράφων προς μέσο ενεργητικό, οι τράπεζες φαίνεται να λειτουργούν σε συντηρητικά πλαίσια και σε χαμηλά επίπεδα έκθεσης στις μεταβολές στα επιτόκια της αγοράς. Παρόλα αυτά ενδεχομένως υπάρχει η ανάγκη για καλύτερη παρακολούθηση της έκθεσης στον συγκεκριμένο κίνδυνο ώστε στο συγκεκριμένο πεδίο να μην επιδεινωθεί περαιτέρω η κατάσταση.

6.2 Σύνθετη βαθμολόγηση ανά έτος

6.2.1 2010

Έχοντας ολοκληρώσει την εξέταση και την αξιολόγηση των επιμέρους πεδίων της λειτουργίας των τραπεζών, στην παρούσα ενότητα υπολογίζεται και παρουσιάζεται η σύνθετη βαθμολόγηση για κάθε τράπεζα ανά έτος. Όπως προαναφέρθηκε σε όποιες κατηγορίες έχουν υπολογιστεί δύο αριθμοδείκτες λαμβάνεται ο μέσος όρος τους, ενώ όπως φαίνεται και από τον πίνακα 24, η βαρύτητα για την κεφαλαιακή επάρκεια, την ποιότητα του ενεργητικού, την διαχείριση και την ρευστότητα είναι από 20% ενώ για την κερδοφορία και την ευαισθησία είναι από 10%.

Το 2010 η Eurobank έχει την καλύτερη σύνθετη βαθμολόγηση με τιμή 2,3 καταδεικνύοντας ότι έχει ικανοποιητική απόδοση και εφαρμόζει πρακτικές

αποτελεσματικής διαχείρισης των κινδύνων. Στους τομείς που φαίνεται να λειτουργεί αποτελεσματικότερα είναι η διαχείριση και στην ευαισθησία ενώ ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι κατηγορίες της ποιότητας ενεργητικού και ρευστότητας, όπου βαθμολογείται με τις δύο ακραίες βαθμολογίες με τα δύο διαφορετικά μέτρα ανά κατηγορία. Συγκεκριμένα με τον δείκτη μη εξυπηρετούμενων δανείων προς τα δάνεια λαμβάνει την μέγιστη καλύτερη βαθμολόγηση ενώ με τις προβλέψεις για πιστωτικές ζημιές προς τον μέσο όρο των δανείων την χειρότερη. Όμοια για την ρευστότητα το ρευστό ενεργητικό της είναι το καλύτερο δυνατό ενώ ο λόγος των δανείων προς τις καταθέσεις εξαιρετικά επικίνδυνος για την λειτουργία της. Η χειρότερη επίδοση της Eurobank το 2010 είναι στην κατηγορία της κερδοφορίας και συνολικά φαίνεται να ανταποκρίνεται ικανοποιητικά αν και σημαντικά υπάρχουν περιθώρια στην βελτίωση της κερδοφορίας αλλά και στην διαχείριση της ποιότητας ενεργητικού και της ρευστότητας.

Πίνακας 21: Σύνθετη βαθμολόγηση 2010

Τράπεζα	Αριθμοδείκτες Βαρύτητα	2010										CAMELS
		C1 20%	C2	A1 20%	A2	M1 20%	E1 10%	E2	L1 20%	L2	S1 10%	
Εθνική		2	1	-	4	1	4	5	4	5	2	2,9
Πειραιώς		3	1	2	5	1	4	5	5	5	2	3,0
Alpha		3	1	4	4	1	3	5	5	5	1	2,9
Eurobank		3	1	1	5	1	3	5	1	5	1	2,3
Attica		2	1	-	2	1	4	5	5	5	1	2,5

Η σύνθετη βαθμολόγηση της Attica είναι σε ελαφρώς χειρότερα επίπεδα και συγκεκριμένα 2,5. Δυνατά σημεία της λειτουργίας της είναι η κεφαλαιακή επάρκεια, η ποιότητα του ενεργητικού, η διοίκηση και η ευαισθησία στον κίνδυνο της αγοράς. Αντίθετα ανάγκη λήψης άμεσων μέτρων βελτίωσης χρίζουν οι τομείς της κερδοφορίας και της ρευστότητας.

Βαθμολόγηση 2,9 για το 2010 λαμβάνουν οι τράπεζες Εθνική και Alpha που συνεπάγονται ανεπαρκείς επιδόσεις και εγείρουν προβληματισμούς για την εποπτεία τους. Ειδικά για την Εθνική σοβαρά προβλήματα φαίνεται να υπάρχουν στην ποιότητα του ενεργητικού της, την κερδοφορία και την ρευστότητά της, ενώ καλή αλλά όχι άριστη είναι η κεφαλαιακή επάρκεια και η έκθεση στους κινδύνους της αγοράς.

Παρεμφερής και η κατάσταση για την Alpha που όμως φαίνεται να έχει μεγαλύτερα προβλήματα στην διαχείριση της κεφαλαιακής επάρκειας, αλλά χαμηλότερη έκθεση στον κίνδυνο της αγοράς.

Δυσμενέστερη μεταξύ των πέντε τραπεζών είναι η βαθμολόγηση της Πειραιώς με σύνθετη βαθμολόγηση 3 και μόνη κατηγορία που επί του παρόντος δεν χρίζει κάποιας προσοχής την διαχείριση των λειτουργικών της εξόδων.

6.2.2 2011

Το 2011 υπάρχει επιδείνωση στην σύνθετη βαθμολόγηση όλων των τραπεζών. Καλύτερη εξακολουθεί να είναι η βαθμολόγηση της Eurobank αν και πλέον διαμορφώνεται σε χαμηλότερα επίπεδα το 3. Επιδείνωση υπάρχει σε όλες τις κατηγορίες πλην της διαχείρισης και της ευαισθησία που ακόμα διατηρούνται στην πρώτη κλίμακα. Στο 3 βρίσκεται η κεφαλαιακή επάρκεια, στο 4 η ποιότητα του ενεργητικού και η ρευστότητα ενώ άμεσης λήψης μέτρων χρίζει η κατηγορία της κερδοφορίας.

Στην κλίμακα 3 της σύνθετης βαθμολόγησης κατατάσσεται και η Attica αλλά με λίγο υψηλότερη βαθμολογία, 3,2. Με εξαίρεση την διαχείριση και την ευαισθησία που φαίνεται να διαχειρίζονται αποτελεσματικά και την κεφαλαιακή επάρκεια που αρχίζει να δείχνει προειδοποιητικά σημάδια, όλοι οι άλλοι τομείς παρουσιάζουν σημαντικά προβλήματα. Η ποιότητα του ενεργητικού, η κερδοφορία και η ρευστότητα είναι στο χαμηλότερο επίπεδο διακυβεύοντας την βιωσιμότητα της τράπεζας.

Πίνακας 22: Σύνθετη βαθμολόγηση 2011

Τράπεζα	Αριθμοδείκτες Βαρύτητα	2011										CAMELS
		C1	C2	A1	A2	M1	E1	E2	L1	L2	S1	
		20%		20%		20%	10%		20%		10%	
Εθνική		5	5	-	5	1	4	5	5	5	1	3,8
Πειραιώς		5	5	3	5	1	5	5	5	5	1	3,6
Alpha		5	4	5	5	1	1	5	5	5	1	3,5
Eurobank		5	1	2	5	1	4	5	2	5	1	2,8
Attica		3	1	-	5	1	5	5	5	5	1	3,2

Στην κλίμακα του 4 βρίσκονται οι άλλες τρεις τράπεζες το 2011 και συγκεκριμένα 3,5 είναι η σύνθετη βαθμολόγηση της Alpha, 3,6 της Πειραιώς και 3,8 της Εθνικής. Η βαθμολόγηση αυτή αντανακλά την κακή απόδοση των πιστωτικών ιδρυμάτων και την ανάγκη στενής εποπτικής παρακολούθησής τους ώστε να αποτραπεί η χρεοκοπία τους. Εκτός από την κακής ποιότητας στοιχεία του ενεργητικού, την εξαιρετικά χαμηλή κερδοφορία και ρευστότητα και οι τρεις τράπεζες παρουσιάζουν σημαντικά προβλήματα κεφαλαιακής επάρκειας. Μόνα πεδία που διατηρούνται σε ιδιαίτερα καλά επίπεδα είναι αυτά της διαχείρισης και της έκθεσης στον κίνδυνο των επιτοκίων.

6.2.3 2012

Το 2012 βρίσκει τα πέντε πιστωτικά ιδρύματα σε μέτρια προς κακή κατάσταση σύμφωνα με την βαθμολόγηση CAMELS. Τρεις από τις τράπεζες, Εθνική, Πειραιώς και Alpha παρουσιάζουν βελτίωση σε σχέση με το προηγούμενο έτος ενώ οι δύο, Eurobank και Attica επιδεινώνονται περαιτέρω. Παρόλα αυτά η Eurobank καταφέρνει να διατηρηθεί στην κλίμακα 3, όπου πλέον εντάσσονται και η Πειραιώς και η Alpha. Ενώ η Εθνική παρά την βελτίωση παραμένει στην κλίμακα 4 στην οποία κατατάσσεται και η Attica.

Δυνατό σημείο της λειτουργία και των πέντε τραπεζών παραμένει η αποτελεσματική διαχείριση των λειτουργικών εξόδων, ενώ αύξηση στον κίνδυνο της

αγοράς έχουν η Εθνική και η Πειραιώς. Η βελτίωση της βαθμολόγησης των τριών τραπεζών οφείλεται στην αύξηση των βασικών και συμπληρωματικών κεφαλαίων που βοηθούν στην βελτίωση της κεφαλαιακής τους επάρκειας, ενώ από την άλλη μεριά η επιδείνωση της Attica επίσης έχει την ίδια αιτία και συγκεκριμένα την χειροτέρευση της κεφαλαιακής επάρκειας.

Πίνακας 23: Σύνθετη βαθμολόγηση 2012

Τράπεζα	Αριθμοδείκτες Βαρύτητα	2012										CAMELS
		C1 20%	C2 20%	A1 20%	A2 20%	M1 20%	E1 10%	E2 20%	L1 20%	L2 10%	S1 10%	
Εθνική		5	1	-	5	1	5	5	5	5	2	3,5
Πειραιώς		5	1	4	5	1	1	5	5	5	2	3,2
Alpha		5	2	5	5	1	5	5	4	5	1	3,4
Eurobank		5	1	5	5	1	5	5	4	5	1	3,3
Attica		4	4	5	5	1	5	5	5	5	1	3,6

Τέλος η Eurobank ενώ καταφέρνει να διατηρεί την κεφαλαιακή επάρκεια στα ίδια επίπεδα με το προηγούμενο έτος, οι επιδόσεις της χειροτερεύουν στην ποιότητα του ενεργητικού, την κερδοφορία και την ρευστότητα. Σχεδόν όμοιες είναι και οι επιδόσεις για την Alpha που όμως έχει ελαφρά χειρότερη κεφαλαιακή επάρκεια από την Eurobank αλλά που επίσης χρίζει προσοχής.

6.2.4 2013

Το 2013 υπάρχει βελτίωση στην σύνθετη βαθμολόγηση και των πέντε τραπεζών και όλες κατατάσσονται στην κλίμακα του 3. Την καλύτερη επίδοση έχει η Πειραιώς με σύνθετη βαθμολόγηση 2,7. Η κεφαλαιακή επάρκεια, η διαχείριση των λειτουργικών εξόδων και η κερδοφορία για την Πειραιώς βρίσκονται σε άριστα επίπεδα, ενώ αρκετά καλή είναι και η ευαισθησία στον κίνδυνο της αγοράς. Αντίθετα εξαιρετικά δυσμενής είναι η ποιότητα του ενεργητικού και η ρευστότητα

της τράπεζας, προβλήματα που θα πρέπει να αντιμετωπιστούν άμεσα ώστε να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητά της.

Δεύτερη καλύτερη επίδοση έχει η Alpha Bank με βαθμολόγηση 2,9 η οποία έχει πλέον ιδιαίτερα καλή κεφαλαιακή επάρκεια και διαχείριση λειτουργικών εξόδων, αλλά διατηρεί σημαντικά προβλήματα στην ποιότητα του ενεργητικού της και την ρευστότητα, τομείς που θέτουν σε αμφισβήτηση την βιωσιμότητά της αν δεν υπάρξει άμεση αντιμετώπιση των σχετικών προβλημάτων.

Πίνακας 24: Σύνθετη βαθμολόγηση 2013

Τράπεζα	Αριθμοδείκτες Βαρύτητα	2013										CAMELS
		C1	C2	A1	A2	M1	E1	E2	L1	L2	S1	
		20%		20%		20%	10%		20%	10%		
Εθνική		3	1	-	4	1	5	5	4	5	2	3,0
Πειραιώς		1	1	5	5	1	1	1	5	5	2	2,7
Alpha		1	1	5	5	1	4	1	5	5	2	2,9
Eurobank		3	1	5	5	1	5	5	2	5	2	3,0
Attica		2	1	5	5	2	5	5	5	5	1	3,3

Το 2013 η σύνθετη βαθμολόγηση της Εθνικής τράπεζας και της Eurobank είναι 3. Αν εξαιρεθεί η διαχείριση των λειτουργικών εξόδων που βρίσκεται σε πολύ καλά επίπεδα, αρκετά καλή είναι η κεφαλαιακή επάρκεια και η ευαισθησία. Οι υπόλοιποι τρεις τομείς είναι αναποτελεσματικοί και διορθωτικά μέτρα θα πρέπει να εφαρμοστούν. Για την Eurobank σε οριακή κατάσταση βρίσκεται η ποιότητα του ενεργητικού και η κερδοφορία, ενώ λίγο καλύτερη είναι η ρευστότητά της σε σχέση με την ρευστότητα της Εθνικής. Αντίθετα η Εθνική έχει λίγο καλύτερη ποιότητα ενεργητικού από την Eurobank.

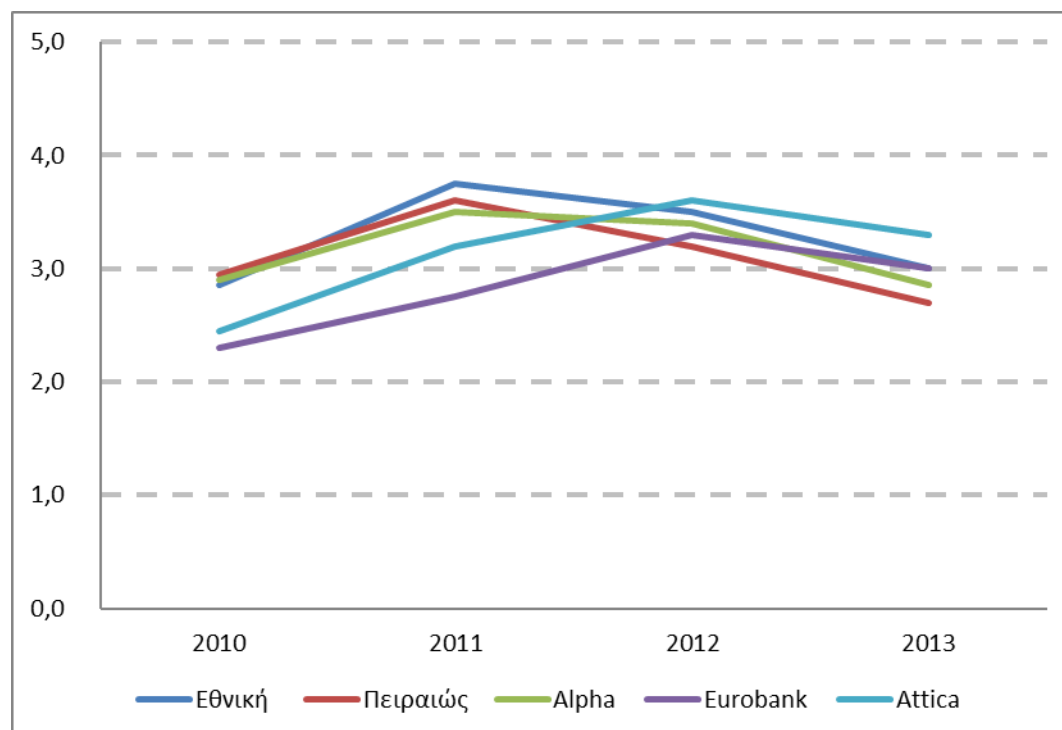
Τελευταία στην κατάταξη βρίσκεται η Attica όπου εκτός από την ευαισθησία στα επιτόκια, όλοι οι άλλοι τομείς παρουσιάζουν μικρότερης ή μεγαλύτερης έντασης προβλήματα. Η κεφαλαιακή επάρκεια και διαχείριση των εξόδων δεν

φαίνονται να απειλούν την βιωσιμότητα της τράπεζας αλλά μπορούν να υπάρξουν βελτιωτικά μέτρα για την καλύτερη διασφάλιση της ασφαλούς λειτουργία της. Αντίθετα η ποιότητα του ενεργητικού, η κερδοφορία και η ρευστότητα είναι πολύ κακή για την τράπεζα αυξάνοντας τις πιθανότητες χρεοκοπίας αν δεν υπάρξει άμεση βελτίωσή τους.

6.3 Σύνθετη βαθμολόγηση διαχρονικά

Ολοκληρώνοντας παρουσιάζεται συγκεντρωτικά η εξέλιξη του σύνθετου δείκτη CAMELS την περίοδο 2010-2013 για τις πέντε υπό μελέτη τράπεζες. Σε γενικές γραμμές παρατηρείται ότι την διετία 2011-2012 υπάρχει επιδείνωση για όλες τις τράπεζες, ενώ σε κανένα χρονικό σημείο καμιά τράπεζα δεν θεωρείται ασφαλής και ανθεκτική σε εξωτερικές και εσωτερικές αναταράξεις.

Γράφημα 10: Διαχρονική πορεία σύνθετης βαθμολόγησης 2010-2013

Μόνο το 2010 η Eurobank και η Attica επιδεικνύουν ικανοποιητική αποδοτικότητα και εφαρμόζουν πρακτικές διαχείρισης των κινδύνων που φαίνεται να τους εξασφαλίζουν μια σχετική σταθερότητα και ικανοποιητική συμμόρφωση με το κανονιστικό πλαίσιο. Παρόλα αυτά υπάρχουν τομείς που επιδέχονται μέτρα για την βελτίωση της απόδοσής τους. Όμως καθώς αποδεικνύεται στην συνέχεια και οι δύο τράπεζες όπως και οι υπόλοιπες, αδυνατούν να ανταποκριθούν αποτελεσματικά σε καίριους τομείς της λειτουργίας τους, γεγονός που αυξάνει σημαντικά τον κίνδυνο χρεοκοπίας τους.

Με την ολοκλήρωση της ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών είναι εμφανής η βελτίωση της αξιολόγησής τους αλλά παραμένουν ανεπάρκειες και κίνδυνοι για αυτές, που μπορεί να πλήξουν και τους υγιείς τομείς της λειτουργίας τους. Για την αποφυγή αυτού του κινδύνου θα πρέπει να υπάρξει συντονισμένη δράση για την διόρθωση των τομέων που υπάρχουν αδυναμίες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν η μελέτη και η αξιολόγηση του τραπεζικού συστήματος την περίοδο 2010-2013 και συγκεκριμένα των τεσσάρων συστημικών τραπεζών και μιας μικρότερου μεγέθους, της Attica Bank που εκ των υστέρων αποδείχθηκε ισχυρή στις συνεχιζόμενες αναταράξεις και ανακατατάξεις στον κλάδο, διατηρώντας την παρουσία της έως σήμερα στον κλάδο. Για την αξιολόγηση των αποδόσεων των τραπεζών από το ξεκίνημα της κρίσης στον τραπεζικό τομέα (αλλά και την ελληνική οικονομία και την δημοσιονομική κρίση) έως και μετά την πρώτη ανακεφαλαιοποίηση που ολοκληρώθηκε το 2013 χρησιμοποιήθηκε η μεθοδολογία CAMELS. Η συγκεκριμένη μεθοδολογία εξετάζει πολυδιάστατα την λειτουργία ενός πιστωτικού ιδρύματος και συνδυαστικά κατατάσσει τις τράπεζες ανάλογα τον βαθμό σταθερότητας και υγείας που παρουσιάζουν. Παράλληλα εντοπίζει τομείς με αδυναμίες που χρίζουν από μέτρια παρακολούθηση έως άμεση ανταπόκριση για την λήψη μέτρων που θα αποτρέψουν την χρεοκοπία.

Είναι γνωστό ότι η συγκεκριμένη χρονική περίοδος σημάδεψε την πορεία όχι μόνο του τραπεζικού κλάδου αλλά και της ελληνικής οικονομίας. Πριν την κρίση οι τράπεζες δεν φαινόταν να παρουσιάζουν σημαντικές αδυναμίες πόσο μάλλον αμφισβήτηση της βιωσιμότητάς τους. Παρόλα αυτά από νωρίς υπήρξαν κλονισμοί σε καίριους τομείς της λειτουργίας τους, όπως η ρευστότητα, η ποιότητα του ενεργητικού, η κερδοφορία και η κεφαλαιακή επάρκεια. Κύριες αιτίες των παραπάνω προβλημάτων ήταν η συμμετοχή του τραπεζικού συστήματος στην αναδιάρθρωση του δημόσιου χρέους, πλήττοντας την κερδοφορία και την κεφαλαιακή επάρκεια, η αδυναμία άντλησης ρευστότητας από τις αγορές και η αβεβαιότητα που προκάλεσε σημαντική μείωση των καταθέσεων και η αύξηση των επισφαλών δανείων. Η εξωτερική παρέμβαση κρίθηκε αναγκαία για την διασφάλιση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος και την εξυγίανση του. Περίπου 40 δις ανήλθε αυτό το κόστος το οποίο καλύφθηκε από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, εκ των οποίων τα 27,5 δις αφορούσαν την ανακεφαλαιοποίηση των

τεσσάρων συστημικών τραπεζών, περίπου όσο και οι ζημιές από την εφαρμογή του PSI.

Τα παραπάνω αποτυπώνονται στα αποτελέσματα και της εφαρμογής της μεθοδολογίας CAMELS. Η επιδείνωση της κεφαλαιακής ανεπάρκειας, η χαμηλή ποιότητα των στοιχείων του ενεργητικού, οι ζημιογόνες χρήσεις και τα σοβαρά προβλήματα στην ρευστότητα ήταν τα κύρια προβλήματα των τραπεζών την διετία 2011-2012. Με το πέρας της ανακεφαλαιοποίησης υπήρξε αισθητή βελτίωση της κεφαλαιακής επάρκειας και της κερδοφορίας, όμως δεν αντιμετωπίστηκαν αποτελεσματικά τα προβλήματα ρευστότητας και ποιότητας του ενεργητικού.

Σε ένα βαθμό αυτό ήταν αναμενόμενο καθώς τα προβλήματα στην ελληνική οικονομία όχι μόνο ήταν ακόμα αισθητά αλλά κλιμακώνονταν με αποτέλεσμα την απόσυρση των καταθέσεων που έπληττε σημαντικά την ρευστότητα αλλά και την αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Έτσι ενώ εν μέρει η ανακεφαλαιοποίηση βοήθησε στην βελτίωση της κατάστασης, αυτό από μόνο του δεν μπορούσε να δράσει αποτελεσματικά στους άλλους προβληματικούς τομείς για να υπάρξει διασφάλιση της υγιούς λειτουργίας των τραπεζών στο μέλλον. Άλλωστε τα προβλήματα των τραπεζών δεν οφείλονταν αρχικά στην κεφαλαιακή τους ανεπάρκεια, αν και στην συνέχεια λόγω του αυστηρότερου κανονιστικού πλαισίου τους δημιουργήθηκαν αυξημένες κεφαλαιακές ανάγκες, αλλά στην επεκτατική πολιτική που ακολουθήθηκε τα έτη πριν την κρίση και στην επιδείνωση της κατάστασης των δανειοληπτών που οδήγησαν σε σημαντική αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Έτσι εκ των υστέρων γνωρίζοντας ότι στην συνέχεια χρειάστηκαν άλλες δυο ανακεφαλαιοποιήσεις για την διατήρηση του χρηματοπιστωτικού συστήματος στην Ελλάδα, ενώ ακόμα και σήμερα το πρόβλημα των μη εξυπηρετούμενων δανείων είναι υπαρκτό, είναι σαφές πως η έλλειψη αντιμετώπισης αυτών των προβλημάτων από την αρχή δεν θα μπορούσε να διασφαλίσει την ομαλή λειτουργία των τραπεζών μόνο με την αύξηση της κεφαλαιακής τους επάρκειας. Ενδεχομένως μια λύση θα ήταν η άμεση ρύθμιση των δανείων σε καθυστέρηση με όρους που θα διασφάλιζε σε κάποιο βαθμό την ομαλή εξυπηρέτησή τους ώστε να βελτιωνόταν η ποιότητα

του δανειακού χαρτοφυλακίου των τραπεζών, δρώντας υποστηρικτικά στην κερδοφορία, την κεφαλαιακή επάρκεια και την ρευστότητα. Παράλληλα αν η αντίδραση των τραπεζών στην δυσμενή αυτή κατάσταση δεν ήταν το πάγωμα των χορηγήσεων αλλά η συνέχιση της χρηματοδότησης κατά κύριο λόγο των επιχειρήσεων αλλά και των νοικοκυριών, αυτό θα μπορούσε να δράσει υποστηρικτικά στην βελτίωση των συνθηκών της οικονομίας και την αποφυγή της απόσυρσης των καταθέσεων, που διαχρονικά δεν θα οδηγούσε σε τόσο μεγάλη αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Όπως γνωρίζουμε άλλωστε η οικονομία στην ελληνική πραγματικότητα βασίζεται σε πολύ μεγάλο βαθμό, ή αλλιώς θα μπορούσαμε επίσης να πούμε ότι ξεκινάει και τελειώνει, στον ιδιώτη και τον επιχειρηματία που την στελεχώνει. Είναι πολύ σημαντικό λοιπόν τα ελληνικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να εμπνεύσουν εμπιστοσύνη στον ίδιο τον Έλληνα που γύρισε την πλάτη στα δύσκολα αυτά χρόνια και να κερδίσουν ξανά όλη τη χαμένη αίγλη της προ και μετά κρίσεως περιόδου. Με τον τρόπο αυτό θα προσελκύσουν καταθέσεις, ρευστότητα και θα επιδιώξουν μείωση των κόκκινων, μη εξυπηρετούμενων και καταγγελλμένων δανείων που όπως είδαμε αποτελεί ένα ιδιαίτερα επίπονο κομμάτι της ελληνικής πραγματικότητας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ξενόγλωσση

Bank Analysis and Examination School, 2000. *Bank Financial Analysis Precourse*. New York: Bank Analysis and Examination School.

Betz, F., Oprică, S., Peltonen, T.A. & Sarlin, P., 2013. *Predicting Distress in European Banks*. Working Paper Series No 1597. Frankfurt: European Central Bank.

Christopoulos, A.G., Mylonakis, J. & Diktapanidis, P., 2011. Could Lehman Brothers' Collapse Be Anticipated? An Examination Using CAMELS Rating System. *International Business Research*, 4(2), pp.11-19.

Diakomihalis, M.N., Sagka, I. & Chatzi, I.G., 2016. Financial crisis and Greek banks' performance variation. *Int. J. Financial Services Management*, 8(4), pp.317-32.

FDIC, 2012. *RMS Manual of Examination Policies Asset Quality*. Washington: Federal Deposit Insurance Corporation.

FDIC, 2014. *Federal Deposit Insurance Corporation*. [Online] Available at: HYPERLINK "<https://www.fdic.gov/regulations/laws/rules/5000-900.html>" <https://www.fdic.gov/regulations/laws/rules/5000-900.html> [Accessed 15 Ιούνιος 2019].

FDIC, 2015. *Section 2.1 Capital*. Risk Management Manual of Examination Policies. Washington: Federal Deposit Insurance Corporation.

FDIC, 2018. *Section 4.1 Management*. RMS Manual of Examination Policies. Washington: Federal Deposit Insurance Corporation.

- FDIC, 2018. *Section 5.1 Earnings*. RMS Manual of Examination Policies. Washington: Federal Deposit Insurance Corporation.
- FDIC, 2018. *Section 7.1 Sensitivity to Market Risk*. RMS Manual of Examination Policies. Washington: Federal Deposit Insurance Corporation.
- FDIC, 2019. *Section 6.1 Liquidity and Funds Management*. RMS Manual of Examination Policies. Washington: Federal Deposit Insurance Corporation.
- Grier, W.A., 2007. *Credit Analysis of Financial Institutions*. 2nd ed. London: Euromoney Books.
- Lopez, J.A., 1999. *Federal Reserve Bank of San Francisco*. [Online] Available at: HYPERLINK "https://www.frbsf.org/economic-research/publications/economic-letter/1999/june/using-camels-ratings-to-monitor-bank-conditions/" <https://www.frbsf.org/economic-research/publications/economic-letter/1999/june/using-camels-ratings-to-monitor-bank-conditions/> [Accessed 15 Ιούλιος 2019].
- Masood, O., Ghauri, S.M.K. & Aktan, B., 2016. Predicting Islamic banks performance through CAMELS rating model. *Banks and Bank Systems*, 11(3), pp.37-43.
- NCUA, 2000. *Camel Rating System*. NCUA Letter to Credit Unions. Alexandria: National Credit Union Administration.
- Rim, E.K. & Salem, C.G., 2018. Ranking and Rating Lebanese Commercial Banks: A CAMELS Framework. *International Academic Journal of Economics*, 5(3), pp.49-65.
- Rostami, M., 2015. CAMELS' Analysis in Banking Industry. *Global Journal of Engineering Science and Research Management*, 2(11), pp.10-26.
- Rozzani, N. & Rahman, R.A., 2013. Camels and Performance Evaluation of Banks in Malaysia: Conventional Versus Islamic. *Journal of Islamic Finance and Business Research*, 2(1), pp.36-45.

Vousinas, G.L., 2015. Recapitalization of the Greek banking system & the fallacy of PSI: An empirical analysis with future prospects. *International Case Studies Journal*, 4(1), pp.47-60.

Ελληνική

Αγγελέτου, Β., 2019. *Insider*. [Online] Available at: HYPERLINK "https://www.insider.gr/epiheiriseis/trapezes/110396/posoi-apohorisan-apo-tis-trapezes-2018-loyketo-se-200-katastimata"
<https://www.insider.gr/epiheiriseis/trapezes/110396/posoi-apohorisan-apo-tis-trapezes-2018-loyketo-se-200-katastimata> [Accessed 10 Απρίλιος 2019].

Αντζουλάτος, Α., 2011. Τραπεζική - τάσεις (πριν) και προοπτικές (μετά την κρίση). In *Η διεθνής κρίση, η κρίση στην ευρωζώνη και το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα*. Αθήνα: Ελληνική Ένωση Τραπεζών. pp.193-205.

Ελληνική Ένωση Τραπεζών, 2008. *Η Συμβολή του Τραπεζικού Συστήματος στην Ελληνική Οικονομία*. Αθήνα: Ελληνική Ένωση Τραπεζών.

Ελληνική Ένωση Τραπεζών, 2017. *Στοιχεία Τεκμηρίωσης σχετικά με την Λειτουργία του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος*. Αθήνα: Ελληνική Ένωση Τραπεζών.

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2019. *Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. [Online] Available at: HYPERLINK "https://www.consilium.europa.eu/el/policies/banking-union/single-rulebook/capital-requirements/"
<https://www.consilium.europa.eu/el/policies/banking-union/single-rulebook/capital-requirements/> [Accessed 15 Απρίλιος 2019].

Κοντογεώργης, Θ., 2015. *Protagon*. [Online] Available at: HYPERLINK "https://www.protagon.gr/epikairoτητα/oikonomia/anakefalaiopoiisi-twn-trapezwn-triti-kai-farmakeri-43608000000"
"https://www.protagon.gr/epikairoτητα/oikonomia/anakefalaiopoiisi-twn-trapezwn-triti-kai-farmakeri-43608000000"

<https://www.protagon.gr/epikairoτητα/oikonomia/anakefalaiopoiisi-twn-trapezwn-triti-kai-farmakeri-43608000000> [Accessed 15 Ιούνιος 2019].

Μ.Κ.Ε., 2015. *Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία*. Λάρισα: ΤΕΙ Λάρισας: Μονάδα Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας.

Μαλλιάρη, Ν., 2018. *Capital*. [Online] Available at: HYPERLINK "https://www.capital.gr/oikonomia/3311248/i-odusseia-ton-ellinikon-trapezon-sta-xronia-ton-mnimonion" <https://www.capital.gr/oikonomia/3311248/i-odusseia-ton-ellinikon-trapezon-sta-xronia-ton-mnimonion> [Accessed 15 Ιούνιος 2019].

Μιχαλόπουλος, Γ., 2011. Χρηματοδότηση των ελληνικών τραπεζών στη διάρκεια της κρίσης. In *Η διεθνής κρίση, η κρίση στην ευρωζώνη και το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα*. Αθήνα: Ελληνική Ένωση Τραπεζών. pp.229-46.

Μόσχος, Δ. & Χορταρέας, Γ., 2011. Χρηματοπιστωτικό Σύστημα και Οικονομική Δραστηριότητα. In *Συλλογικός Τόμος: Η διεθνής κρίση, η κρίση στην ευρωζώνη και το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα*. Αθήνα: Ελληνική Ένωση Τραπεζών. pp.55-65.

Μουρμούρας, Ι.Α., 2015. *Η Διπλή Κρίση Δημόσιου Χρέους-Τραπεζών - Τόμος Α΄*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Γερμανός.

ΟΤΟΕ, 2015. *Το Τραπεζικό Σύστημα στην Ελλάδα και οι Προτάσεις της ΟΤΟΕ για τον ρόλο του και τη συμβολή του στην οικονομική ανάπτυξη*. Αθήνα: Ομοσπονδία Τραπεζοϋπαλληλικών Οργανώσεων Ελλάδος.

Παπαδογάννης, Γ., 2015. *Η Καθημερινή*. [Online] Available at: HYPERLINK "http://www.kathimerini.gr/840305/article/oikonomia/epixeirhseis/pws-f8asame-kai-pws-egine-h-3h-anakefalaiopoihsh" <http://www.kathimerini.gr/840305/article/oikonomia/epixeirhseis/pws-f8asame-kai-pws-egine-h-3h-anakefalaiopoihsh> [Accessed 15 Ιούνιος 2019].

- Πρώτο Θέμα, 2013. *Πρώτο Θέμα*. [Online] Available at: HYPERLINK "https://www.protothema.gr/economy/article/290379/oloklirothike-epituhos-i-anakefalaiopoiisi-tis-attica-bank-/" <https://www.protothema.gr/economy/article/290379/oloklirothike-epituhos-i-anakefalaiopoiisi-tis-attica-bank-/> [Accessed 25 Ιούλιος 2019].
- Συριόπουλος, Κ., 2000. *Διαχείριση Τραπεζικού Κινδύνου*. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Τράπεζα της Ελλάδος, 2012. *Έκθεση για την Ανακεφαλαιοποίηση και Αναδιάρθρωση του Ελληνικού Τραπεζικού Τομέα*. Αθήνα: Τράπεζα της Ελλάδος.
- Τράπεζα της Ελλάδος, 2014. *Το Χρονικό της Μεγάλης Κρίσης: Η Τράπεζα της Ελλάδος 2008-2013*. Αθήνα: Τράπεζα της Ελλάδος.
- Χαλδούπης, Ν., 2018. *Σοφοκλέους In*. [Online] Available at: HYPERLINK "https://www.sofokleousin.gr/trapezes-enas-deiktis-pou-tromazei" <https://www.sofokleousin.gr/trapezes-enas-deiktis-pou-tromazei> [Accessed 17 Απρίλιος 2019].
- Χαροκόπος, Κ., 2019. *Liberal*. [Online] Available at: HYPERLINK "https://www.liberal.gr/arthro/241166/apopsi/k-charokopos/prin-20-chronia-leitourgousan-50-trapezes-stin-ellada.html" <https://www.liberal.gr/arthro/241166/apopsi/k-charokopos/prin-20-chronia-leitourgousan-50-trapezes-stin-ellada.html> [Accessed 6 Απρίλιος 2019].